

Valstybinio audito ataskaita

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS
SAVIVALDYBĖSE ATLIKTO FINANSINIO
(TEISĖTUMO) AUDITO REZULTATŲ**

2015 m. rugsėjo 30 d. Nr. FA-P-30-1-32

TURINYS

SANTRAUKA	3
IŽANGA	6
AUDITO APIMTIS IR METODAI	7
PASTEBĖJIMAI, IŠVADOS, REKOMENDACIJOS	10
1. Dėl savivaldybių konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinių	10
1.1. Sisteminės apskaitos problemos, dėl kurių ataskaitų duomenimis negali naudotis jų vartotojai	10
1.2. Dėl netinkamai veikiančios buhalterinės apskaitos sistemos daroma klaidų finansinėse ataskaitose	14
2. Dėl savivaldybių skolos ir skolinių įsipareigojimų	16
2.1. Savivaldybių skolos duomenys vis dar nerodo teisingos informacijos apie skolinius įsipareigojimus kreditoriams	17
2.2. Dalis savivaldybių viršijo skolinimosi limitus, o paskolų lėšas naudojo ne ES projektams įgyvendinti	20
3. Dėl savivaldybių biudžetų pajamų planavimo ir paskirstymo	22
3.1. Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodika neužtikrina tinkamo valstybės išteklių paskirstymo	22
3.2. Savivaldybių biudžetų duomenys dėl neįtrauktų ES finansinės paramos pajamų ir išlaidų nerodo tikros ir teisingos informacijos	27
4. Dėl valstybės biudžeto lėšų, skirtų savivaldybėms valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) ir savarankiškomis funkcijoms vykdyti planavimo ir naudojimo	28
4.1. Neužtikrintas tinkamas vaikų maitinimo organizavimas ir racionalus lėšų ir turto naudojimas	29
4.2. Ne visais atvejais užtikrinama, kad būtų pasiekti civilinei saugai keliami tikslai	34
4.3. Lėšų vietinės reikšmės keliams ir gatvėms prižiūrėti ir modernizuoti planavimas ir naudojimas	41
4.4. Mokinio krepšeliui finansuoti skirtos lėšos naudotos ne pagal paskirtį, nėra aiškaus reglamentavimo	45
4.5. Lėšos socialinės globos įstaigoms išlaikyti paskirstytos netinkamai	49
4.6. Vidaus sandorių vertinimas	50
4.7. Lėšų, gautų už parduotą valstybinę žemę, administravimas ir panaudojimas	54
PRIEDAI	59

SANTRAUKA

Atlikdami auditą Lietuvos Respublikos savivaldybėse siekėme įsitikinti, kad jos skolinasi, valstybės biudžeto lėšas ir turtą valdo, naudoja ir disponuoja jais teisėtai ir ataskaitų duomenys teisingi, taip pat prisidėti prie racionalaus savivaldybėms skirtų lėšų planavimo ir naudojimo, skaidrumo valdant viešuosius finansus didinimo ir vidaus kontrolės stiprinimo.

Savivaldybėms sudėtinga parengti konsoliduotąsias finansines ataskaitas taip, kad jose pateikti duomenys būtų teisingi. Net 49-ių savivaldybių iš 60-ies ataskaitose nustatyti reikšmingi duomenų iškraipymai, dėl kurių buvo modifikuotos nuomonės: mažesni turto (3 301,5 tūkst. Lt) ir įsipareigojimų (1 828,13 tūkst. Lt) likučiai, 58 038,9 tūkst. Lt didesnės pagrindinės veiklos pajamos ir 13 566, tūkst. Lt didesnės pagrindinės veiklos sąnaudos, nebuvo galimybės įsitikinti 4 726 204,1 tūkst. Lt turto, 5 026 960,9 tūkst. Lt įsipareigojimų likučių, 68 477,8 tūkst. Lt pagrindinės veiklos pajamų ir 40 865,1 tūkst. Lt pagrindinės veiklos sąnaudų teisingumu. Teisingos finansinės ataskaitos labai svarbios sprendimų priėmimui, savivaldybių veiklos analizei ir planavimui. Savivaldybės neskiria pakankamai dėmesio ataskaitų rodiklių ir jų pokyčių analizei, negali paaiškinti, kokios priežastys juos lėmė, aiškinamajame rašte pateikia neišsamią informaciją, o kai kuriose savivaldybėse netinkamai veikia buhalterinės apskaitos sistemos. Dėl to Finansų ministerijai rekomendavome organizuoti savivaldybės darbuotojams mokymus finansinių ataskaitų duomenų analizės ir konsolidavimo proceso klaidų taisymo klausimais.

Siekdami skatinti teigiamą ir veiksmingą valstybinio audito poveikį savivaldybių veiklai, ataskaitoje nurodome tas sritis, kuriose yra galimybių pagerinti padėtį dėl:

- *Savivaldybių skolinimosi.* Savivaldybės laikėsi nustatytų skolinimosi limitų, išskyrus Alytaus miesto ir Birštono savivaldybes. Teisės aktų nesilaikė septynių savivaldybių biudžetinės įstaigos, nes savo vardu prisiėmė skolinius įsipareigojimus – sudarė lizingo (išperkamosios nuomos) ir finansavimo paslaugų (kreditavimo) sutartis už 9 283,5 tūkst. Lt. Savivaldybių skola 2014 m. sumažėjo 0,1 proc. ir metų pabaigoje siekė 2 007 983 tūkst. Lt. Nepagerėjo finansinė būklė Vilniaus miesto savivaldybėje. Savivaldybei buvo padidintas gyventojų pajamų mokesčio dydis; jos skola sumažėjo 9,2 proc., tačiau pradelsti įsiskolinimai už prekes, paslaugas ir darbus padidėjo 18 proc. Savivaldybė iki šiol neįgyvendino praėjusių metų audito rekomendacijos ir neturi patvirtinusi ilgalaikės skolos valdymo strategijos, bet numatė parengti lėšų taupymo priemones.

Savivaldybių statistinėse ataskaitose pateikti skolos duomenys nerodo teisingos informacijos, nes jie mažesni iš viso 44 472,5 tūkst. Lt dėl neparodytų įsipareigojimų, atitinkančių finansinę nuomą (lizingą) ir garantijas bei laidavimo dokumentus. Be to, pasikeitus savivaldybių skolinimosi taisyklėms, liks neįskaityti ankstesnių metų įsipareigojimai kreditoriams pagal reikalavimų teisių perleidimo ir faktoringo sutartis ir kitus taisyklėse nurodytus įsipareigojamuosius skolos dokumentus. Finansų ministerijai pasiūlėme pateikti savivaldybėms išaiškinimą dėl ankstesnių metų įsipareigojimų duomenų ataskaitose pateikimo. Atitinkamais biudžetiniais metais įstatymuose kartu su bendruoju savivaldybių skolos limitu nustatomas, papildomas skolinimosi limitas, kurį pasiekusios savivaldybės gali skolintis tik ES projektams įgyvendinti, riboja investicinių projektų, vykdomų iš valstybės arba savivaldybės lėšų, ir kurie yra svarbūs vietos bendruomenėms, įgyvendinimą.

- *Savivaldybių biudžetų pajamų planavimo ir paskirstymo.* Surinkto gyventojų pajamų mokesčio tarp valstybės ir savivaldybių biudžetų paskirstymas neskatina savivaldybių priimti sprendimų, kurie turėtų įtakos biudžetų pajamų didėjimui. Nuo 2015 m. įteisinta galimybė didėti savivaldybių biudžetų pajamoms dėl ekonomikos augimo. Tačiau iki šiol taikoma savivaldybių

biudžetų pajamų planavimo ir paskirstymo metodika lemia, kad vis dar nevertinami savivaldybių ekonominiai ir finansiniai rodikliai, vykdomų funkcijų apimtys, nėra pagrįstų skaičiavimais vertinimo kriterijų, kuriais remiantis gyventojų pajamų mokesčio dalis savivaldybėms gali būti ne tik didinama, bet ir mažinama. Taigi metodika neskatina savivaldybių prisidėti prie ekonomikos augimo ir surinkti kuo didesnes pajamas, o ne prašyti negautų pajamų dengimo iš valstybės biudžeto. Atsižvelgdama į Konstitucinio Teismo nutarimą, kuriuo pripažinta, kad dalis metodikos įstatymo nuostatų neatitinka Konstitucijos, Finansų ministerija parengė metodikos pakeitimus, kurie šiuo metu pateikti derinti suinteresuotoms institucijoms.

Praėjusio valstybinio audito metu nurodėme, kad ne visos valstybės biudžeto lėšos įtrauktos į savivaldybių biudžetų pajamas. Ši problema neišspręsta iki šiol, nes į pajamas savivaldybės 2014 m. neįtraukė 932 196,0 tūkst. Lt ir ateityje neplanuoja įtraukti ES finansinės paramos ar kitos gaunamos tarptautinės finansinės paramos lėšų.

- *Valstybės lėšų, skirtų valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) ir savarankiškomis funkcijoms įgyvendinti, racialesnio ir aiškesnio planavimo ir naudojimo teisėtumo.*

Neužtikrinamas tinkamas valstybinės ir savarankiškos funkcijos (*mokinių nemokamo maitinimo ir maitinimo paslaugų organizavimas*) vykdymas. Savivaldybėms vis dar sudėtinga atlikti viešuosius pirkimus, kartojasi Viešųjų pirkimų įstatymo pažeidimai. Pažeidus teisės aktus 2014 m. panaudota 4 510, 9 tūkst. Lt lėšų. Netinkamai parengti pirkimų dokumentai ir atliktos procedūros turi įtakos maisto produktų ir maitinimo paslaugų kokybei – tiekėjams sudaromos galimybės juos tiekti savo nuožiūra ir savo nustatyta kaina. Įstaigose vykdoma maisto produktų kokybės ir vaikų maitinimo organizavimo kontrolė ne visais atvejais buvo tinkamai atliekama. Siekiant užtikrinti, kad vaikams būtų tiekiamas tik tinkamos kokybės, saugus ir sveikatai palankus maistas, švietimo įstaigos galėtų taikyti ir kitas maitinimo kokybės kontrolės priemones, kurios leistų užtikrinti tiekiamų maisto produktų ir patiekalų kokybę bei skatintų tiekėjų sąžiningumą, ypačingai tais atvejais, kai tiekėjų pasiūlytos kainos būna neįprastai mažos. Audito rezultatus apie maisto produktų kokybės ir vaikų maitinimo organizavimo kontrolės trūkumus pateikėme Vyriausybės kanceliarijai, kuri planuoja sudaryti tarpinstitucinę darbo grupę, kuri pateiktų pasiūlymus dėl maitinimo paslaugų veiksmingo organizavimo ir šių paslaugų teikimo priežiūros užtikrinimo.

Švietimo įstaigose maitinimo paslaugų tiekėjai neatlygintinai naudojami savivaldybių turtu, apmokama dalis jų patiriamų komunalinių išlaidų, tiekėjams neprivaloma naudoti kasos aparatų, o tai gali turėti neigiamą įtaką skaidriai grynųjų pinigų apskaitai ir daryti neigiamą poveikį mokesčių surinkimui ir kontrolei. Dėl to Finansų ministerijai rekomendavome inicijuoti teisės aktų pakeitimus.

- Nėra tinkamai vykdoma *valstybinė civilinės saugos funkcija*: kai kuriose savivaldybėse nėra ekstremaliųjų situacijų valdymo planų, neįrengtos keliamus reikalavimus atitinkančios slėptuvės, neužtikrinamas visų gyventojų perspėjimas ir informavimas apie gresiančią ar susidariusią ekstremaliąją situaciją, nes galima perspėti 51,5 proc. gyventojų, o Vilniaus mieste tik 7,8 proc. Informacija apie civilinę saugą savivaldybių interneto puslapiuose sunkiai surandama, neužtikrinamas privalomų civilinės saugos pratybų ir mokymų vykdymas. Savivaldybėse ne visais atvejais užtikrinama, kad būtų pasiekti civilinei saugai keliami tikslai ir būtų tinkamai pasirengta valdyti gresiančias ar susidariusias ekstremaliąsias situacijas, apsaugoti gyventojus pavojaus atveju. Vidaus reikalų ministerijai rekomendavome kompleksiskai spręsti slėptuvių poreikio savivaldybėse klausimą ir kartu su Finansų ministerija apsvastyti teisės aktų pakeitimus dėl valstybės biudžeto lėšų poreikio ilgalaikiam turtui bei kitoms išlaidoms savivaldybėse padengti. Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui rekomendavome nustatyti, prieš vykdant gyventojų perspėjimo sistemų plėtrą, dėl kokių

priežasčių perspėjimo pranešimai nepasiekia paslaugos gavėjų, ir įvertinti galimybes dažniau ar numatyti kokiais atvejais naudoti šią perspėjimo priemonę.

- *Lėšos vietinės reikšmės kelių ir gatvių priežiūrai, taisymui, tiesimui ir saugaus eismo organizavimui* planuojamos nenuosekliai ir šiam procesui Lietuvos automobilių kelių direkcija ir savivaldybės neskiriama tinkamo dėmesio. Direkcija finansuotinus savivaldybių investicijų projektus ne visais atvejais atrinka pagal nustatytus kriterijus, o rodiklis, turintis įtakos savivaldybėms skiriamoms lėšoms apskaičiuoti, yra nepatikimas, nes ne visi vietinės reikšmės keliai inventorizuoti ir apskaityti. Dalis lėšų investicijoms į vietinės reikšmės kelius skiriama nerengiant investicijų projektų. Tai neatitinka bendros valstybės investicijų planavimo politikos. Todėl Susisiekimo ministerijai rekomendavome įvertinti būtinumą rengti investicijų projektus visiems savivaldybių kelių objektams finansuoti, kurie yra įtraukiami į tam tikrų metų Valstybės investicijų programą.

Savivaldybėse trūksta kompleksinio požiūrio į vietinės reikšmės kelių plėtrą, investicijų planavimą ir projektų atranką.

- Tikslinės dotacijos lėšos *mokinio krepšeliui finansuoti* naudotos ne pagal paskirtį Vilniaus miesto savivaldybėje. Savivaldybė, skirstydama ir naudodama šias lėšas (6 031,1 tūkst. Lt), pastaraisiais metais ignoruoja teisės aktų reikalavimus, nemažina kredito įsiskolinimo ir taip nesilaiko įstatymo viršenybės principo, kuris yra vienas pagrindinių vietos savivaldos veiklos principų. Švietimo ir mokslo ministerijai pateikta rekomendacija pareikalauti iš savivaldybės grąžinti ne pagal paskirtį panaudotas mokinio krepšelio lėšas. Rekomendaciją ministerijai pateikėme ir dėl aiškesnio teisinio reglamentavimo bei informacijos sklaidos perkant baldų iš mokinio krepšelio lėšų mokinio darbo vietai įrengti.
- *Socialinės globos įstaigų išlaikymui skirtos* 864 tūkst. Lt tikslinės dotacijos lėšos dėl neteisingų duomenų apie valstybės išlaikomų vaikų skaičių Trakų rajono savivaldybei buvo skirtos didesnės nei priklauso, o Vilniaus miesto savivaldybėje įstaigoms paskirstytos neatsižvelgiant į šiomis lėšomis finansuojamų asmenų skaičių. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai rekomenduota imtis priemonių, kad būtų pašalintos neteisėtos lėšų panaudojimo globos namų išlaikymui pasekmės. Ministerijai rekomendavome numatyti lėšų socialinės globos įstaigoms planavimo ir skyrimo papildomas kontrolės priemones.
- *Vidaus sandorių sudarymo* tendencijos rodo, kad 2011–2014 m. vis daugiau paslaugų savivaldybės įsigijo iš valdomų įmonių be viešojo konkurso. Augančias vidaus sandorių apimtis lėmė ir tai, kad kai kuriose savivaldybėse šie sandoriai tapo priemone įsigyti iš valdomų įmonių paslaugas, reikalingas funkcijoms atlikti, atidedant suteiktų paslaugų apmokėjimą vėlesniam laikotarpiui. Savivaldybių sprendimai įsigyti paslaugas ne konkurso tvarka iš valdomų įmonių turi įtakos konkurencijai ir viešųjų finansų panaudojimo racionalumui, ypač tais atvejais, kai šiuo institutu piktnaudžiaujama. Konkurencijos taryba yra nustačiusi, kad dalis savivaldybių sudarydamos vidaus sandorius pažeidė Konkurencijos įstatymą.
- Dėl *pajamų ir išlaidų už parduotą valstybinę žemę* apskaitos turėjome pastebėjimų, nes kai kurios savivaldybės neturėjo atskirų sąskaitų šioms lėšoms arba atskirai netvarkė šių lėšų apskaitos. Dėl lėšų panaudojimo teisėtumo turėjome pastebėjimų tik Vilniaus miesto savivaldybei, nes ji nesilaikė teisės aktuose nustatytų lėšų panaudojimo prioritetų.

Savivaldybės audito metu geranoriškai reagavo į pateiktus pastebėjimus ir informavo, kad priėmė būtinus sprendimus pateiktiems neatitikimams pašalinti, dalį rekomendacijų įgyvendino, numatė kitų įgyvendinimo terminus. Atlikdami 2015 m. finansinį (teisėtumo) auditą stebėsime, ar savivaldybės ėmėsi numatytų veiksmų ir tokiu būdu įgyvendino audito metu pateiktas rekomendacijas.

IŽANGA

Audito tikslas – įvertinti savivaldybių 2014 metų konsoliduotųjų ataskaitų rinkiniuose pateiktų duomenų teisingumą, savivaldybių teikiamų duomenų apie skolinius įsipareigojimus, suteiktas garantijas bei paskolas teisingumą, savivaldybių skolinimosi bei valstybės biudžeto lėšų ir valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumą.

Audituojami subjektai – Lietuvos Respublikos savivaldybės (60). Audituojamas laikotarpis – 2014 metai.

Savivaldybės yra viešojo sektoriaus subjektai¹. Kiekvienos savivaldybės konsoliduotųjų ataskaitų rinkinys yra parengtas kaip vieno viešojo sektoriaus subjekto finansinių ataskaitų rinkinys, į kurį įtraukiami savivaldybės biudžetinių įstaigų, savivaldybės išteklių fondų ir kitų jos kontroliuojamų viešojo sektoriaus subjektų finansinių ataskaitų rinkinys ir savivaldybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys, kuriame pateikiami savivaldybės biudžeto vykdymo duomenys.

60-ies savivaldybių konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkiniai įeina į nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio sudėtį.

Savivaldybės, vykdydamos savarankiškasias ir valstybines (valstybės perduotas savivaldybėms) funkcijas, teikia gyventojams viešąsias paslaugas.

Savivaldybės atstovaujamoji institucija savivaldybės taryba tvirtina savivaldybės biudžetą ir konsoliduotųjų ataskaitų rinkinį, prireikus jį tikslina ir yra atsakinga už valstybės biudžeto specialiosios tikslinės dotacijos lėšų paskirstymą pagal Seimo, valstybės institucijų ar įstaigų nustatytas sumas, už savivaldybių patikėjimo teise valdomo valstybės turto ir valstybės lėšų valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumą ir jų naudojimą įstatymų nustatytiems tikslams.

Savivaldybės vykdomoji institucija savivaldybės administracijos direktorius (savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojas ar pavaduotojai) administruoja savivaldybės biudžeto asignavimus ir kitus piniginius išteklius, organizuoja savivaldybės biudžeto vykdymą ir atsako už jos ūkinę ir finansinę veiklą, administruoja savivaldybės turtą ir įstatymų nustatyta tvarka atsako už valstybės institucijų ar įstaigų savivaldybių administracijoms skirtų valstybės biudžeto asignavimų panaudojimą. Savivaldybės administracijos direktorius vadovauja savivaldybės administracijai, kuri rengia savivaldybės konsoliduotųjų ataskaitų rinkinį.

¹ Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2007-06-26 Nr. X-1212 (su vėlesniais pakeitimais), 2 str. 22 d. 2 p.

AUDITO APIMTIS IR METODAI

Finansinis (teisėtumo) auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus, Tarptautinius audito standartus ir Tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus, siekiant gauti pakankamą užtikrinimą, kad savivaldybių metinėse konsoliduotuosiose finansinėse ataskaitose, kurios įeina į nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio sudėtį ir savivaldybių skolinių įsipareigojimų ir suteiktų garantijų bei paskolų ataskaitose, kurių duomenys įeina į valstybės skolos ataskaitas, nėra reikšmingų iškraipymų, o valstybės lėšos ir turtas savivaldybėse valdomi, naudojami ir disponuojama jais teisėtai. Visiškas užtikrinimas neįmanomas dėl audito apribojimų ir to fakto, kad netikrinome visų (100 proc.) ūkinių operacijų, ūkinių įvykių ir sudarytų sandorių. Audito metu 60-ye savivaldybių buvo atlikta išsami rizikos analizė, apskaitos ir vidaus kontrolės sistemų tyrimas. Buvo atliktos svarbiausių sričių audito procedūros, atrinkus audito pavyzdžius, kurie geriausiai reprezentavo visumą.

Dėl savivaldybių metinių konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinių

Audito metu vertinome 60-ies savivaldybių 2014 m. konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkiniuose pateiktą duomenų teisingumą. Savivaldybių konsoliduotuosius metinius finansinių ataskaitų rinkinius sudarė Finansinės būklės ataskaitos, Veiklos rezultatų ataskaitos, Pinigų srautų ataskaitos, Grynojo turto pokyčių ataskaitos ir Finansinių ataskaitų aiškinamieji raštai², parengti pagal 2014 m. gruodžio 31 d. duomenis.

Savivaldybių turto ir atitinkamai finansavimo sumų, įsipareigojimų ir grynojo turto likutis, kaip nurodyta konsoliduotuosiose finansinės būklės ataskaitose, 2014 metų pradžioje buvo iš viso 24 441 705,6 tūkst. Lt, pabaigoje – 25 098 672,5 tūkst. Lt, tai sudarė 14,6 proc. nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio.

Savivaldybių 2014 m. konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkiniai sudaryti savivaldybių biudžetinių įstaigų, savivaldybių išteklių fondų ir kitų savivaldybių kontroliuojamų viešojo sektoriaus subjektų ataskaitų pagrindu.

Atlikdami savivaldybių 2014 m. konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkiniuose pateiktą duomenų teisingumo vertinimą, naudojome 57 savivaldybių kontrolės ir audito tarnybų atliktu darbu pagal Valstybės kontrolės ir šių tarnybų 2014 m. pasirašytas bendradarbiavimo sutartis³.

Dėl savivaldybių skolos

Audito metu atlikome 60-ies savivaldybių skolų ir kitų įsipareigojimų ir jų valdymo analizę, vertinome: 2014 m. skolinių įsipareigojimų ir suteiktų garantijų bei paskolų statistinėse

² Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymai: 2007-12-19 Nr. 1K-378 „Dėl viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės 2-ojo standarto patvirtinimo“, 2007-12-19 Nr. 1K-379 „Dėl viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės 3-ojo standarto patvirtinimo“, 2007-12-19 Nr. 1K-380 „Dėl viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės 4-ojo standarto patvirtinimo“, 2008-01-09 Nr. 1K-011 „Dėl viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės 5-ojo standarto patvirtinimo“, 2008-08-18 Nr. 1K-247 „Dėl viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės 6-ojo standarto patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais).

³ Bendradarbiavimo sutariys pasirašytos su 57-ųjų savivaldybių kontrolės ir audito tarnybomis, išskyrus Birštono, Kalvarijos ir Šilalės r.

ataskaitose⁴ pateiktų duomenų teisingumą; skolos ir kitų finansinių įsipareigojimų valdymą; skolinimosi, finansinių įsipareigojimų prisiėmimo ir paskolų lėšų naudojimo teisėtumą ir 2014 metų valstybės ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme savivaldybėms nustatytų skolinimosi limitų laikymąsi – savivaldybės skolos, metinio savivaldybės grynojo skolinimosi, savivaldybės garantijų. Vertinome 2015 m. savivaldybių priimtas priemones dėl pradelstų įsiskolinimų už suteiktas paslaugas, atliktus darbus ir įsigytas prekes mažinimo.

Savivaldybių negražintų paskolų likutis, kaip nurodyta skolinių įsipareigojimų ir suteiktų garantijų bei paskolų ataskaitose, 2014 metų pradžioje buvo iš viso 2 010 177,4 tūkst. Lt, pabaigoje – 2 007 983 tūkst. Lt.

Dėl savivaldybių biudžetų pajamų

Finansų ministerijoje atlikome savivaldybių biudžetams 2005–2014 metais planuojamų ateinančioms metams pajamų analizę, įvertinome šioms pajamoms planuoti valstybėje nustatytas ir praktikoje taikomas metodikas, pajamoms apskaičiuoti naudojamus rodiklius bei savivaldybių negautoms pajamoms kompensuoti taikomas priemones.

Atlikome 60-ies savivaldybių biudžetų pajamų analizę, vertinome savivaldybių biudžetų pajamų 2014 m. plano vykdymą, valstybės biudžeto lėšų pripažinimą savivaldybių biudžetų pajamomis.

Savivaldybės 2014 m. planavo gauti iš viso 7 771 488,6 tūkst. Lt biudžetų pajamų, gavo 7 705 916,3 tūkst. Lt, iš jų 3 064 982,2 tūkst. Lt dotacijų savivaldybių biudžetams. Iš valstybės institucijų ir įstaigų pagal lėšų panaudojimo sutartis gavo 2 443 334,3 tūkst. Lt valstybės biudžeto ir išteklių fondų lėšų.

Dėl savivaldybių valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) ir savarankiškų funkcijų vykdymo

Švietimo ir mokslo, Sveikatos apsaugos, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijose ir Lietuvos automobilių kelių direkcijoje vertinome valstybės biudžeto lėšų savivaldybių biudžetams valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) ir savarankiškoms funkcijoms atlikti planavimą ir paskirstymą.

Savivaldybėse vertinome valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) ir savarankiškų funkcijų, kurių vykdymui skirtos valstybės biudžeto lėšos, įgyvendinimą ir šių lėšų naudojimą įstatymų nustatytiems tikslams. Remdamiesi rizikos analize ir įvertinę veiksnius, turinčius įtakos tam tikroms audito sritims, audito procedūras atlikome vertindami:

- valstybės biudžeto lėšų, skirtų savivaldybėms, panaudojimą ir nepanaudotų lėšų grąžinimą į valstybės biudžetą;
- valstybės biudžeto lėšų, skirtų valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) funkcijoms ir savarankiškoms savivaldybių funkcijoms atlikti bei kitoms savivaldybių programoms įgyvendinti planavimą ir naudojimą: vaikų maitinimui organizuoti, civilinei saugai, mokinio krepšeliui ir socialinės globos įstaigoms finansuoti, teritorijų planavimui organizuoti;
- valstybės investicijų projektų srityje – vietinės reikšmės kelių ir gatvių investicijų projektų finansavimą, jų vykdymą ir prekių, paslaugų, darbų įsigijimus įgyvendinant šiuos projektus;
- savivaldybių sudarytus vidaus sandorius ir lėšų jiems vykdyti naudojimą.

Dėl savivaldybių patikėjimo teise valdomo valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo teisėtumo

⁴ Ataskaitų formos patvirtintos Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011-11-11 įsakymu Nr. 1K-361 (2013-07-03 Nr. 1K-234 redakcija).

Savivaldybėse vertinome patikėjimo teise valdomo valstybės turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumą ir jo naudojimą įstatymų nustatytiems tikslams. Įvertinę turto struktūrą ir rizikos veiksnius, turinčius įtakos turto valdymui, audito procedūras atlikome vertindami valstybės turto nurašymo teisėtumą.

Teisės aktai, kuriais vadovaujantis atliktos valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo vertinimo procedūros, pateikti 1 priede.

Vertindami, kaip laikomasi teisės aktų reikalavimų, atsižvelgėme į pažeidimų poveikį ir su audituojamais subjektais aptarėme juos lėmusias priežastis, įvertinome galimas teisės aktų nesilaikymo pasekmes ir pateikėme rekomendacijas, dalis jų buvo įgyvendinta audito metu. Detali informacija kiekvienai savivaldybei apie joje audito metu nustatytus dalykus buvo pateikta raštu.

PASTEBĖJIMAI, IŠVADOS, REKOMENDACIJOS

1. DĖL SAVIVALDYBIŲ KONSOLIDUOTŲJŲ FINANSINIŲ ATASKAITŲ RINKINIŲ

Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas⁵ nustato pagrindinius ataskaitų sudarymo principus ir tikslus: finansinės ataskaitos turi būti sudarytos taip, kad tikrai ir teisingai parodytų subjekto turtą, finansavimo sumas, įsipareigojimus, pajamas ir sąnaudas, grynąjį turtą, pinigų srautus. Ataskaitų tikslas⁶ – pateikti informaciją apie subjekto finansinę būklę, veiklos rezultatus, grynojo turto pokyčius ir pinigų srautus, kuria naudojasi daugelis vartotojų priimdami ir vertindami sprendimus dėl išteklių paskirstymo ir jų naudojimo teikiant viešąsias paslaugas.

Tačiau audito metu nustatyti dalykai rodo, kad savivaldybėms vis dar sunkiai sekasi parengti ataskaitas taip, kad jos būtų naudingos ir neklaidintų vartotojų. Savivaldybės neskiria pakankamai dėmesio ataskaitų rodiklių ir jų pokyčių analizei, todėl pačios negali paaiškinti, kokios priežastys lėmė tam tikrus pokyčius, nežino ataskaitų rodiklių turinio, o aiškinamajame rašte pateikia neišsamią informaciją apie reikšmingus pokyčius.

Toliau pateikiame savivaldybių konsoliduotuose finansinių ataskaitų rinkiniuose nustatytus duomenų iškraipymus ir kitas problemas, kurios yra svarbios savivaldybėms, siekiant pasinaudoti ataskaitų duomenimis, priimant ir vertinant sprendimus dėl savivaldybių veiklos.

1.1. Sisteminės apskaitos problemos, dėl kurių ataskaitų duomenimis negali naudotis jų vartotojai

Savivaldybės konsolidavo 3140 joms priklausančių viešojo sektoriaus subjektų (VSS) finansinių ataskaitų, kurios įeina į 2014 m. nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio sudėtį. Šių subjektų turtas sudarė 25 390 143,4 tūkst. Lt (7 353 493,8 tūkst. eur).

Savivaldybių 2014 metų konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkiniuose nustatyti reikšmingi neištaisyti iškraipymai, kurie turi įtakos nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio duomenų teisingumui: nurodyti 3 301,5 tūkst. Lt (75 639,4–72 337,9) mažesni turto ir 1 828,13 tūkst. Lt (90607,83–88779,7) mažesni įsipareigojimų likučiai metų pabaigoje, 58 038,9 tūkst. Lt didesnės pagrindinės veiklos pajamos ir 13 566, tūkst. Lt – pagrindinės veiklos sąnaudos.

Taip pat negalima patvirtinti minėtuose rinkiniuose nurodytų 4 726 204,1 tūkst. Lt turto ir 5 026 960,9 tūkst. Lt įsipareigojimų likučių metų pabaigoje, 68 477, 8 tūkst. Lt pagrindinės veiklos pajamų ir 40 865,1 tūkst. Lt pagrindinės veiklos sąnaudų, nes nebuvo galimybės įsitikinti jų teisingumu. Nustatyti neištaisyti duomenų iškraipymai pateikti 1 ir 2 lentelėse.

⁵ Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 3 str. 1 d.

⁶ 1-asis viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartas „Finansinių ataskaitų rinkinio pateikimas“, patvirtintas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2007-12-28 įsakymu Nr. 1K-388 (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais).

1 lentelė. Duomenų iškraipymai savivaldybių Finansinės būklės ataskaitose, tūkst. Lt

Eil. Nr.	Audituotos ataskaitos straipsniai	Neteisingai padidinta	Neteisingai sumažinta	Suma, kurios negalima patvirtinti
A.	ILGALAIKIS TURTAS	61443,31	66633,04	4715068,63
B.	BIOLOGINIS TURTAS	52,20	84,20	401,90
C.	TRUMPALAIKIS TURTAS	10842,40	8922,20	10733,60
	IŠ VISO TURTO	72337,91	75639,44	4726204,13
D.	FINANSAVIMO SUMOS	26651,20	48467,30	2576429,75
E.	ĮSIPAREIGOJIMAI	3678,20	11863,32	159615,50
F.	GRYNASIS TURTAS	58450,30	30277,21	2290915,69
G.	MAŽUMOS DALIS	0,00	0,00	0,00
	IŠ VISO ĮSIPAREIGOJIMŲ	88779,70	90607,83	5026960,94

Šaltinis – Valstybės kontrolė

2 lentelė. Duomenų iškraipymai savivaldybių Veiklos rezultatų ataskaitose, tūkst. Lt

Eil. Nr.	Audituotos ataskaitos straipsniai	Neteisingai padidinta	Neteisingai sumažinta	Suma, kurios negalima patvirtinti
A.	Pagrindinės veiklos pajamos	64854,10	6815,20	68477,78
B.	Pagrindinės veiklos sąnaudos	16361,20	2795,00	40865,07

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Duomenų iškraipymų savivaldybių 2014 m. konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkiniuose, palyginus su 2013 m., kai kuriuose straipsniuose sumažėjo nuo 2 iki 10 kartų, tačiau daugumoje audituotų savivaldybių nustatėme sistemingą klaidą – vietinės reikšmės kelių ir gatvių apskaita neatitinka 12-ojo VSAFAS „Ilgalaikis materialusis turtas“⁷. Ne visi keliai (gatvės) registruoti buhalterinėje apskaitoje, jų apskaita tvarkoma ne pagal turto vienetus, esminio turto pagerinimo išlaidos apskaitoje dažnai registruojamos nedidinant atitinkamo ilgalaikio materialiojo turto įsigijimo savikainos, todėl vietinės reikšmės kelių apskaita yra netiksli, nerodo realios šio turto vertės ir nesudaro galimybės tinkamai kontroliuoti šį turtą. Šias klaidas iš dalies lėmė ir tai, kad savivaldybių apskaitos politikoje nenurodyta (neaprašyta), kaip turėtų būti tvarkoma vietinės reikšmės kelių apskaita. Tinkamai neparengus apskaitos politikos, finansinės ataskaitos neparodo tikros ir teisingos finansinės būklės ir veiklos rezultatų, kurių pagrindu savivaldybės galėtų priimti socialiai ir ekonomiškai pagrįstus sprendimus. Dėl šių priežasčių negalėjome patvirtinti, ar infrastruktūros ir kitų statinių straipsnyje nurodytas 3 943 846,5 tūkst. Lt likutis yra teisingas.

Netinkamos vietinės reikšmės kelių ir gatvių apskaitos pavyzdžiai

Kai kuriose savivaldybėse (*Kazlų Rūdos, Neringos ir Visagino miestų, Anykščių, Mažeikių, Panevėžio, Pasvalio, Rokiškio, Skuodo, Širvintų, Švenčionių ir Tauragės rajonų*) kelių (gatvių) nusidėvėjimas skaičiuotas nesilaikant Vyriausybės nutarimu⁸ ar savivaldybių vidaus teisės aktais patvirtintų normatyvų, todėl vietinės reikšmės kelių ir gatvių vertė nerodo tikros turto būklės, kuri svarbi savivaldybėms priimant pagrįstus sprendimus, susijusius su šio turto rekonstrukcija, priežiūra ar remontu bei efektyviu ir racionaliu lėšų naudojimu.

⁷ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008-05-08 įsakymas Nr. 1K-174 (2009-12-22 įsakymo Nr. 1K-466 redakcija su vėlesniais pakeitimais).

⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-06-10 nutarimas Nr. 564 (2013-12-04 nutarimo Nr. 1158 redakcija) „Dėl minimalios ilgalaikio materialiojo turto vertės nustatymo ir ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) minimalių ir maksimalių ekonominių normatyvų viešojo sektoriaus subjektams sąrašo patvirtinimo“.

Savivaldybėse vietinės reikšmės kelių ir gatvių apskaita yra netikslė ir dėl to, kad dėl lėšų trūkumo iki šiol nebaigta vietinės reikšmės kelių inventorizacija, kurios darbams baigti šalies mastu reikėtų apie 10,0 mln. Lt. Keliai teisiškai neįregistruoti, nes jų įregistravimui reikėtų apie 250 mln. Lt⁹. Kai kuriose savivaldybėse (*Panevėžio ir Vilniaus miestų bei Biržų, Kaišiadorių, Kupiškio, Pakruojo, Pasvalio, Rokiškio ir Telšių rajonų*) nepatvirtinti kelių sąrašai, kaip tai numato Kelių įstatymas¹⁰.

Kita sisteminio pobūdžio problema – nelogiški perviršio / deficito, rodančio savivaldybių veiklos rezultatą, duomenys. Šį rodiklį sudaro ankstesnių laikotarpių ir einamųjų metų perviršis / deficitas. Savivaldybėse šio rodiklio duomenys nelogiški pagal savivaldybių veiklos pobūdį (pvz., ankstesnių metų pabaigoje nurodytas didelis deficitas, o einamųjų – didelė perviršio suma, nors jokių reikšmingų pokyčių savivaldybės veikloje neįvyko ir kt.), nesutampa kai kurių ataskaitų duomenys, o savivaldybės nežino reikšmingų pokyčių ir neatitikimų susidarymo priežasčių.

Perviršio/ deficito duomenų iškraipymų pavyzdžiai

Kauno miesto savivaldybės 2014 m. perviršio / deficito duomenys nelogiški (2013 m. pabaigoje nurodytas 168 880,2 tūkst. Lt deficitas, o 2014 m. pabaigoje – 84 336,8 tūkst. Lt perviršis) dėl neištaisyto ankstesnio laikotarpio kitų ilgalaikių įsipareigojimų apskaitos klaidų.

Mažeikių rajono savivaldybės 2013 m. deficitas (17 654,83 tūkst. Lt, 2014 m. perviršis – 162 187,23 tūkst. Lt) dėl netinkamo ankstesnio laikotarpio konsolidavimo klaidų taisymo.

Varėnos rajono savivaldybės 2014 m. ataskaitose 2013 m. pabaigoje nurodytas 6 505,9 tūkst. Lt deficitas, o 2014 m. pabaigoje 74 091,5 tūkst. Lt perviršis. Tai lėmė netinkamai atlikti konsolidavimo įrašai.

Neaišku kokiu tikslu *Kretingos rajono savivaldybėje* 2012 m. buvo atliktas 39 996,5 tūkst. Lt rankinis įrašas, kuriuo buvo nepagrįstai panaikintas finansavimo sumų iš valstybės biudžeto likutis ir ta pačia suma padidintas einamųjų metų perviršio / deficito likutis. Rengiant 2014 m. finansines ataskaitas ši klaida neištaisyta, savivaldybė pati nieiškojo jos atsiradimo priežasčių, nors žinojo, kad finansavimo sumų iš valstybės biudžeto, o kartu ir perviršio/deficito, likutis yra nelogiškas.

Nesutampa duomenys Finansinės būklės ataskaitoje ir Veiklos rezultatų ataskaitoje: *Vilniaus rajono savivaldybėje* FBA nurodytas 15 160,02 tūkst. Lt einamųjų metų perviršis, o VRA – 24 865,63 tūkst. Lt perviršis; *Neringos savivaldybėje* FBA – 509,82 tūkst. Lt deficitas, o VRA – 14 671,05 tūkst. Lt perviršis, *Rietavo savivaldybėje* FBA – 2 238,22 tūkst. Lt perviršis, VRA – 207,39 tūkst. Lt deficitas.

Esant duomenų reikšmingų iškraipymų, savivaldybės turėtų būti suinteresuotos ataskaitas parengti taip, kad jos būtų naudingos ir padėtų analizuoti ir įvertinti veiklą, numatyti perspektyvas ir priemones jiems pašalinti, atskleisti trūkumus, kt.

Iki šiol savivaldybėse neišspręsta ankstesnio audito metu nustatyta problema – tai klaidos ir neatitikimai, susidarantys, taisant konsolidavimo procese aptiktas klaidas: savivaldybės siekdamos ištaisyti klaidas VSAKI sistemoje ir užbaigti konsolidavimo procesą, atlieka rankinius įrašus, kurie neturi jokio turinio (nėra pagrįsti ūkinėmis operacijomis, užregistruoti apskaitos registruose). Šio audito metu nustatėme ir kitą tendenciją – savivaldybės, kuriose ankstesnio audito metu nustatėme tokio pobūdžio klaidas, jas 2014 m. taisė atlikdamos tokius pat nepagrįstus rankinius įrašus, prieš tai neatlikusios duomenų analizės ir nenustačiusios klaidų atsiradimo priežasčių. Taip techniškai buvo ištaisytos ankstesnio laikotarpio klaidos, tačiau iškraipyti kiti ataskaitų duomenys.

Netinkamo klaidų taisymo pavyzdžiai

Mažeikių rajono savivaldybėje rankiniu įrašu (52 739,7 tūkst. Lt) ištaisytos praėjusio laikotarpio klaidos, tačiau, siekiant konsoliduoti 2014 m. finansines ataskaitas, atlikti dar 6 rankiniai įrašai, kurių pagrįstumas vėl neaiškus, nes įrašų pažymose nenurodyta koregavimo priežastis ir turinys, viešojo sektoriaus subjektai,

⁹ Valstybinio audito ataskaita „Ar sudarytos sąlygos efektyviai naudoti valstybės lėšas, skiriamas vietinės reikšmės keliams ir gatvėms prižiūrėti ir modernizuoti“, 2013-10-31 Nr. VA-P-20-11-15.

¹⁰ Lietuvos Respublikos kelių įstatymas, 1995-05-11 Nr. I-891 (2002-10-03 Nr. IX-1113 redakcija), 6 str. 4 d.

susiję su koreguojama informacija ir kt. Minėti įrašai turėjo įtakos Finansinės būklės ataskaitoje nurodyto grynojo turto likučio duomenims: einamųjų metų ir sukaupto perviršio ar deficito likučiams (rankinių įrašų suma – 413 628,1 tūkst. Lt), Veiklos rezultatų ataskaitoje nurodytam grynojo perviršio ar deficito prie nuosavybės metodo įtaką likučiui (rankinių įrašų suma – 402 044 tūkst. Lt).

Neringos savivaldybė siekdama ištaisyti ankstesnio laikotarpio klaidas ir užbaigti konsolidavimo procesą atliko 80 rankinių įrašų (tai net keturis kartus daugiau negu praėjusiais metais), kurie vėl nepagrįsti apskaitos registrų duomenimis, buhalterinėmis pažymomis, nenurodytos koregavimo priežastys ir turinys, viešojo sektoriaus subjektai, susiję su koreguojama informacija ir kt. Šie įrašai turėjo įtakos Finansinės būklės ataskaitoje nurodytiems grynojo turto: einamųjų metų ir sukaupto perviršio / deficito, nuosavybės metodo įtakos likučiams, Veiklos rezultatų ataskaitoje ataskaitoje nurodytam grynojo perviršio ar deficito prie nuosavybės metodo įtaką likučiui.

Toks techninis ir nepagrįstas konsoliduotųjų finansinių ataskaitų koregavimas rodo, kad dalis savivaldybių nesugeba tinkamai ištaisyti konsolidavimo proceso metu padarytų arba aptiktų klaidų: siekiamos užbaigti konsolidavimo procesą, kiekvienais metais atlieka vis daugiau rankinių įrašų, kurie neturi jokio turinio, neatsižvelgdamos į tai, kokią įtaką šie įrašai turės ataskaitų duomenų teisingumui. Taip vis didėja nepagrįstų rankinių įrašų skaičius, vis daugiau iškraipomi ataskaitų duomenys, todėl tampa vis sudėtingiau nustatyti klaidų susidarymo priežastis ir ištaisyti taip, kad ataskaitų duomenys būtų teisingi ir sutaptų su apskaitos duomenimis.

Savivaldybių 2014 metų konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkiniuose nustatyta panašaus pobūdžio sisteminių klaidų kaip ir ankstesnio audito metu: nesilaikant viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartų nekilnojamosios kultūros vertybės neįvertintos jų tikrąja verte; nebaigtos statybos sąskaitoje nepagrįstai apskaityti tinkamais naudoti pripažinti turto vienetai; neteisingai apskaičiuotas ilgalaikio turto nusidėvėjimas; nevertinami turto nuvertėjimo požymiai; neteisingai apskaityti ilgalaikio materialiojo turto esminio pagerinimo ir einamojo remonto darbai; apskaitoje užregistruotas ne visas nuosavybės teise priklausantis turtas ar iš apskaitos neišregistruotas savivaldybei nepriklausantis turtas; neteisingai užregistruotos investicijos į savivaldybės kontroliuojamus subjektus ir neteisingai apskaičiuota nuosavybės metodo įtaka; finansinės nuomos (lizingo) sutartims priskirtinos nuomos sutartys apskaitytos kaip veiklos nuomos sutartys ir neapskaitytas pagal jas gautas turtas; dėl neaiškios, netikslios apskaitos negalima buvo įsitikinti kai kurių duomenų teisingumu; konsolidavimo metu atlikti rankiniai įrašai, kurie nepagrįsti ūkinėmis operacijomis ir neturi jokio turinio.

Pasikartojančios apskaitos klaidos rodo, kad ne visos savivaldybės skiria pakankamai dėmesio klaidų atsiradimo priežasčių analizei, sistemiskam trūkumų šalinimui ir vidaus kontrolės sistemos tobulinimui, nesiekia užtikrinti, kad klaidos nesikartotų ar būtų laiku nustatytos ir ištaisytos.

Šie iškraipymai turėjo įtakos savivaldybių kontrolierių išvadoms dėl savivaldybių 2014 m. konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinių: pateiktos 9 besąlyginės, 48 sąlyginės ir 2 neigiamos nuomonės (*Vilniaus miesto ir Varėnos rajono savivaldybėms*). Nebuvo pateikta nuomonė dėl Birštono savivaldybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio, nes naujas kontrolierius pradėjo dirbti 2015 m. liepos mėn. (žr. 2 priedą).

49-iose savivaldybėse buvo nustatyta reikšmingų iškraipymų 2014 m. konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkiniuose, todėl juose nurodyti mažesni 3 301,5 tūkst. Lt turto ir 1 828,13 tūkst. Lt įsipareigojimų likučiai metų pabaigoje, didesnės 58 038,9 tūkst. Lt pagrindinės veiklos pajamos ir 13 566, tūkst. Lt – pagrindinės veiklos sąnaudos.

Negalima patvirtinti nurodytų 4 726 204,1 tūkst. Lt turto ir 5 026 960,9 tūkst. Lt įsipareigojimų likučių metų pabaigoje, 68 477, 8 tūkst. Lt pagrindinės veiklos pajamų ir 40 865,1 tūkst. Lt

pagrindinės veiklos sąnaudų, nes nebuvo galimybės įsitikinti jų teisingumu. Savivaldybių konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkiniuose nustatyti neištaisyti duomenų iškraipymai turi įtakos nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio duomenų teisingumui.

Savivaldybių 2014 metų konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkiniuose nustatytos sisteminės problemos, dėl kurių ataskaitos yra neteisingos, o jų duomenys negali būti naudojami priimant sprendimus dėl išteklių paskirstymo ir jų naudojimo teikiant viešąsias paslaugas:

- vietinės reikšmės kelių apskaita netiksli, nes nebaigta kelių inventORIZacija, ne visi keliai teisiškai įregistruoti, dalis savivaldybių, apskaitydamos šį turtą, nesilaikė VSAFAS ir kitų teisės aktų reikalavimų. Dėl to neturėjome galimybės įsitikinti, ar vietinės reikšmės kelių 3 943 846,55 tūkst. Lt likutis, esantis 2014 m. pabaigoje, yra teisingas. Tokiais duomenimis savivaldybės negali pasinaudoti valdydamos šį turtą;
- perviršio / deficito duomenys nerodo tikro ir teisingo vaizdo apie savivaldybių veiklos rezultatą, nesutampa arba nelogiški kai kurių ataskaitų duomenys, o savivaldybės nežino reikšmingų pokyčių ir neatitikimų susidarymo priežasčių. Tokiomis ataskaitomis tinkamai negali pasinaudoti savivaldybių tarybų nariai, administracijų vadovai, priimdami ir vertindami sprendimus dėl savivaldybių veiklos;
- rankiniai įrašai, atlikti siekiant užbaigti konsolidavimo procesą, neturi jokio turinio. Didėjant nepagrįstų rankinių įrašų skaičiui, vis daugiau iškraipomi ataskaitų duomenys, todėl tampa sudėtingiau nustatyti klaidų susidarymo priežastis ir jas ištaisyti taip, kad ataskaitų duomenys būtų teisingi ir sutaptų su apskaitos duomenimis;
- nustatytos panašaus pobūdžio sisteminės klaidos kaip ir ankstesniais metais. Tai rodo, kad neskiriamas pakankamas dėmesys klaidų atsiradimo priežasčių analizei, sistemiskam trūkumų šalinimui ir vidaus kontrolės sistemos tobulinimui, siekiant užtikrinti, kad klaidos nesikartotų ar būtų laiku nustatytos ir ištaisytos.

Netinkamai parengtų ataskaitų duomenimis negali pasinaudoti jų vartotojai, priimdami ir vertindami sprendimus dėl savivaldybių veiklos rezultatų.

Siekiant, kad savivaldybių finansinės ataskaitos būtų parengtos tinkamai ir būtų naudingos vartotojams, Finansų ministerijai, atliekančiai bendrąjį metodinį vadovavimą apskaitos srityje, būtų tikslinga organizuoti savivaldybės darbuotojams mokymus finansinių ataskaitų duomenų analizės ir konsolidavimo proceso klaidų taisymo klausimais.

1.2. Dėl netinkamai veikiančios buhalterinės apskaitos sistemos daroma klaidų finansinėse ataskaitose

Klaidų atsiradimui turi įtakos ir tai, kad ne visose savivaldybių įstaigose buhalterinė apskaita yra kompiuterizuota, o, įdiegus buhalterinės apskaitos sistemas, ne visais atvejais užtikrinamas tinkamas jų veikimas.

Vilniaus rajono savivaldybė 2010–2011 metais įgyvendino ES projektą „Bendros finansų ir duomenų valdymo sistemos sukūrimas“. Savivaldybė gavo ir jam panaudojo 2 822,4 tūkst. Lt ES paramos lėšų, iš kurių 844,7 tūkst. Lt panaudojo diegdama finansų valdymo sistemą savivaldybės administracijoje ir seniūnijose. Pagal projektui įgyvendinti sudarytą sutartį¹¹ tiekėjui įdiegus

¹¹ 2010-11-25 pasirašyta finansų valdymo, dokumentų valdymo bei veiklos valdymo sistemų ir jų diegimo paslaugų pirkimo ir pardavimo sutartis Nr. A56-797-(3.18).

finansų valdymo sistemą, turėjo būti užtikrinta pereiga prie kaupimo principo taikymo apskaitoje pagal naujausius viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus.

Su tiekėju buvo pasirašytas sutarties užbaigimo aktas¹²; projektas baigtas įgyvendinti 2011 metais. Nustatėme, kad iki šiol sistema veikia ne visa apimtimi: perkelti ne visi apskaitos likučiai, apskaitos registrai formuojami ne sistemoje, o rankiniu būdu arba senoje apskaitos programoje. Garantinė sistemos priežiūra baigėsi 2012 metais, o šiuo metu, perkeliant sąskaitų likučių duomenis, paaiškėjo trūkumai – sistema neapdoroja visų perkeltų duomenų, todėl trūkumams šalinti gali prireikti papildomų lėšų. Sistema veikia ne visa apimtimi, todėl savivaldybėje apskaitos organizavimas sudėtingas: 9 administracijos skyriai ir 23 seniūnijos savarankiškai tvarko apskaitą ir sudaro finansines ataskaitas, kurių pagrindu jungiami savivaldybės administracijos apskaitos duomenys. Skyrių ir seniūnijų pateikti finansiniai duomenys apdorojami rankiniu būdu, atliekamas tarpusavio operacijų eliminavimas. Toks apskaitos organizavimas neužtikrina optimalaus veiklos valdymo, efektyvaus personalo ir finansinių išteklių naudojimo. Taip savivaldybė nepasiekė ES projekto „Bendros finansų ir duomenų valdymo sistemos sukūrimas“ tikslų: optimizuoti savivaldybės darbą, užtikrinti institucijos veiklos efektyvumą, tobulinti finansų valdymo sistemą, sukurti priemones, sudarančias galimybę kelti darbuotojų produktyvumą ir tobulinti veiklos procesus.

Kiti savivaldybių apskaitos organizavimo trūkumų pavyzdžiai

Širvintų rajono savivaldybės kontrolierius rekomendavo visoms įstaigoms 2014 m. įgyvendinti finansų valdymo ir apskaitos sistemos pritaikymą LABBIS programoje, kuri buvo įdiegta 2011 metais. Administracijos direktorius įpareigojo¹³ įstaigas 2014 m. III ketv. finansinę atskaitomybę pateikti sistemoje, bet kontrolierius pateikė išvadą, kad dar ne visos įstaigos finansines ataskaitas gauna iš sistemos, todėl išlieka rizika, kad informacija, perkeliama į finansines ataskaitas, yra nepatikima.

Trakų rajono savivaldybėje, įgyvendinus ES lėšomis finansuojama projektą „Trakų rajono savivaldybės administracijos vidaus administravimo ir veiklos valdymo tobulinimas“ buvo sukurta ir įdiegta strateginio planavimo, turto, personalo valdymo, modernizuota savivaldybės administracijos buhalterinės apskaitos, biudžeto sudarymo ir vykdymo sistema. Visų įstaigų buhalterinės apskaitos duomenys yra apdorojami sistemoje, tačiau administracijos Apskaitos skyriaus darbuotojai neturi pakankamų žinių ir įgūdžių formuoti sistemoje apskaitos registrus, ataskaitas ir analizuoti sistemos duomenis bei pasinaudoti visais jos privalumais. Audito metu auditoriams kelis kartus buvo pateikiami sistemoje suformuoti tų pačių sąskaitų apyvartų registrai, kurių duomenys buvo skirtingi ir nesutapo su Didžiosios knygos duomenimis, o apskaitos skyriaus darbuotojai nesugebėjo nurodyti nesutapimų priežasčių.

Šilutės rajono savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba nustatė ir audito ataskaitoje nurodė, kad biudžetinės įstaigos, savarankiškai tvarkančios buhalterinę apskaitą, ne visos ir nevienodai išnaudoja buhalterinių programų galimybes: iki šiol kai kurios apskaitos sritys tvarkomos Excel lentelių pagalba; kai kuriose buhalterinei apskaitai tvarkyti neįdiegtos reikalingos kompiuterinės programos, kad būtų galima atsisakyti daug laiko sąnaudų reikalaujančių rankiniu būdu atliekamų operacijų, kurios sudaro riziką klaidų atsiradimui. Tarnyba administracijos direktoriui rekomendavo kontroliuoti, o įstaigų vadovus – užtikrinti, kad būtų laiku priimami sprendimai, susiję su kompiuterizuota buhalterine apskaita.

Mažeikių rajono savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba nustatė, kad 2014 metais neefektyviai veikė bendroji buhalterinės apskaitos programa „LABBIS“. Nors ši programa ir laikoma įdiegta, tačiau praktiškai biudžetinėse įstaigose dirbama tik su kai kuriais moduliais ir dalis įstaigų šioje sistemoje skaičiuoja darbo

¹² 2011-11-25 sutarties užbaigimo aktas.

¹³ Širvintų r. savivaldybės administracijos direktoriaus 2014-09-09 įsakymas Nr. 9-657 „Dėl atskaitomybės pateikimo“.

užmokestį. Todėl biudžetinėse įstaigose daug rankinio darbo, atsiranda didelė klaidų tikimybė.

Tauragės rajono savivaldybėje 2013 m. pradžioje baigtas įgyvendinti ES projektas „Tauragės rajono savivaldybės vidaus administravimo sistemos tobulinimas“¹⁴, sukurtos ir įdiegtos trys informacinės sistemos, Finansų apskaitos valdymo sistema (FAVS), Strateginio planavimo sistema (SPS) ir Geoinformacinė duomenų sistema (GIS), tačiau savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba nustatė, kad dauguma įstaigų atskiroms apskaitos sritims naudoja skirtingas kompiuterines programas, kurios su įdiegtomis neturi tiesioginio ryšio, o 3 biudžetinių įstaigų apskaita nekompiuterizuota.

Ne visose savivaldybių įstaigose buhalterinė apskaita yra kompiuterizuota, pasitaiko atvejų, kai apskaita tvarkoma rankiniu būdu, o, kai kuriais atvejais, įdiegus buhalterinės apskaitos sistemas neužtikrinamas tinkamas jų veikimas. Tokiu būdu savivaldybių biudžetų lėšos buhalterinėms programoms pirkti panaudotos nerezultatyviai, nesumažinta klaidų atsiradimo rizika, o apskaitos tvarkymas rankiniu būdu reikalauja daug laiko sąnaudų, neefektyviai naudojami darbo ištekliai.

Vilniaus rajono savivaldybės administracijai įsigijus Finansų valdymo sistemą už 844,7 tūkst. Lt, nėra pasiekti ES projekto „Bendros finansų ir duomenų valdymo sistemos sukūrimas“ tikslai ir gautas planuotas rezultatas bei galima didžiausia nauda užtikrinant patikimą administracijos ir seniūnijų apskaitą, nes administracija ir seniūnijos daugiau nei trejus metus po sistemos įdiegimo nenaudoja jos visa apimtimi.

Vilniaus rajono savivaldybei pateikta rekomendacija užtikrinti, kad visi apskaitos duomenys būtų perkelti ir tvarkomi Finansų valdymo sistemoje. Apie nustatytus dalykus buvo informuota projektą administruojanti Europos socialinio fondo agentūra, kuri, atlikusi patikrą, rekomendavo savivaldybei ištaisyti neatitikimus ir užtikrinti projekto įgyvendinimo metu įdiegtų informacinių sistemų naudojimą savivaldybės veikloje.

2. DĖL SAVIVALDYBIŲ SKOLOS IR SKOLINIŲ ĮSIPAREIGOJIMŲ

Praėjusio audito metu nustatėme, kad 2003–2013 m. laikotarpiu savivaldybių skolos padidėjo penkis kartus, o savivaldybės neturi pasitvirtinusios detalios ilgalaikės skolos valdymo strategijos, kuri ypač aktuali toms, kurių skola viršijo skolos limitą arba artėja prie jo.

Išanalizavę 2014 metų visų savivaldybių bendrą skolą¹⁵ ir kitus biudžeto finansinius įsipareigojimus¹⁶ ir palyginę su praėjusiais metais, nustatėme teigiamas tendencijas – 2014 m. augant savivaldybių pajamoms, sumažėjo skola ir kiti biudžeto finansiniai įsipareigojimai (žr. 4 priedą):

- Savivaldybių pajamos per metus padidėjo 579 789,4 tūkst. Lt, arba 8,6 proc., o skola sumažėjo 2 194,4 tūkst. Lt, arba 0,1 proc., metų pabaigoje siekė 2 007 983 tūkst. Lt.
- Kiti savivaldybių biudžetų finansiniai įsipareigojimai sumažėjo 27 111,9 tūkst. Lt, arba 2,4 proc. Lt, ir metų pabaigoje siekė 1 118 584,7 tūkst. Lt, iš jų pradelsti įsiskolinimai už prekes, paslaugas ir darbus sumažėjo 65 655,6 tūkst. Lt, arba 17,3 proc., ir metų pabaigoje siekė 312 893,3 tūkst. Lt. Vilniaus ir Kauno miestų, Švenčionių rajono ir Pagėgių savivaldybės nesilaikė

¹⁴ Projektas Nr. VP1-4.2-VRM-03-V-01-019.

¹⁵ Skolinių įsipareigojimų ir suteiktų garantijų bei paskolų statistinė ataskaita (forma Nr. 3-sav.), patvirtinta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011-11-11 įsakymu Nr. 1K-361 (su vėlesniais pakeitimais).

¹⁶ Skolinių įsipareigojimų ir suteiktų garantijų bei paskolų statistinė 2014-12-31 ataskaita (forma Nr. 3-sav.), gautų ir mokėtinų sumų 2014-12-31 ataskaita (forma Nr. 4).

įstatymo¹⁷, nes 2014 m. nustatytais dydžiais nesumažino pradelstų įsiskolinimų už suteiktas paslaugas, atliktus darbus ir įsigytas prekes. Iš viso šios savivaldybės pradelstų įsiskolinimų nesumažino 121 686,6 tūkst. Lt¹⁸.

Kaip ir 2013 m., didžiausią įtaką savivaldybių skolinimuisi turėjo 2014 m. paimtos paskolos ES struktūrinių fondų projektų bendrafinansavimui. Jos padidėjo 136 479,1 tūkst. Lt, arba 13,7 proc.

Nepagerėjo finansinė būklė Vilniaus miesto savivaldybėje, nors 2014 metais jai skiriama gyventojų pajamų mokesčio dalis buvo padidinta nuo 42 iki 48 proc. (161 245 tūkst. Lt). Savivaldybės skola ir pradelsti įsiskolinimai nesiekė teisės aktais nustatyto skolinimosi limitu, tačiau skola ir kiti biudžeto įsipareigojimai metų pabaigoje viršijo biudžeto pajamas, padidėjo pradelsti įsiskolinimai už prekes, paslaugas ir darbus. Savivaldybės kitų biudžeto finansinių įsipareigojimų dalis, palyginus su visų savivaldybių kitais finansiniais įsipareigojimais per 2014 m. padidėjo nuo 54,4 proc. iki 65,8 proc., o pradelstų įsiskolinimų – nuo 63,4 proc. iki 78,7 proc.

Vilniaus miesto savivaldybė 2014 m. nesumažino biudžeto įsipareigojimų

Savivaldybės skola sumažėjo 61 464,8 tūkst. Lt, arba 9,2 proc., ir 2014-12-31 siekė 605 942,3 tūkst. Lt (2013-12-31 buvo 667 407,1 tūkst. Lt), savivaldybės kiti biudžeto finansiniai įsipareigojimai padidėjo 112 265,5 tūkst. Lt, arba 18,0 proc., ir 2014-12-31 siekė 735 486,4 tūkst. Lt (2013-12-31 buvo 623 220,9 tūkst. Lt). Iš jų pradelsti įsiskolinimai už suteiktas paslaugas, atliktus darbus ir įsigytas prekes, finansinį turtą, išskyrus darbo užmokestį ir įmokas socialiniam draudimui, 2014 metais padidėjo 2,6 proc., t. y. 6 174,9 tūkst. Lt (nuo 240 167,1 iki 246 342 tūkst. Lt). Savivaldybės skola ir kiti biudžeto finansiniai įsipareigojimai pagal pateiktas ataskaitas per 2014 metus padidėjo 3,9 proc., t. y. 50 800,7 tūkst. Lt, iki 1 341 428,8 tūkst. Lt (2013-12-31 buvo 1 290 628,1 tūkst. Lt). Tai rodo, kad savivaldybėje finansinė padėtis blogėja ir vis sudėtingiau atsiskaityti su kreditoriais.

Vilniaus miesto savivaldybei raštais¹⁹ rekomendavome parengti ir patvirtinti ilgalaikę savivaldybės skolos valdymo strategiją, tačiau ji iki šiol nepatvirtinta. Savivaldybės administracija raštu²⁰ informavo, kad rengiamas lėšų taupymo priemonių planas.

Siekiant užtikrinti savivaldybės finansinės padėties tvarumą, efektyvų skolinių įsipareigojimų vykdymą, savivaldybei svarbu turėti įsipareigojimų valdymo veiksmų planą, nes būsimais laikotarpiais, kol ji turės prievolę vykdyti ilgalaikius skolinius įsipareigojimus, galima rizika, kad bus nepajėgi užtikrinti tinkamą funkcijų vykdymą, įgyvendinti investicijų projektus ir įsipareigojimus kreditoriams.

2.1. Savivaldybių skolos duomenys vis dar nerodo teisingos informacijos apie skolinius įsipareigojimus kreditoriams

Praėjusio audito metu teikėme rekomendaciją Finansų ministerijai dėl Savivaldybių skolinimosi taisyklių pakeitimų (dėl tam tikrų skolinių įsipareigojimų įtraukimo į savivaldybių skolą). Ministerija, įgyvendindama valstybinio audito rekomendacijas, parengė ir inicijavo taisyklių pakeitimus, nustatytę detalesnes savivaldybių skolinimosi priemones.

¹⁷ Lietuvos Respublikos 2014 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2013-12-12 Nr. XII-659, 14 str. 4 d. ir 6 priedėlis.

¹⁸ Vilniaus miesto savivaldybė nesumažino pradelsto įsiskolinimo 120 631,9 tūkst. Lt, Kauno miesto – 756,4 tūkst. Lt, Pagėgių – 67,4 tūkst. Lt, Švenčionių r. – 230,9 tūkst. Lt.

¹⁹ 2014-07-18 raštas Nr. S-(34-3362)-2020 „Dėl audito metu nustatytų dalykų“ ir 2015-06-30 raštas Nr. S-(34-3919)-1210 „Dėl audito metu nustatytų dalykų“.

²⁰ 2015-07-22 raštas Nr. A51-71553/15(3.3.2.1-EM4) „Dėl informacijos pateikimo“.

Derinant šių taisyklių pakeitimo projektą, Teisingumo ministerija pateikė išvadą²¹, kad atsižvelgiant į teisėje taikomus principus, siūlomas teisinis reguliavimas neturėtų būti taikomas iki nutarimo įsigaliojimo prisiimtų įsipareigojimų atžvilgiu, todėl projektas pildytinas nuostata dėl nutarimo taikymo.

Vyriausybė nutarimu²² pakeitė savivaldybių skolinimosi taisykles, tačiau nutarimas nebuvo papildytas nuostatomis dėl jo taikymo. Todėl savivaldybių turimi įsipareigojimai finansinėms įstaigoms ir kitiems kreditoriams pagal reikalavimų teisių perleidimo ir faktoringo sutartis ir kitus taisyklėse nurodytus įsipareigojamuosius skolos dokumentus, sudarytus iki nutarimo įsigaliojimo (t.y. iki 2015-03-17), neįskaičiuojami į savivaldybių skolą. Dėl šios priežasties savivaldybių duomenys apie skolą statistinėse ataskaitose²³ nerodo tikro jų skolinių įsipareigojimų²⁴ dydžio.

Europos statistikos tarnyba (Eurostatas) 2012 m. liepos 31 d. sprendimu yra nustatęs naujus valdžios sektoriaus skolos reikalavimus, pagal kuriuos skoliniai įsipareigojimai pagal faktoringo (be regreso teisės) sutartis ir restruktūrizuotų prekybinių kreditų sutartis yra laikytini skola. Nuo 2015 m. sausio 1 d. Lietuvai kaip ekonominės ir pinigų sąjungos narei taikomi Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai, nustatantys griežtesnius reikalavimus, stiprinančius biudžetinės drausmės koordinavimą ir priežiūrą.

Siekiant, kad savivaldybių skolos duomenys būtų teisingi, Finansų ministerija turėtų pateikti savivaldybėms išaiškinimą dėl ankstesnių metų įsipareigojimų duomenų Skolinių įsipareigojimų ir suteiktų garantijų bei paskolų ataskaitoje (forma Nr. 3-sav.) pateikimo.

Pagal teisės aktus į savivaldybių skolą turi būti įskaičiuojami įsipareigojimai pagal finansinės nuomos (lizingo) sutartis²⁵. Dalis savivaldybių į skolą neįtraukė ir ataskaitose²⁶ neparodė įsipareigojimų pagal nuomos sutartis, kurios pagal 19-ąjį VSAFAS²⁷ turiniu ir ekonomine prasme atitinka finansinės nuomos (lizingo) sutarties nuostatas. Kai kuriose savivaldybėse nevertinami įstaigų sudaryti sandoriai (nuomos ir kt.) pagal finansinės nuomos (lizingo) kriterijus, nustatytus šiame standarte. Neatlikus tokių sandorių vertinimo, buhalterinėje apskaitoje nurodomi netikslūs kai kurių sąskaitų (pvz., transporto priemonių ir įsipareigojimų) likučiai ir tai turi įtakos savivaldybės skolos duomenų teisingumui.

Savivaldybės, kuriose dėl neapskaitytų finansinės nuomos (lizingo) įsipareigojimų skola yra mažesnė

Skolinių įsipareigojimų ir suteiktų garantijų bei paskolų statistinėse 2014-12-31 ataskaitose (forma Nr. 3-sav.) pagal finansinės nuomos (lizingo) sutartis prisiimtų įsipareigojimų iš viso už 42 398 tūkst. Lt nurodė keturios savivaldybės: Vilniaus miesto – 41 551,0 tūkst. Lt, Pakruojo r. – 613,2 tūkst. Lt, Ukmergės r. – 194,8 tūkst. Lt, Panevėžio r. – 39,0 tūkst. Lt.

²¹ 2015-01-06 raštas Nr. (1.6)21-12.

²² 2015-03-13 nutarimas Nr. 251 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-03-26 nutarimo Nr. 345 „Dėl savivaldybių skolinimosi taisyklių patvirtinimo pakeitimo“.

²³ Skolinių įsipareigojimų ir suteiktų garantijų bei paskolų statistinė 2014-12-31 ataskaita (forma Nr. 3-sav.).

²⁴ Savivaldybės iki 2013-12-31 į skolą įtraukė tik 1,5 258,4 tūkst. Lt, arba 5 proc. visų 314 228,9 tūkst. Lt įsipareigojimų finansinėms įstaigoms ir kitiems kreditoriams pagal reikalavimų teisių perleidimo ir faktoringo sutartis.

²⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012-03-21 nutarimu Nr. 304 patvirtos Savivaldybių skolinimosi taisyklės, 4.1 p.

²⁶ Skolinių įsipareigojimų ir suteiktų garantijų bei paskolų statistinė 2014-12-31 ataskaita (forma Nr. 3-sav.).

²⁷ Patvirtinta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008-05-14 įsakymu Nr. 1K-176 (su pakietimais).

Biudžeto sandaros įstatymas²⁸ draudžia biudžetinėms įstaigoms savo vardu skolintis lėšų, prisiimti kitų skolinių įsipareigojimų. Įstatymą pažeidė septynių savivaldybių biudžetinės įstaigos, nes savo vardu prisiėmė skolinių įsipareigojimų už 9 283,5 tūkst. Lt.

Savivaldybių biudžetinių įstaigų prisiimti skoliniai įsipareigojimai

Šiaulių rajono savivaldybės kultūros centras, Kupiškio rajono savivaldybės administracija, Pasvalio rajono savivaldybės administracija, Raseinių rajono kultūros ir sporto centras, Panevėžio rajono savivaldybės priešgaisrinė tarnyba su paslaugų teikėjais 2013–2014 m. sudarė transporto priemonių lizingo (išperkamosios nuomos) sutartis²⁹, iš viso už 542,1 tūkst. Lt.

Pakruojo rajono Linkuvos gimnazija prisiėmė 1 255,6 tūkst. Lt finansinį įsipareigojimą³⁰ per 10 metų sumokėti už šilumos ūkio renovacijos darbus ir mokėti palūkanas.

Klaipėdos miesto savivaldybės administracija 2014 m. sudarė finansavimo paslaugų (kreditavimo) sutartį³¹, kurios vertė 7 533,7 tūkst. Lt, kuria perfinansavo 2007 m. sudarytą kreditavimo sutartį³².

Ataskaitose³³ nustatyta kitų klaidų: Vilniaus miesto, Kaišiadorių ir Tauragės rajonų ir Marijampolės savivaldybių prisiimti įsipareigojimai pagal garantijas ir laidavimo dokumentus nurodyti mažesni 2 074,5 tūkst. Lt³⁴; Telšių rajono savivaldybės gautos ir grąžintos paskolos nurodytos didesnės 7610,6 tūkst. Lt, Prienų rajonų savivaldybės gautos ir grąžintos paskolos nurodytos mažesnės 1300 tūkst. Lt³⁵. Ši klaida neturėjo įtakos savivaldybių skolinių įsipareigojimų likučių teisingumui metų pabaigoje.

Savivaldybių duomenys apie skolinius įsipareigojimus ir suteiktas garantijas bei paskolas statistinėse 2014-12-31 ataskaitose (forma Nr. 3-sav.) nerodo tikro prisiimtų skolinių įsipareigojimų kreditoriams dydžio, nes jie:

- 42 398 tūkst. Lt mažesni dėl neapskaiytų įsipareigojimų pagal nuomos sutartis, kurios pagal 19-ąją VSAFAS turiniu ir ekonomine prasme atitinka finansinės nuomos (lizingo) sutartį;
- 2 074,5 tūkst. Lt mažesni savivaldybių prisiimti įsipareigojimai pagal garantijas ir laidavimo dokumentus.

Be to, neįskaityti savivaldybių įsipareigojimai finansinėms įstaigoms ir kitiems kreditoriams pagal reikalavimų teisių perleidimo ir faktoringo sutartis ir kitus taisyklėse nurodytus įsipareigojamuosius skolos dokumentus, sudarytus iki šių taisyklių pakeitimo įsigaliojimo (2015-03-17).

²⁸ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 1990-07-30 Nr. I-430 (su vėlesniais pakeitimais), 10 str. 4 d.

²⁹ Šiaulių rajono savivaldybės kultūros centras sudarė 2014-06-16 lizingo sutartį Nr. 201406F-14648, kurios vertė 99,7 tūkst. Lt; Kupiškio rajono savivaldybės administracija 2013-08-27 sudarė lizingo sutartį Nr. M-3-266810, kurios vertė 63,0 tūkst. Lt; Pasvalio rajono savivaldybės administracija sudarė 2014-06-30 lizingo sutartį Nr. 2014-060319/ASR-344, kurios vertė 106,9 tūkst. Lt, 2014-09-29 lizingo sutartį Nr. 2014-090209/ASR-480, kurios vertė 84,7 tūkst. Lt; Raseinių rajono kultūros ir sporto centras sudarė 2014-09-17 lizingo sutartį Nr. 2014-090086, kurios vertė 139,9 tūkst. Lt; Panevėžio rajono savivaldybės priešgaisrinė tarnyba sudarė 2013-11-29 lizingo sutartį Nr. 201304299, kurios vertė 47,9 tūkst. Lt.

³⁰ Pakruojo r. Linkuvos gimnazija 2010-08-16 sudarė šilumos tiekimo sutartį Nr. 7 ir 2011-09-01 papildomą susitarimą su UAB „Norbeworks“ dėl šilumos tiekimo, vartojimo ir tarpusavio atsiskaitymų. Dėl sutarties nutraukimo vyksta teisminiai ginčai: Šiaulių apygardos teisme šiuo metu nagrinėjama 2012-08-08 nutartimi iškelta civilinė byla pagal Šiaulių apygardos prokuratūros ieškinį atsakovams Pakruojo r. Linkuvos gimnazijai, UAB „Naujoji šiluma“, UAB „Norbeworks“ ir Pakruojo r. savivaldybei dėl 2009-06-18 gimnazijos šilumos ūkio renovacijos darbų pirkimo sutarties Nr. 2009-02, 2010-08-16 šilumos tiekimo sutarties Nr. 7 ir šilumos ūkio nuomos sutarties Nr. 8 pripažinimo negaliojančiomis ir restitucijos taikymo.

³¹ Klaipėdos miesto savivaldybės administracija 2014-08-22 sudarė finansavimo paslaugų (kreditavimo) sutartį Nr. K201407-0038, kurios vertė 7 533,7 tūkst. Lt.

³² 2007-02-26 kreditavimo sutartis Nr. 0040712021500-21.

³³ Skolinių įsipareigojimų ir suteiktų garantijų bei paskolų statistinė 2014-12-31 ataskaita (forma Nr. 3-sav.).

³⁴ Kaišiadorių r. – 847,4 tūkst. Lt didesnius, Marijampolės r. – 705,6 tūkst. Lt didesnius, Tauragės r. – 272,5 tūkst. Lt didesnius, Vilniaus m. – 3900 tūkst. Lt mažesnius įsipareigojimus.

³⁵ Telšių r. – 7610,6 tūkst. Lt daugiau gautų ir grąžintų paskolų, Prienų r. – 1300 tūkst. Lt mažiau gautų ir grąžintų paskolų.

Septynių savivaldybių biudžetinės įstaigos pažeidė įstatymą³⁶, nes savo vardu prisiėmė skolinius įsipareigojimus – sudarė lizingo (išperkamosios nuomos) ir finansavimo paslaugų (kreditavimo) sutarčių už 9 283,5 tūkst. Lt.

Siekiant, kad skolos duomenys rodytų teisingą informaciją apie prisiimtus įsipareigojimus kreditoriams dėl lizingo, garantijų ir įsipareigojimų, rekomendavome patikslinti 2015 m. ataskaitų duomenis, o neteisėtai sudarytas lizingo sutartis nutraukti teisės aktų nustatyta tvarka.

2.2. Dalis savivaldybių viršijo skolinimosi limitus, o paskolų lėšas naudojo ne ES projektams įgyvendinti

Savivaldybių skolų dydžiai yra reguliuojami valstybės, atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių įstatymu³⁷. 2014 metais savivaldybėms (išskyrus Vilniaus miesto, kuriai padidintas skolinimosi limitas iki 135 proc.) įsiskolinimai vidaus ir užsienio kreditoriams negalėjo viršyti 70 proc., metinio grynojo skolinimosi suma – 15 proc., o garantijų limitas – 10 proc. patvirtintų biudžeto pajamų³⁸. Be to, savivaldybėms, kurių skola sudaro daugiau kaip 40 proc. savivaldybės biudžeto pajamų, leidžiama skolintis tik projektams, finansuojamiems iš Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos, įgyvendinti ir paimtoms paskoloms grąžinti ir draudžiama skolintis savivaldybių įgyvendinamiems investiciniams projektams, finansuojamiems iš savivaldybių biudžetų lėšų ir kitų šaltinių.

Nustatytų limitų laikėsi visos savivaldybės, išskyrus Alytaus miesto ir Birštono: jos pažeidė įstatymą³⁹ ir viršijo 70 proc. limitą atitinkamai 0,1 proc., arba 90,4 tūkst. Lt, ir 1,8 proc., arba 263,7 tūkst. Lt. Birštono savivaldybė 1,2 proc. viršijo nustatytą 15 proc. metinio grynojo skolinimosi limitą.

Nustatėme tendenciją, kad kasmet didėja savivaldybių skaičius, kurių skolinimosi galimybės buvo apribotos, nes jų skola sudarė daugiau kaip 40 proc. savivaldybės biudžeto pajamų. Per 2014 m. tokių savivaldybių padidėjo nuo 25 iki 36. Jos neturėjo teisės skolintis investiciniams projektams, kurie įgyvendinami be ES ar kitos tarptautinės paramos.

Kai kurios savivaldybės neatsižvelgė į įstatymo reikalavimus ir, siekdamos įgyvendinti būtinus valstybinėms ir savarankiškomis funkcijoms vykdyti projektus, skolinosi iš kredito įstaigų nefinansuojamiems ES ar kitos tarptautinės paramos lėšomis investiciniams projektams įgyvendinti.

Skolinimosi svarbiems bendruomenėms projektams pavyzdžiai

Joniškio rajono savivaldybė dalį ilgalaikės paskolos panaudojo savivaldybės investiciniam projektui, kuris būtinas sprendžiant energetines problemas – įrengti Skaistgirio vidurinės mokyklos biokuro katilinę. Dalį ilgalaikės paskolos (757,9 tūkst. Lt) savivaldybė panaudojo Skaistgirio miestelio naujos vandenvietės įrengimo projektui.

Rokiškio rajono savivaldybė nuo 2006 metų vykdo Rokiškio J. Tumo-Vaižganto gimnazijos rekonstrukcijos projektą. Kiekvienais metais iš Valstybės investicijų programos skiriama tik dalis lėšų, todėl rekonstrukcija vykdoma 9 metus. Siekdama užtikrinti kokybišką mokymo procesą ir greičiau baigti rekonstrukciją, savivaldybė projektui įgyvendinti panaudojo ilgalaikės paskolos lėšas – 48,6 tūkst. Lt.

³⁶ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas (2003-12-23 Nr. IX-1946; 2012-10-15 Nr. XI-2274 redakcijos) 10 str. 4 d.

³⁷ Lietuvos Respublikos 2014 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas 12 str. 1 ir 2 d.

³⁸ Žiūrėti ataskaitos 3 priedą.

³⁹ 2014 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 12 str. 1 d.

Manome, kad atitinkamais biudžetinais metais įstatymuose nustatomas skolinimosi (40 proc. nuo savivaldybių pajamų, Kauno miesto savivaldybei – 50 proc.) limitas, kurį pasiekusios savivaldybės gali skolintis tik ES projektams įgyvendinti, riboja investicinių projektų, vykdomų iš valstybės arba savivaldybės lėšų, įgyvendinimą. Todėl ir ateityje yra rizika, kad savivaldybės, siekdamos įgyvendinti svarbius bendruomenėms projektus, skolinsis neatsižvelgdamos į teisės aktų reikalavimus. Finansų ministerijai pateikėme rekomendaciją įvertinti tokio teisinio reguliavimo tikslingumą ir prireikus inicijuoti teisės aktų tobulinimą.

Finansų ministerijos nuomonė

Toks reglamentavimas įpareigoja savivaldybes atsakingai įvertinti finansines galimybes ir įgyvendinti tik tuos projektus, kurie naudingi bendruomenei, duoda ekonominę grąžą, mažina savivaldybės išlaidas. Atsisakius šio reglamentavimo, kyla rizika, kad savivaldybės gali priartėti prie maksimalios skolinimosi limitų ribos ir neteks teisės skolintis projektams, finansuojamiems iš Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos⁴⁰.

Atsižvelgiant į tai, kad įstatymuose savivaldybėms yra nustatytas bendras skolos limitas, mūsų nuomone, savivaldybių finansinį tvarumą galima suvaldyti ir kitomis priemonėmis, pvz. vykdant stebėseną ir pan. Atkreipiame Finansų ministerijos dėmesį, kad audito metu nustatyti pavyzdžiai parodė, jog nustatytas papildomas skolinimosi limitas savivaldybėms riboja net ir nedidelės vertės investicinių projektų, kurie vykdomi iš valstybės ir savivaldybės biudžeto lėšų ir kurie taip yra svarbūs vietos bendruomenėms, įgyvendinimą. Be to, pagal 2015 m. liepos 29 d. atliktus Valstybės lėšų, skirtų valstybės kapitalo investicijoms, planavimo, tikslinimo, naudojimo, apskaitos ir kontrolės taisyklių pakeitimus į tam tikrų metų Valstybės investicijų programą įtraukiamiems investiciniams projektams bus teikiama pirmenybė, jeigu jų įgyvendinimui prisidės savivaldybės savo biudžeto lėšomis (ne mažiau nei 15 proc.)⁴¹.

Alytaus miesto ir Birštono savivaldybės pažeidė įstatymą⁴², nes viršijo nustatytą 70 proc. skolinimosi limitą atitinkamai 0,1 proc., arba 90,4 tūkst. Lt, ir 1,8 proc., arba 263,7 tūkst. Lt. Birštono savivaldybė 1,2 proc. viršijo nustatytą 15 proc. metinio grynojo skolinimosi limitą.

Joniškio ir Rokiškio rajono savivaldybės neatsižvelgė į įstatymo reikalavimus, kad, skolai viršijus 40 proc. biudžeto pajamų, galima skolintis tik ES projektams įgyvendinti, nes pasiskolino lėšų projektams, reikalingiems valstybinėms ir savarankiškomis funkcijoms vykdyti, kurie nebuvo finansuojami ES ar kitos tarptautinės paramos lėšomis.

Nustatytas skolinimosi limitas, kai savivaldybės, kurių skola viršija 40 proc. biudžeto pajamų (Kauno m. – 50 proc.), gali skolintis tik ES projektams įgyvendinti, riboja įgyvendinimą investicinių projektų, kurie vykdomi iš valstybės ir savivaldybės biudžeto lėšų ir kurie yra svarbūs vietos bendruomenėms.

⁴⁰ Lietuvos Respublikos finansų ministerijos raštas „Dėl nuomonės pateikimo“, 2015-09-22 Nr. ((2.36-04)-5K-1519086)-6K.

⁴¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015-07-29 nutarimas Nr. 768 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. balandžio 26 d. nutarimo Nr. 478 „Dėl Valstybės lėšų, skirtų valstybės kapitalo investicijoms, planavimo, tikslinimo, naudojimo, apskaitos ir kontrolės taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“.

⁴² 2014 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 12 str. 1 d.

3. DĖL SAVIVALDYBIŲ BIUDŽETŲ PAJAMŲ PLANAVIMO IR PASKIRSTYMO

Savivaldybių biudžetų pajamos planuojamos ir paskirstomos pagal Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymą⁴³. Šias pajamas kiekvienai savivaldybei apskaičiuoja Finansų ministerija. Įstatymas buvo priimtas 1997 metais ir iki šiol pagrindiniai jame išdėstyti pajamų planavimo ir paskirstymo principai nesikeitė, nors Lietuvai, nuo 2015 m. sausio 1 d. tapusiai ekonominės ir pinigų sąjungos nare, taikomi Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai, nustatantys griežtesnius reikalavimus, stiprinančius biudžetinės drausmės koordinavimą ir priežiūrą.

Remiantis šiuo įstatymu, savivaldybių pajamos gaunamos iš trijų šaltinių ir skirstomos į:

- mokesťines pajamas – tai savivaldybės iš mokesčių surinktos pajamos (gyventojų pajamų mokestis (toliau – GPM) nustatyta dalis procentais, žemės mokestis, paveldimo ar dovanojamo turto mokestis, prekyviečių mokestis ir kt.);
- nemokesťines pajamas – tai pajamos, gaunamos iš savivaldybės nuosavybės ar teikiamų paslaugų (pajamos iš savivaldybės turto, vietinės rinkliavos, baudos, žemės sklypų nuoma ir pardavimas ir kt.);
- dotacijas – valstybės bendrosios dotacijos dalis ir specialios tikslinės dotacijos.

Savivaldybėms Finansų ministerija planuoja biudžetų pajamas pagal šiuos rodiklius: gyventojų pajamų mokestį, valstybės biudžeto specialiąsias ir bendrąsias dotacijas.

Savivaldybių pajamų, gaunamų funkcijoms įgyvendinti, dydis priklauso nuo dviejų pagrindinių finansinių rodiklių: *prognozuojamų savivaldybių biudžetų pajamų* – kiek savivaldybės iš viso surinks pajamų, ir *GPM dalies procentais*, tenkančios savivaldybių biudžetams nuo šio mokesčio įplaukų į konsoliduotus valstybės ir savivaldybių biudžetus (žr. 5 priedą „Savivaldybių biudžetų pajamų šaltiniai“). Šie rodikliai tvirtinami Seimo, priimant atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymą⁴⁴.

3.1. Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodika neužtikrina tinkamo valstybės išteklių paskirstymo

Pagal Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymą savivaldybių teritorijose surinktas gyventojų pajamų mokestis kasmet paskirstomas tarp valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų, patvirtintus⁴⁵ šio mokesčio dydį (proc.), tenkantį savivaldybių biudžetams nuo bendrų jo įplaukų į konsoliduotus valstybės biudžetą ir savivaldybių biudžetus.

Įstatymas nustato, kad GPM suma tikslinama dėl tais pačiais metais priimtų ar numatomų priimti Seimo ir Vyriausybės sprendimų, turinčių įtakos savivaldybių pajamų ir išlaidų pokyčiams. Nors įstatymas kitų apskaičiavimo būdų nenumatė, 2004–2009 metais savivaldybių biudžetams

⁴³ Lietuvos Respublikos savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymas, 1997-07-02 Nr. VIII-385 (2001-10-23 Nr. IX-566 redakcija su vėlesniais pakeitimais).

⁴⁴ GPM dalis, tenkanti savivaldybių biudžetams, 2014 m. – 67,78 proc.; 2015 m. – 72,15 proc.

⁴⁵ Atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas.

ateinančių 2005–2010 metų pajamos iš GPM buvo didinamos arba mažinamos ir dėl prognozuojamų bendrų GPM įplaukų didėjimo ar mažėjimo. Nuo 2015 m. įteisinta galimybė⁴⁶ didėti savivaldybių biudžetų pajamoms iš GPM ne tik dėl Seimo ar Vyriausybės priimtų sprendimų, bet ir ekonomikos augimo.

Savivaldybių biudžetų pajamų iš GPM apskaičiavimas 2004 – 2014 m.

Dėl sudėtingos valstybės ekonominės ir finansinės padėties 2008–2009 m. sumažėjus GPM įplaukoms į konsoliduotus valstybės ir savivaldybių biudžetus, savivaldybėms ateinančių 2009–2010 m. GPM suma buvo sumažinta, o 2011–2014 m. GPM suma buvo didinama arba mažinama tik dėl Seimo ir Vyriausybės sprendimų, kurie turėjo įtakos savivaldybių pajamų ir išlaidų pokyčiams (žr. 6 priedą „Gyventojų pajamų mokesčio paskirstymo tarp valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų schema“). Valstybėje gerėjant ekonominei situacijai 2005–2008 m. ir 2015 m. savivaldybėms pajamų iš GPM suma didėjo, pavyzdžiui, 2014 m., apskaičiuojant ateinančių 2015 m. metų GPM, šio mokesčio suma padidinta, ją apskaičiavus nuo prognozuojamo bendro GPM didėjimo (dėl bendrų ekonominių rodiklių), taikant einamiesiems metams savivaldybėms patvirtintą⁴⁷ GPM procentą.

Tai rodo, kad savivaldybių biudžetams ateinančių metų pajamos iš GPM iki 2014 m. buvo skaičiuojamos pagal einamųjų metų lygį, kaip pagrindinį rodiklį naudojant einamaisiais metais savivaldybėms patvirtintą GPM sumą, o nuo 2015 m. – einamaisiais metais joms patvirtintą GPM procentą. Todėl ateinančių metų pajamų iš GPM dydis priklauso nuo prognozuojamų GPM įplaukų į konsoliduotus valstybės ir savivaldybių biudžetus didėjimo ar mažėjimo, bet ne nuo savivaldybių ekonominių ir finansinių rodiklių. Toks matematinis, bet ne ekonominis GPM apskaičiavimo mechanizmas neskatina savivaldybių stengtis gerinti veiklos rodiklį, nes, valstybėje esant stabiliai ekonominei ir finansinei padėčiai, joms bus skirta ne mažesnė nei einamųjų metų GPM suma.

Finanų ministerijos nuomonė

Metodikos įstatymo⁴⁸ pakeitimas nuo 2015 m. sąlygoja ir pačių savivaldybių suinteresuotumą prisidėti prie ekonomikos augimo skatinant užimtumą, verslumą, investicijas, ūkinės veiklos ir ekonomikos plėtrą, o tai įgalins jas turėti ir didesnes pajamas, kurios galės būti naudojamos savivaldybių priskirtoms funkcijoms įgyvendinti.

Nenaudojant savivaldybių ekonominių ir finansinių rodiklių, negalima objektyviai įvertinti, koks yra tikrasis savivaldybių pajamų poreikis, ar GPM proc. dalis joms turėtų būti didinama, ar mažinama. Taigi ir 2014 m. pabaigoje priimtas metodikos įstatymo pakeitimas⁴⁹ neskatina savivaldybių surinkti kuo didesnes pajamas, o ne prašyti negautų pajamų dengimo iš valstybės biudžeto.

Kaip minėta, skaičiuojant GPM dalį, tenkančią savivaldybėms, įtakos turi tik einamaisiais metais priimti ar ateinančiais metais numatomi priimti Seimo ir Vyriausybės sprendimai. Minėtame įstatyme nenumatyta ir nėra vertinama ankstesniais metais priimtų sprendimų įtaka savivaldybių biudžetų pajamoms. Pavyzdžiui, savarankiškomis funkcijoms vykdyti priskyrus transporto kompensacijų skaičiavimo ir mokėjimo funkciją, kintant jos vykdymo apimtims, 2014 m. pabaigoje 10 savivaldybių⁵⁰ įsiskolino vežėjams iš viso 181, 6 mln. Lt. Toks GPM skaičiavimas nėra teisingas, nes neaišku, ar ateityje savivaldybėms pakaks lėšų perduotoms funkcijoms įgyvendinti. Apskaičiuojant GPM dalį, tenkančią savivaldybėms, turėtų būti atsižvelgiama į jų ekonominius ir finansinius rodiklius bei vykdomų funkcijų apimtį. Tai leistų tiksliau planuoti ir geriau subalansuoti jų biudžetus. Be to, jos būtų suinteresuotos minėtus rodiklius pagerinti, savarankiškai ieškodamos sprendimo būdų, didinančių mokesčių mokėtojų skaičių ir biudžetų pajamas.

⁴⁶ Lietuvos Respublikos savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymas, 2014-12-04 Nr. VIII-335, 10 str.

⁴⁷ 2014 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 2 str. 1 d. 1 p. – 67,78 proc.

⁴⁸ Lietuvos Respublikos savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymas, 2014-12-04 Nr. VIII-335, 10 str.

⁴⁹ Ten pat.

⁵⁰ Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Panevėžio, Šiaulių, Kupiškio, Molėtų, Šalčininkų, Telsių ir Vilkaviškio rajonų savivaldybės.

Kita problema, kurią lemia savivaldybių biudžeto pajamų nustatymo metodikos trūkumai, yra susijusi su GPM perskirstymu tarp savivaldybių-donorų ir remiamų savivaldybių.

GPM apskaičiavimo ir perskirstymo tarp savivaldybių biudžetų metodikoje⁵¹ (žr. 7 priedą „Gyventojų pajamų mokesčio paskirstymo tarp savivaldybių biudžetų schema“⁵²) nustatyta, kad daliai savivaldybių (toliau – savivaldybės-donorės) tenka mažesnė GPM suma, negu buvo surinkta jų teritorijoje. Savivaldybėms-donorėms GPM suma apskaičiuojama pagal Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymo priedėlyje nustatytus procentus. Nuo jų likusi šio mokesčio dalis pervedama į valstybės biudžetą ir naudojama didinti kitų, finansiškai silpnesnių, savivaldybių (toliau – remiamos savivaldybės) GPM dalį. Remiamoms savivaldybėms padidintas GPM apskaičiuojamas pagal šiame įstatyme nurodytas formules. Iki šiol nėra jokių patvirtintų savivaldybių veiklos rodiklių ir skaičiavimų pagrįstų vertinimo kriterijų, pagal kuriuos būtų koreguojama kiekvienai savivaldybei tenkanti GPM dalis procentais.

Dėl šios priežasties neaišku, kodėl vienoms savivaldybėms-donorėms 2005–2014 m. laikotarpiu tenkančio GPM dydis didėjo, o kai kurioms daug metų nekito.

Savivaldybių-donorų GPM dalies (proc.) kitimas

Nuo 2010 m.⁵³ Kauno miesto savivaldybei vietoj 74 proc. buvo patvirtinta 94 proc. GPM dalis, Klaipėdos miesto savivaldybei vietoj 64 proc. – 86 proc., Mažeikių r. savivaldybei vietoj 90 proc. – 95 proc. Vilniaus miesto savivaldybei šis dydis (40 proc.) liko nepakitęs ir 2012 m. Panevėžio ir Šiaulių miestų savivaldybėms patvirtinus 100 proc. GPM dalį, nuo 2010 m. šios savivaldybės buvo priskirtos remiamoms ir įgijo teisę gauti papildomą GPM sumą, tai yra, ir papildomas biudžetų pajamas (žr. 8 priedą „Savivaldybių-donorų sąrašo ir joms nustatytos GPM dalies (proc.) pokyčiai 2005–2014 m.“).

Kadangi savivaldybėms-donorėms GPM dydis procentais koreguojamas, neatsižvelgiant į pagrįstus vertinimo kriterijus, tai gali turėti neigiamas pasekmes. Nėra vertinama, ar savivaldybės-donorės pačios turės pakankamai lėšų savo funkcijoms vykdyti. Tokias neigiamas pasekmes, kurios kyla neatsižvelgus į savivaldybės-donorės poreikius, iliustruoja Vilniaus miesto savivaldybės situacija. Kaip nustatėme ankstesnio audito metu⁵⁴, 2013 m. Vilniaus miesto savivaldybėje biudžeto skoliniai įsipareigojimai, lyginant su 2012 m., nemažėjo, bet didėjo, nors GPM dalis savivaldybei buvo padidinta 2 proc. ir dėl to padidėjo jos biudžeto pajamos. 2014 m. savivaldybėje skoliniai įsipareigojimai taip pat didėjo, nors GPM dalis buvo padidinta dar 6 proc. (iki 48 proc.).

Taip pat nevertinama, ar, didėjant visų savivaldybių biudžetų pajamoms, atsirado galimybė didinti skaičių savivaldybių-donorų, kurios galėtų paremti finansiškai silpnesnes savivaldybes.

Savivaldybių biudžetų pajamų didėjimas 2014–2015 m. ir jo įtaka savivaldybių-donorų skaičiui

2005–2014 m. laikotarpiu mažėjo savivaldybių-donorų skaičius: Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymu 2005 m. patvirtintos septynios, o nuo 2014 m. iki šiol liko trys⁵⁵. 2014 m. prognozuojamos biudžetų pajamos, lyginant su 2013 m., išaugo penkiose, pvz., Kauno ir Vilniaus r. daugiau kaip 20 proc., bet liko neįvertinta, ar jos tapo finansiškai pajėgios remti kitas. 2015 m. prognozuojamos biudžetų pajamos išaugo dar septyniose, bet savivaldybių-donorų skaičius nepakito.

⁵¹ Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymas (2002-12-10 įstatymo Nr. IX-1235 redakcija su vėlesniais pakeitimais), 3 str. 2 p. ir priedelis, 6, 7, 8 ir 9 str.

⁵² Koreguotą GPM sumą savivaldybėms-donorėms ir remiamoms savivaldybėms apskaičiuoja Finansų ministerija.

⁵³ Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymas (2009-12-02 Nr. XI-509 redakcija), priedėlis.

⁵⁴ Valstybinio audito ataskaita „Dėl Lietuvos Respublikos savivaldybėse atlikto finansinio (teisėtumo) audito rezultatų“ 2014-09-01 Nr. FA-P-30-1-48.

⁵⁵ Kauno, Klaipėdos, Vilniaus, Panevėžio, Šiaulių, Palangos miestų ir Mažeikių rajono – iki 2010 m., Kauno, Klaipėdos, Vilniaus miestų – nuo 2014 m.

2015 m. birželio 11 d. Konstitucinis Teismas pripažino, kad tai, jog Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatyme nėra nustatytų kriterijų, kuriais remiantis nustatomos ir keičiamos savivaldybėms tenkančios GPM dalys, prieštarauja Konstitucijai⁵⁶.

Remiamų savivaldybių biudžetams taikoma GPM apskaičiavimo tvarka⁵⁷ neskatina jų priimti sprendimus, turinčius įtakos biudžetų pajamų didėjimui ir taip prisidėti prie regiono ekonomikos augimo, nes:

- remiama savivaldybė visais atvejais gaus didesnę nei jos teritorijoje surenkamas GPM, jei jos einamojo mėnesio GPM pajamos vienam gyventojui bus mažesnės už praėjusio mėnesio visų savivaldybių vidutines pajamas vienam gyventojui;
- rodikliai⁵⁸, naudojami apskaičiuojant GPM dydį, neskatina savivaldybių optimizuoti veiklos, o kai kurie šių rodiklių nepatikimi, dėl to remiamoms savivaldybėms gali būti neteisingai apskaičiuota GPM suma (žr. 9 priedą "Demografiniai, socialiniai ir kiti rodikliai, kurie turi įtakos savivaldybių išlaidų struktūrų skirtumų pasikeitimams").

Rodiklių, naudojamų apskaičiuojant GPM dalį remiamoms savivaldybėms, pavyzdžiai

Savivaldybių neskatina priimti sprendimų dėl veiklos optimizavimo švietimo srityje naudojami rodikliai: vaikų skaičius ir švietimo įstaigų patalpų naudingas plotas. Esant mažesniai vaikų skaičiui, remiamoms savivaldybėms apskaičiuota GPM suma bus mažesnė. Šios sumos mažėjimą iš dalies kompensuos kitas rodiklis – švietimo įstaigų patalpų naudingas plotas. Jei savivaldybė, mažėjant vaikų skaičiui, nesiims švietimo įstaigų tinklo optimizavimo priemonių, šis rodiklis liks nepakitęs ir apskaičiuota GPM suma nesikeis.

Nepatikimi rodikliai, dėl kurių savivaldybėms gali būti neteisingai apskaičiuota GPM suma: savivaldybei priklausančių švietimo įstaigų patalpų naudingas plotas, nes švietimo įstaigos, teikdamos duomenis savivaldybių administracijoms, vadovaujasi skirtingais dokumentais: pagal naudojamus dokumentus naudingam plotui priskiria skirtingas patalpas, nes naudingas patalpų plotas neskaičiuojamas negyvenamosioms patalpomis. Kitas rodiklis, kurį vertiname kaip nepatikimą, yra vietinių kelių ir gatvių ilgis. Savivaldybėse vietinės reikšmės keliai neinventorizuoti, o statistinių ataskaitų, pateiktų Lietuvos statistikos departamentui, duomenys skiriasi nuo pateiktų buhalterinės apskaitos ar kituose dokumentuose⁵⁹.

Kaip minėta, savivaldybėms planuojama GPM suma įeina į kito finansinio rodiklio, nuo kurio priklauso pajamų dydis – savivaldybių biudžetų prognozuojamų pajamų sudėtį. Šis rodiklis nuo 2012 m. savivaldybėms tvirtinamas atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu⁶⁰.

Kasmet savivaldybėms, kurių ateinančių metų prognozuojamos pajamos bus mažesnės nei patvirtintos einamaisiais metais, valstybė įsipareigoja šį sumažėjimą kompensuoti iki 100 proc. Tam iš valstybės biudžeto skiriamos bendrosios dotacijos kompensacijos (toliau – BDK)⁶¹.

Savivaldybių biudžetų prognozuojamos pajamos, kurioms kompensuoti skiriama BDK

GPM, pajamos ir mokesčiai iš turto – žemės, nekilnojamojo turto, paveldimo turto mokesčiai, dividendai,

⁵⁶ Prieiga per internetą: <http://www.lrkt.lt/lt/naujienos/teismo-naujienos/gyventoju-pajamu-mokescio-dalies-pervedimo-i-savivaldybiu-biudzetus-teisinis-reguliavimas-priestarauja-konstitucijai/429>

⁵⁷ Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymas (2001-10-23 Nr. IX-566 redakcija su vėlesniais pakeitimais), 6, 7, 8 ir 9 str.

⁵⁸ Ten pat, 9 str.

⁵⁹ Vilniaus ir Šiaulių miestų, Tauragės, Telšių, Širvintų, Šalčininkų, Kaišiadorių rajonų savivaldybėse.

⁶⁰ Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymas, (2001-10-23 Nr. IX-566 redakcija su vėlesniais pakeitimais), 10 str. 2 d.

⁶¹ Ten pat, 12 str. 1 d.

valstybinės žemės nuomos mokestis, kitos pajamos ir rinkliavos – valstybės rinkliavos, palūkanos už depozitus, materialiojo ir nematerialiojo turto realizavimo pajamos, pajamos iš baudų ir konfiskacijų, kitos neišvardytos pajamos.

BDK naudojamos kompensuoti savivaldybių biudžetų prognozuojamų pajamų sumažėjimą, o tokioms pajamoms nepriskirtos pajamos, kurias planuoja pačios savivaldybės ir kurių dydis priklauso nuo jų priimtų sprendimų: savivaldybių biudžetinių įstaigų pajamos, vietinės rinkliavos, pajamos, priskirtos pagal Savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos įstatymą.

Atkreipiame dėmesį, kad materialiojo ir nematerialiojo turto realizavimo pajamos yra priskirtos savivaldybių biudžetų prognozuojamoms pajamoms, nors jų dydis priklauso nuo savivaldybės priimtų sprendimų (išskyrus pajamas už parduotą valstybinę žemę). Savivaldybei nesurinkus planuotų pajamų, valstybė įsipareigojo jas kompensuoti. Dėl šios priežasties savivaldybės gali būti nesuinteresuotos gauti daugiau pajamų už materialiojo ir nematerialiojo turto realizavimą, nes tokias negautas pajamas kompensuoja valstybė.

Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatyme nustatyti ir iki šiol taikomi savivaldybių biudžetų pajamų planavimo ir paskirstymo principai turėtų būti peržiūrimi, nes neužtikrina, kad valstybės išteklių tarp valstybės ir savivaldybių biudžetų būtų paskirstyti tinkamai, neskatina savivaldybių priimti tokių sprendimų, kurie turėtų įtakos biudžetų pajamų didėjimui, ir taip savivaldybės prisidėtų prie regiono ekonomikos augimo. Tokias išvadas lėmė šie faktai:

- paskirstant GPM tarp valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų kaip pagrindinis rodiklis vertinamas einamaisiais metais surinktas GPM. Turėtų būti vertinami savivaldybių ekonominiai ir finansiniai rodikliai, atsižvelgiama į savivaldybių vykdomų funkcijų apimtį;
- savivaldybėms skiriamo GPM dydis procentais didinamas arba mažinamas, atsižvelgiant tik į statistinius rodiklius, kurie neskatina savivaldybių optimizuoti veiklos arba yra nepatikimi. Turėtų būti patvirtinti savivaldybių veiklos rodikliai ir pagrįsti skaičiavimai vertinimo kriterijai, kuriais remiantis būtų objektyviai sprendžiama dėl GPM dalies didinimo ar mažinimo savivaldybių-donorų ir remiamų savivaldybių biudžetams;
- materialiojo ir nematerialiojo turto realizavimo pajamos priskiriamos savivaldybių biudžetų prognozuojamoms pajamoms, jų mažėjimas kompensuojamas iš valstybės biudžeto, nors jų dydis priklauso nuo savivaldybės priimtų sprendimų. Pajamos, kurias planuoja ir už kurių surinkimą atsakingos pačios savivaldybės, neturėtų būti priskirtos savivaldybių biudžetų prognozuojamoms pajamoms ir už jų mažėjimą neturėtų būti mokamos kompensacijos. Taip savivaldybės būtų skatinamos pačios surinkti kuo daugiau pajamų, o ne siekti gauti jų iš valstybės biudžeto.

2015 m. birželio 11 d. Konstitucinis Teismas pripažino, kad tai, jog Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatyme nėra nustatytų kriterijų, kuriais remiantis nustatomos ir keičiamos savivaldybėms tenkančios GPM dalys, prieštarauja Konstitucijai.

Apibendrinus išdėstytas išvadas, Finansų ministerijai pateikėme rekomendaciją inicijuoti Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymo pakeitimus, įdiegti tokį savivaldybių biudžetų pajamų planavimo ir paskirstymo mechanizmą, kuris užtikrintų savivaldybių suinteresuotumą prisidėti prie ekonomikos augimo ir surinkti kuo didesnes pajamas, o ne skatintų prašyti negautų pajamų dengimo iš valstybės biudžeto. Į savivaldybių biudžeto planavimo procesą įtraukus objektyvius ekonominius ir finansinius rodiklius, vertinimo kriterijus ir savivaldybių veiklos rezultatus, būtų padedama užtikrinti, kad kiekviena savivaldybė

turėtų pakankamai lėšų savarankiškomis funkcijoms vykdyti, gyventojams būtų teikiamos kokybiškos ir poreikius atitinkančios paslaugos ir būtų struktūriškai subalansuoti savivaldybių biudžetai, kaip tai nustato Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstitucinis įstatymas.

Atsižvelgdama į Konstitucinio Teismo nutarimą, kuriuo pripažinta, kad dalis metodikos įstatymo nuostatų neatitinka Konstitucijos, Finansų ministerija parengė metodikos pakeitimus, kurie šiuo metu pateikti derinti suinteresuotoms institucijoms. Atkreipiame Finansų ministerijos dėmesį į tai, kad šiuo metu parengti metodikos pakeitimai yra išimtinai susiję su metodikos nuostatų, prieštaraujančių Konstitucijai, pakeitimu, tačiau būtų tikslinga inicijuoti sisteminius pakeitimus, atsižvelgiant ir į šioje audito ataskaitos dalyje pateiktus siūlymus metodikai tobulinti.

3.2. Savivaldybių biudžetų duomenys dėl neįtrauktų ES finansinės paramos pajamų ir išlaidų nerodo tikros ir teisingos informacijos

Praėjusių metų valstybinio audito metu Finansų ministerijai pateikėme rekomendaciją inicijuoti teisės aktų pakeitimus, pagal kuriuos savivaldybėms skirtos valstybės biudžeto lėšos būtų pripažįstamos savivaldybių biudžetų pajamomis⁶². Ši rekomendacija buvo teikta siekiant, kad savivaldybių biudžetų vykdymo ataskaitose būtų parodyta tikra ir teisinga informacija apie savivaldybių biudžetų pajamas ir išlaidas.

Finansų ministerija įgyvendino rekomendaciją: inicijavo teisės aktų pakeitimus⁶³, pagal kuriuos savivaldybės savarankiškosios ir valstybinės (valstybės perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti skirtas lėšas turi įtraukti į biudžeto pajamas. 2015 m. įstatymu⁶⁴ savivaldybių biudžetams patvirtintos prognozuojamos valstybės biudžeto specialios tikslinės dotacijos, dalis kurių praėjusiais biudžetiniais metais nebuvo įtrauktos į savivaldybių biudžetų pajamas.

Kadangi teisės aktų pakeitimai buvo priimti metų pabaigoje, 2014 m. savivaldybės ne visas valstybės biudžeto lėšas įtraukė į biudžetų pajamas. Panaši situacija susidariusi ir dėl ES finansinės paramos lėšų – 2015 m. savivaldybės į biudžetus šių lėšų įtraukti neplanuoja. Jų teigimu, nepakanka informacijos, ar ES finansinės paramos lėšos turėtų būti priskirtos lėšoms, kurios patenka į savivaldybių biudžetų pajamas.

Savivaldybių biudžetų pajamose ir išlaidose nepateikti duomenys apie ES finansinės paramos lėšas

Savivaldybės 2014 m. į formą Nr. 1-sav. neįtraukė 932 196,0 tūkst. Lt gautų ES finansinės paramos lėšų. Į 2014 m. savivaldybių patvirtintus biudžetus įtrauktos tik ankstesniais metais atsiskaitymui su rangovais panaudotos lėšos, kurias 2014 m. numatyta kompensuoti ES lėšomis. Savivaldybių teigimu, ES lėšos neįtrauktos, nes to nenustatė jokie teisės aktai. Savivaldybės į biudžetą įtraukti ES lėšų neplanuoja ir 2015 m. (iš ES lėšų į biudžetą įtraukiamos bus tik kompensacinės lėšos).

Dėl išvardytų priežasčių savivaldybių biudžetų duomenys yra netikslūs: biudžeto pajamų ir išlaidų plano vykdymo ataskaitose nepateikta informacija apie 2 909 327,5 tūkst. Lt planuotas ir 2 443 259,5 tūkst. Lt panaudotas, iš jų 932 196,0 tūkst. Lt Europos Sąjungos finansinės paramos, valstybės biudžeto lėšas.

⁶² Valstybinio audito ataskaita „Dėl Lietuvos Respublikos savivaldybėse atlikto finansinio (teisėtumo) audito rezultatų“, 2014-09-01 Nr. FA-P-30-1-48.

⁶³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-01-14 nutarimas Nr. 543 (2014-09-29 nutarimo Nr. 1046 redakcija), 28 p.

⁶⁴ 2015 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 5 priedėlis.

Finansų ministerijos paprašė pateikti nuomonę, ar pagal atliktus Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių pakeitimus joms kyla pareiga įtraukti į biudžetus ir ES finansinės paramos ar kitos gaunamos tarptautinės finansinės paramos lėšas.

Finansų ministerijos nuomonė⁶⁵

Įtraukdamos iš asignavimų valdytojams patvirtintų asignavimų gautas lėšas savivaldybės vadovaujasi ir 2015 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu. Kadangi jame nėra patvirtinta dotacijų, kurioms naudojamos ES finansinės paramos ir kitos gaunamos tarptautinės finansinės paramos lėšos, savivaldybės šių lėšų neturi įtraukti į biudžetų pajamas.

Mūsų nuomone, ES finansinės paramos lėšos turėtų būti priskirtos lėšoms, kurios patenka į savivaldybių biudžetų pajamas, nes šios lėšos taip pat skiriamos savivaldybėms jų funkcijoms įgyvendinti. Priešingu atveju savivaldybių biudžetų duomenys nerodys, kiek savivaldybės gavo ir kiek panaudojo ES finansinės paramos lėšų jų funkcijoms įgyvendinti. Siekiant, kad savivaldybių biudžetų duomenys būtų tikslūs ir juose būtų pateikta teisinga informacija, Finansų ministerija turėtų spręsti dėl ES finansinės paramos ar kitos gaunamos tarptautinės finansinės paramos lėšų įtraukimo į savivaldybių biudžetų pajamas ir išlaidas.

4. DĖL VALSTYBĖS BIUDŽETO LĖŠŲ, SKIRTŲ SAVIVALDYBĖMS VALSTYBINĖMS (VALSTYBĖS PERDUOTOMS SAVIVALDYBĖMS) IR SAVARANKIŠKOMS FUNKCIJOMS VYKDYTI PLANAVIMO IR NAUDOJIMO

Savivaldybės, įgyvendindamos savarankiškąsias ir valstybines (valstybės perduotas savivaldybėms) funkcijas, teikia viešąsias paslaugas. Užtikrindamos kokybiškas ir prieinamas viešąsias paslaugas ir plėtodamos infrastruktūrą, savivaldybės prisideda prie socialinių problemų sprendimo ir ekonomikos augimo visoje valstybėje ilgalaikėje perspektyvoje. Savivaldybės šių funkcijų įgyvendinimui 2014 m. panaudojo iš viso 7 705 916,3 tūkst. Lt valstybės biudžeto lėšų.

	Planas	Įvykdymas
3 lentelė. Savivaldybių biudžetų pajamos.		
Savivaldybių biudžetų pajamos, iš viso	7 771 488,6	7 705 916,3
iš jų valstybės biudžeto lėšos:	5 996 209,2	5 508 316,5
Dotacijos savivaldybių biudžetams, iš viso:	3 086 806,9	3 064 982,2
– specialiosios tikslinės dotacijos*	2 734 104,9	2 712 282,3
– bendrosios dotacijos kompensacijos	343 352,0	343 352,0
– dotacijos kitoms Vyriausybės programoms vykdyti**	9 350,0	9 347,9
Kitos valstybės biudžeto lėšos, iš viso:	2 909 402,3	2 443 334,3
– pagal biudžeto lėšų panaudojimo sutartis iš institucijų/įstaigų	2 909 327,5	2 443 259,5
iš jų ES finansinė parama	1 325 206,5	932 196,0
– Vyriausybės rezervas	74,8	74,8

* planas didesnis nei 2014 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių įstatyme.

** Finansų ministerijos skiriamos lėšos, vykdant programą „Teisės aktuose numatytų priemonių finansavimas savivaldybėse“.

⁶⁵ Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2015-08-27 raštas Nr. ((2.36-04)-5K-1513993)-6K-150634).

4.1. Neužtikrintas tinkamas vaikų maitinimo organizavimas ir racionalus lėšų ir turto naudojimas

Savivaldybės vykdo valstybinę (valstybės perduotą savivaldybėms) mokinių nemokamo maitinimo⁶⁶ ir maitinimo paslaugų organizavimo savarankišką⁶⁷ funkcijas. Savivaldybės šios funkcijos vykdymui 2014 m. panaudojo 64 337,86 tūkst. Lt valstybės biudžeto specialiosios tikslinės dotacijos lėšų, skirtų socialinei paramai mokiniams – nemokamam mokinių maitinimui.

2011 m. valstybinio finansinio (teisėtumo) audito metu įvertinome mokinių nemokamo maitinimo organizavimą savivaldybėse⁶⁸ ir pastebėjome sisteminius trūkumus, atsirandančius dėl nepakankamos švietimo įstaigų darbuotojų kompetencijos atliekant šių paslaugų pirkimus, todėl savivaldybėms rekomendavome imtis priemonių, kad pirkimus vykdantys asmenys keltų kvalifikaciją arba savivaldybės maisto produktus ir maitinimo paslaugas įsigytų centralizuotai.

Savivaldybėse⁶⁹ įvertinome, ar pasiekta pažanga, centralizuotai vykdant maitinimo paslaugų ir maisto produktų pirkimus, ar savivaldybės tinkamai kontroliuoja maitinimo paslaugų ir maisto produktų pirkimo sutarčių vykdymą bei minėtų paslaugų ir maisto produktų kokybę, kaip maitinimo paslaugų teikimui naudojamas savivaldybės turtas ir biudžeto lėšos, ar užtikrinamas skaidrus atsiskaitymas grynaisiais pinigais, kai teikiamos mokamo maitinimo paslaugos.

Nustatėme, kad maitinimo paslaugų ir maisto produktų pirkimų centralizavimas norimo rezultato nedavė. Savivaldybėms iki šiol sudėtinga atlikti viešuosius pirkimus: nepriklausomai nuo to, ar pirkimą atlieka savivaldybės administracija centralizuotai, ar pačios švietimo įstaigos, vis tiek Viešųjų pirkimų įstatymo pažeidimai kartojasi.

Centralizuotų pirkimų dokumentuose nustatomi aukšti reikalavimai tiekėjams ir sudaromos didelės apimties maisto produktų ir maitinimo paslaugų sutartys, todėl pirkimuose gali dalyvauti tik stambios įmonės. Paprastai tokius pirkimus laimi dvi įmonės, galinčios teikti paslaugas pagal nustatytus reikalavimus. Tokių sąlygų centralizuotai vykdomuose pirkimuose nepajėgūs įvykdyti kiti tiekėjai, kurie galėtų teikti maisto produktus pagal atskiras jų grupes (pvz., daržovės, mėsa, pieno produktai ir pan.) arba teikti mažesnės apimties maitinimo paslaugas (pvz., pagal švietimo įstaigų grupes, vietas ar pan.). Jei pirkimai būtų organizuojami siekiant sudaryti mažesnės apimties sutartis, atsirastų didesnė konkurencija, savivaldybės gautų daugiau pasiūlymų, taip galėtų įsigyti labiausiai vaikų poreikius atitinkančius maisto produktus ir paslaugas.

Viešųjų pirkimų įstatyme nėra reikalavimo, esant didelės apimties pirkimui, organizuoti atskirus pirkimus, bet Viešųjų pirkimų tarnyba 2010 m. perkančiosioms organizacijoms parengė Smulkiojo ir vidutinio verslo subjektų skatinimo dalyvauti viešuosiuose pirkimuose rekomendacijas⁷⁰, kuriomis būtent ir rekomenduojama skirstyti didelės apimties pirkimus į dalis. Nepaisant to, savivaldybės iki šiol rekomendacijomis nesinaudoja.

⁶⁶ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, 1994-07-07 Nr. I-533 (2010-06-30 Nr. XI-971 redakcija), 7 str. 1 d. 8 p.

⁶⁷ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas (2011-04-19 Nr. XI-1327 redakcija), 6 str. 1 d. 10 p.

⁶⁸ Klaipėdos ir Panevėžio miestų, Telšių, Mažeikių, Kelmės, Ukmergės, Alytaus rajonų ir Elektrėnų savivaldybės.

⁶⁹ Anykščių, Alytaus, Plungės, Skuodo, Kretingos, Telšių ir Radviliškio rajonų savivaldybėse. Vaikų maitinimo organizavimą vertinome Vilniaus miesto ir rajono savivaldybėse.

⁷⁰ Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2010-09-30 įsakymas Nr. 15-139 „Dėl Smulkiojo ir vidutinio verslo subjektų skatinimo dalyvauti viešuosiuose pirkimuose rekomendacijų patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais).

Viešųjų pirkimų tarnyba, vertindama vaikų maitinimo pirkimus savivaldybėse, teikė pastabas dėl minėtų pirkimo sąlygų.

Viešųjų pirkimų tarnybos vertinimas dėl Vilniaus miesto savivaldybės pirkimo dokumentų

Viešųjų pirkimų tarnyba, 2014 m. įvertinusi maisto produktų Vilniaus miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigoms pirkimo dokumentus⁷¹ ir nustačiusi, kad savivaldybės administracija nesuskirstė pirkimo objekto į atskiras dalis pagal tiekėjų suinteresuotumą, įpareigojo ją pakeisti ir patikslinti pirkimo sąlygas.

Savivaldybėse vis dar didelė problema parengti aiškius ir tikslius maitinimo paslaugų ar maisto produktų pirkimo dokumentus: netinkamai aprašomos perkamos paslaugos, parengiamos abstrakčios techninės specifikacijos, taip pažeidžiamas Viešųjų pirkimų įstatymas⁷².

Netinkamų pirkimo dokumentų pavyzdžiai

- Savivaldybės pirkimo objektu nurodė tik dalį perkamų paslaugų ir vertino tik nemokamo maitinimo paslaugos kainą, nors faktiškai tuo pačiu metu pirkė ir mokamo maitinimo bei kitas maitinimo paslaugas, pvz.: mokamas mokinių maitinimas, laisvai pasirenkami šalti ir (ar) karšti užkandžiai, papildomas mokinių maitinimas (pusryčiai) pagal pateiktą Socialinės paramos ir rūpybos skyriaus sprendimą ir kt. (*Kretingos, Plungės, Skuodo, Telšių, Radviliškio, Alytaus ir Anykščių rajono savivaldybės*).
- Savivaldybė pirkimo sąlygų pasiūlymo formoje prašė pateikti tik pietų valgiaraščio kainas, o pagal sudarytą sutartį iš tiekėjo pirkė dar pusryčius ir vakarienę bendrabutyje gyvenantiems mokiniams (*Vilniaus rajono savivaldybė*).
- Savivaldybės techninėse specifikacijose nurodė, kokiais teisės aktais turi vadovautis paslaugos teikėjas, teikdamas nemokamo ir mokamo maitinimo paslaugas, bet nenurodė perkamų paslaugų (pvz., pietų) sudėties: pietų porciją sudarančių patiekalų, juos sudarančių maisto produktų kiekių, energetinės vertės ir kt. Taip savivaldybės neturi galimybės palyginti tiekėjų pasiūlymų ir įsitikinti, kad jie siūlo tas pačias ir tinkamos kokybės paslaugas (*Skuodo, Telšių, Plungės, Kretingos rajonų savivaldybės*).
- Savivaldybė mėsos, jos gaminių ir kitų maisto produktų, išskyrus pieno produktus pirkimo sąlygų techninėje specifikacijoje nurodė bendro pobūdžio nuostatą „maisto produktai turi būti švieži ir kokybiški, atitikti Lietuvos Respublikoje galiojančius kokybės standartus“, tačiau nenurodė konkrečių teisės aktų, kurių reikalavimus turėtų atitikti siūlomi maisto produktai (*Vilniaus rajono savivaldybė*).

Netinkamai parengti pirkimo dokumentai turi įtakos teikiamų maisto produktų ir maitinimo paslaugų kokybei: nenurodžius reikalavimų maisto produktams ir paslaugoms, tiekėjams sudarytos galimybės juos tiekti savo nuožiūra

Dalis savivaldybių⁷³ pirkimo dokumentuose tiekėjams nustato konkrečią maisto produktų įsigijimo kainą, sutarties sudarymo ir vykdymo metu ją keičia arba pirkimo procedūras atlieka formaliai ir siekia sudaryti sutartis su esamu tiekėju, todėl atliktos viešųjų pirkimų procedūros praranda prasmę:

- Savivaldybės pirkimo dokumentuose nustatė konkrečias maisto produktų kainas, kurios lygios savivaldybių patvirtintiems nemokamam mokinių maitinimui skiriamos paramos dydžiams. Šiuos dydžius savivaldybės nustato vadovaujantis Socialinės paramos mokiniams įstatymu⁷⁴ ir

⁷¹ Viešųjų pirkimų tarnybos 2014 m. vertinimo išvados:

<http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2014>.

⁷² Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas, 1996-08-13 Nr. I-1491 (2013-10-22 Nr. XII-569 redakcija), 24 str. 9 d.

⁷³ Anykščių r., Alytaus r., Radviliškio r., Plungės r., Telšių r., Vilniaus m.

⁷⁴ Lietuvos Respublikos socialinės paramos mokiniams įstatymas, 2006-06-13 Nr. X-686 (su vėlesniais pakeitimais).

Mokinių nemokamo maitinimo mokyklose tvarkos aprašu⁷⁵. Tokia praktika yra ydinga ir neatitinka Lietuvos Aukščiausio Teismo suformuotos praktikos, kad maitinimo paslaugų ir maisto produktų įsigijimo kaina privalo būti nustatoma atsižvelgiant į viešojo pirkimo rezultatus⁷⁶. Savivaldybių patvirtintas paramos dydis – tai valstybės ir savivaldybių įsipareigojimas užtikrinti tam tikro lygio socialinę garantiją vaikams. Nustačius konkrečią maisto produktų kainą, tiekėjai pirkimų metu netenka galimybės siūlyti mažesnes kainas, negu minėtas paramos dydis.

- Savivaldybės sutarčių sudarymo ir vykdymo metu keitė tiekėjo pasiūlyme nurodytas maisto produktų kainas, atsižvelgdamos į savivaldybių patvirtintus socialinės paramos dydžius pagal Socialinės paramos mokiniams įstatymą⁷⁷. Taip tiekėjams sudaromos sąlygos maisto produktus tiekti didesnėmis kainomis, nei jos buvo nurodytos pasiūlyme viešojo pirkimo metu.
- Vilniaus miesto savivaldybės 115 ikimokyklinių švietimo įstaigų viešuosius pirkimus atliko pažeisdamos Viešųjų pirkimų įstatymą ir kitus pirkimus reglamentuojančius teisės aktus: nepagrįstai nusprendė mažos vertės pirkimus atlikti skubos tvarka, apklausiant vienintelį tiekėją, tiekusį maisto produktus pagal ankstesnę sutartį, kelios įstaigos nesuteikė galimybės pirkime dalyvauti savarankiškai prašymą pateikusiam kitam tiekėjui, nes kvietimas pateikti pasiūlymą šiam tiekėjui nebuvo išsiųstas. Formaliai atliktos viešųjų pirkimų procedūros rodo, kad šiais pirkimais buvo siekiama sudaryti sutartį su esamu tiekėju.

Įvertinę tai, kad savivaldybėms vis dar sunkiai sekasi tinkamai parengti maisto produktų ir maitinimo paslaugų pirkimo dokumentus ir vykdyti pirkimus, Ūkio ministerijai būtų tikslinga apsvarstyti galimybę pirkti maitinimo paslaugas ir maisto produktus per Centrinę perkančiąją organizaciją (CPO). Taip būtų supaprastintas pirkimų procesas: joms nebereikėtų rengti pirkimo sąlygų, sutarties projekto, vykdyti tiekėjų atrankos ir kitų procedūrų. Šiuo metu savivaldybės tokios galimybės neturi – švietimo įstaigų maitinimo paslaugų ir maisto produktų įsigijimas nėra įtrauktas organizacijos elektroniniame kataloge.

Kitas būdas, galintis padėti savivaldybėms spręsti pirkimo sąlygų parengimo problemas – parengti rekomendacijas maitinimo paslaugų ir maisto produktų pirkimo sąlygoms rengti. Pavyzdžiui, tokias rekomendacijas Viešųjų pirkimų tarnyba yra parengusi Viešojo fiksuoto telefono ryšio paslaugų pirkimo dokumentams rengti⁷⁸. Todėl Viešųjų pirkimų tarnybai būtų tikslinga apsvarstyti galimybę parengti rekomendacijas švietimo įstaigoms ir kitoms perkančiosioms organizacijoms dėl maitinimo paslaugų ir maisto produktų pirkimo sąlygų rengimo.

Ūkio ministerija ir Viešųjų pirkimų tarnyba informavo⁷⁹ Valstybės kontrolę, kad rengiant maitinimo paslaugų ir maisto produktų pirkimo sąlygas taip pat pagal kompetenciją turėtų dalyvauti ir Sveikatos apsaugos ministerija.

Siekiant užtikrinti vaikų maitinimo kokybę švietimo įstaigose, svarbūs ne tik aiškūs pirkimo dokumentai ir juose nurodyti reikalavimai maisto produktams ir paslaugoms. Būtina kontroliuoti tiekėjus sutarčių vykdymo metu, ar jie laikosi pirkimo dokumentuose nustatytų kokybės reikalavimų.

⁷⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-12-23 d. nutarimas Nr. 1770 „Dėl Mokinių nemokamo maitinimo mokyklose tvarkos aprašo patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais).

⁷⁶ Lietuvos Aukščiausio Teismo 2014-12-10 nutartis (civilinė byla Nr. 3K-3-533/2014).

⁷⁷ Lietuvos Respublikos socialinės paramos mokiniams įstatymas, 2006-06-13 Nr. X-686 (su vėlesniais pakeitimais).

⁷⁸ Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2009-12-31 įsakymas Nr. 1S-132 „Dėl viešojo fiksuoto telefono ryšio paslaugų viešojo pirkimo dokumentų rengimo rekomendacijų patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais).

⁷⁹ Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos 2015-09-24 raštas Nr. (14.4-183)-3-5056; Viešųjų pirkimų tarnybos 2015-09-24 raštas Nr. 4S-3213.

Savivaldybės vis dar neskiria pakankamo dėmesio sutarčių vykdymo kontrolei, o tai gali lemti vaikams švietimo įstaigose teikiamos paslaugų ir maisto produktų kokybę.

Nepakankamą savivaldybių dėmesį vaikų maitinimo kokybei rodo tai, kad dalis jų nesinaudoja sutartyse numatyta teise inicijuoti tiekiamų maisto produktų ar pagamintų patiekalų kokybės patikrinimus. Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba kasmet vaikų darželių ir mokyklų valgyklose nustato higienos, maisto saugos ar kokybės pažeidimų⁸⁰, tačiau dalis savivaldybių audituojamuoju laikotarpiu nė karto netikrino maisto produktų kokybės arba nepateikė pretenzijų tiekėjams dėl netinkamo paslaugos teikimo ir produktų kokybės.

Pastebėjome gerą Latvijos Siguldos krašto savivaldybės praktiką – savivaldybė, siekdama užtikrinti kokybišką mokinių maitinimą, 2015 m. priėmė sprendimą vienašališkai nutraukti sutartį su paslaugos teikėju⁸¹ dėl trijose mokyklose netinkamai vykdomų moksleivių maitinimo paslaugų: maitinimas neatitiko suderinto valgiaraščio, buvo nustatyta higienos reikalavimų pažeidimų ir kt.

Ne visose švietimo įstaigose paskirti asmenys, atsakingi už sutarčių vykdymo kontrolę, o maitinimo organizavimo tvarkos aprašo⁸² reikalavimų vykdymo kontrolė vykdoma nepakankamai: nustatyti aprašo pažeidimų atvejai, kai valgiaraščiuose nebuvo numatyti „tausojančios“ patiekalai, kelias dienas iš eilės buvo patiekiamas tas pats patiekalas, kai kuriose įstaigose nebuvo skelbiami savaitiniai valgiaraščiai ir kt. Nustatyti neatitikimai švietimo įstaigose neregistruoti, nors aprašas⁸³ įpareigoja neatitikimus užregistruoti žurnale ir nedelsiant raštu apie tai informuoti paslaugos teikėją⁸⁴.

Siekiant užtikrinti periodinį maisto produktų kokybės patikrinimą, Sveikatos apsaugos ministerijai siūlėme papildyti Maitinimo organizavimo ikimokyklinio, bendrojo ugdymo mokyklose ir vaikų socialinės globos įstaigose aprašą, nustatant reikalavimą, kad jos periodiškai (pvz., kas kelis mėnesius) atliktų maisto produktų ir patiekalų kokybės laboratorinius tyrimus.

Sveikatos apsaugos ministerijos atsakymas dėl rekomendacijos įgyvendinimo⁸⁵

Ministerijos nuomone, vadovaujantis aprašu⁸⁶ mokyklos visuomenės sveikatos priežiūros specialistas pagal kompetenciją prižiūri, kad vaikų maitinimas būtų organizuojamas aprašo nustatyta tvarka. Šie specialistai kartą per savaitę pildo valgiaraščių ir vaikų maitinimo atitikties patikrinimo žurnalą, nustatę aprašo pažeidimus privalo informuoti paslaugų tiekėją ir įstaigos vadovą, o dėl neištaisyty trūkumų yra informuojama Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba. Atsižvelgiant į tai, manytina, kad maisto produktų ir patiekalų kokybės kontrolė jau šiuo metu turi būti nuolatinis procesas, todėl abejotinas reikalavimas, kad savivaldybės periodiškai atliktų maisto produktų ir patiekalų kokybės laboratorinius tyrimus, tikslingumas. Be to, kelia abejonių siūlymas nustatyti tokius pavedimus savivaldybėms ne įstatyme, o poįstatyminiame teisės akte (ministro įsakyme).

⁸⁰ Prieiga per internetą <http://vmvt.lt/lt/naujienos/4166/>.

⁸¹ <http://www.delfi.lt/verslas/verslas/latvija-nutraukia-sutarti-su-bendrove-kretingos-maistas-problemos-prasidejo-seniai.d?id=67706838>.

⁸² Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011-11-11 įsakymas Nr. V-964 „Dėl Maitinimo organizavimo ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokyklose ir vaikų socialinės globos įstaigose tvarkos aprašo patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais).

⁸³ Maitinimo organizavimo ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokyklose ir vaikų socialinės globos įstaigose tvarkos aprašas (patvirtintas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011-11-11 įsakymu Nr. V-964).

⁸⁴ Ten pat, 48 p.

⁸⁵ Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos 2015-09-21 raštas Nr. (10.2.4.1-412)10-8240 „Dėl valstybinio audito ataskaitos projekto“.

⁸⁶ Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011-11-11 įsakymas Nr. V-964 „Dėl Maitinimo organizavimo ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokyklose ir vaikų socialinės globos įstaigose tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Be to, ministerija informavo, kad Vyriausybės kanceliarijoje 2015-07-23 vyko tarpinstitucinis pasitarimas, kuriame buvo nutarta pritarti sudarymui tarpinstitucinės darbo grupės, kuri parengtų pasiūlymus dėl maitinimo paslaugų ikimokyklinio ugdymo įstaigose, bendrojo lavinimo mokyklose, vaikų ir sveikatos priežiūros, socialinės globos ir rūpybos įstaigose veiksmingumo organizavimo ir teikimo priežiūros užtikrinimo.

Atkreipiame ministerijos dėmesį, kad audito metu nustatėme, jog švietimo įstaigose paskirti darbuotojai pagal jiems priskirtas funkcijas ne visais atvejais gali įvertinti tiekėjo pagamintų maisto produktų kokybę (pvz.: patiekalo sudėties, saugumo ir kt.). Kadangi vaikų maitinimo kokybės klausimas aktualus visuomenei ir siekiant užtikrinti, kad vaikams būtų tiekiamas tik tinkamos kokybės, saugus ir sveikatai palankus maistas, manome, jog Sveikatos apsaugos ministerija turėtų įvertinti papildomos maitinimo kokybės kontrolės priemonės (maisto produktų laboratorinių tyrimų periodinio atlikimo) tikslingumą. Ši priemonė leistų užtikrinti ne tik tiekiamų maisto produktų atitiktį teisės aktams, bet ir skatintų tiekėjų sąžiningumą, ypač tais atvejais, kai tiekėjų pasiūlytos maisto produktų ar patiekalų gamybos kainos neįprastai mažos.

Vaikų maitinimui organizuoti naudojamas savivaldybių turtas – virtuvės, valgyklos patalpos, inventoriūs ir kt. Kai kuriose savivaldybėse⁸⁷ tiekėjai neatlygintinai naudojami šiuo turtu. Tai neatitinka Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo⁸⁸ nuostatų, nes maitinimo paslaugų tiekėjai (privatūs ir kitos teisinės formos juridiniai asmenys) pagal įstatymą ir savivaldybių tarybų patvirtintas tvarkas neturi teisės neatlygintinai naudotis savivaldybės turtu.

Be to, savivaldybės⁸⁹ iš biudžeto lėšų apmoka švietimo įstaigų patalpų, kuriomis naudojasi maitinimo paslaugų teikėjas, šildymo išlaidas. Taip savivaldybių biudžeto asignavimai naudojami privataus subjekto veiklai finansuoti. Todėl nesilaikoma Biudžeto sandaros įstatymo⁹⁰, kad biudžeto asignavimai turi būti naudojami asignavimų valdytojų programoms vykdyti.

Nustatėme, kad dalyje švietimo įstaigų įmonės teikia mokinių mokamo maitinimo paslaugas, už kurias atsiskaitoma grynaisiais pinigais, nenaudojant kasos aparatų. Tokią išimtį tiekėjams nustato Kasos aparatų diegimo ir naudojimo tvarka⁹¹. Tai sudaro sąlygas maitinimo paslaugas teikiančioms įmonėms neskaidriai tvarkyti grynųjų pinigų apskaitą ir neužtikrina efektyvios mokesčių mokėjimo kontrolės.

Šiuo metu, siekiant stiprinti mokesstinę drausmę, kasos aparatai naudojami daugeliu atvejų, kai atsiskaitoma grynaisiais pinigais (pvz. juos turi naudoti individualią maisto produktų prekybos veiklą pastatuose ir patalpose vykdančios gyventojai ir kt.). Todėl, siekiant užtikrinti skaidrią grynųjų pinigų apskaitą, Finansų ministerijai tikslinga inicijuoti Kasos aparatų diegimo ir naudojimo tvarkos pakeitimą⁹², kad ūkio subjektams teikiantiems maitinimo paslaugas švietimo įstaigose dėl kasos aparatų naudojimo nebūtų taikoma išimtis.

⁸⁷ Žiūrėti ataskaitos priedą Nr. 10.

⁸⁸ Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas, 1998-05-12 Nr. VIII-729 (2014-03-25 Nr. XII-802 redakcija) 9 str. (iki 2014-10-01 įstatymo 8° straipsnyje, 2006-07-18 Nr. X-771 redakcija), 14 str.

⁸⁹ Žiūrėti ataskaitos priedą Nr. 10.

⁹⁰ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 5 str. 1 d. 1 p. (2010-12-29 Nr. XI-1209 redakcija) ir 23 str. (2003-12-23 Nr. IX-1946 redakcija).

⁹¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-08-13 d. nutarimas Nr. 1283 „Dėl kasos aparatų diegimo ir naudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais), 10.15 p.

⁹² Ten pat.

Savivaldybėms vis dar sudėtinga atlikti maitinimo paslaugų ir maisto produktų viešuosius pirkimus – nepriklausomai nuo to, ar pirkimą atlieka savivaldybės administracija centralizuotai, ar švietimo įstaigos, Viešųjų pirkimų įstatymo pažeidimai kartojasi.

Savivaldybių netinkamai parengti pirkimo dokumentai, formaliai atliktos pirkimo procedūros turi įtakos pirkimų teisėtumui, maisto produktų ir maitinimo paslaugų kokybei: nenurodžius reikalavimų maisto produktams ir maitinimo paslaugoms, tiekėjams sudaroma galimybė juos teikti savo nuožiūra ir savo nustatyta kaina. Be to, savivaldybėse ir švietimo įstaigose skiriamas nepakankamas dėmesys vaikų maitinimo kokybei: nesinaudojama sutartyse numatyta teise inicijuoti maisto produktų ir patiekalų kokybės patikrinimus, švietimo įstaigose nepaskirti asmenys, atsakingi už sutarčių vykdymo kontrolę, o asmenys, atsakingi už maitinimo organizavimo tvarkos aprašo kontrolę, ją vykdo nepakankamai.

Pažeidžiant teisės aktus, paslaugų teikėjai neatlygintinai naudojami savivaldybių turto, reikalingu vaikų maitinimui organizuoti, o savivaldybės apmoka dalį tiekėjų patiriamų komunalinių išlaidų.

Teisės aktuose nustatyta išimtis įmonėms, teikiančioms maitinimo paslaugas švietimo įstaigose, atsiskaityti grynaisiais pinigais nenaudojant kasos aparato sudaro sąlygas neskaidriai grynujų pinigų apskaitai ir neužtikrina efektyvios mokesčių surinkimo kontrolės.

Siekiant priimti racionalias ir efektyvias priemones audito metu nustatytiems vaikų ir mokinių maitinimo organizavimu švietimo įstaigose trūkumams taisyti, būtų tikslinga suderinti veiksmų planą tarp Ūkio ir Sveikatos apsaugos ministerijų bei Viešųjų pirkimų tarnybos. Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijoje 2015-07-23 įvyko tarpinstitucinis pasitarimas, kuriame buvo nutarta pritarti sudarymui tarpinstitucinės darbo grupės, kuri parengtų pasiūlymus dėl maitinimo paslaugų ikimokyklinio ugdymo įstaigose, bendrojo lavinimo mokyklose, vaikų ir sveikatos priežiūros, socialinės globos ir rūpybos įstaigose veiksmingumo organizavimo ir teikimo priežiūros užtikrinimo, šiuos audito rezultatus ir pasiūlymus teiksime Vyriausybės kanceliarijai, kuri planuoja sudaryti tarpinstitucinę darbo grupę

Savivaldybėms audito metu teikėme rekomendacijas dėl maitinimo paslaugų ir maisto produktų, pirkimų organizavimo, pirkimo sutarčių sudarymo ir vykdymo, maitinimo kontrolės užtikrinimo bei savivaldybės turto ir lėšų naudojimo. Savivaldybės geranoriškai į juos reagavo ir informavo, kad priims būtinus sprendimus pateiktiems neatitikimams pašalinti.

4.2. Ne visais atvejais užtikrinama, kad būtų pasiekti civilinei saugai keliami tikslai

Vidaus reikalų ministerija formuoja valstybės politiką civilinės saugos srityje, apskaičiuoja ir savivaldybėms skiria valstybės biudžeto specialiosios tikslinės dotacijos lėšas šiai valstybinei (valstybės perduotai savivaldybėms) funkcijai vykdyti⁹³.

Civilinė sauga, apimanti pasirengimą ekstremalioms situacijoms ir jų valdymą⁹⁴, šiuo metu yra ypač svarbi veikla kuriant saugią gyvenamąją aplinką. Savivaldos vaidmuo užtikrinant visuomenės saugumą pabrėžiamas ir Saugios savivaldybės koncepcijoje⁹⁵.

⁹³ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2006-06-09 įsakymu Nr. 1V-218 pavirtinta Valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti lėšų apskaičiavimo metodika (su vėlesniais pakeitimais).

⁹⁴ Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymas, 1998-12-15 Nr. VIII-971 (2009-12-22 Nr. XI-635 redakcija), 4 str.

⁹⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011-02-17 nutarimu Nr.184 patvirtinta Saugios savivaldybės koncepcija.

Savivaldybės yra civilinės saugos sistemos subjektai, pagal Civilinės saugos įstatymą vykdančios valstybinę (valstybės perduotą savivaldybėms) civilinės saugos funkciją⁹⁶. Savivaldybės administracijos direktorius, atlikdamas šią funkciją, vykdo ekstremaliųjų situacijų prevenciją, užtikrina galimų ekstremaliųjų situacijų savivaldybėje prognozavimą, organizuoja šių situacijų valdymo plano rengimą ir viešąjį svarstymą, perspėja ir informuoja gyventojus, įstaigas ir ūkio subjektus apie gresiančią ar susidariusią ekstremaliąją situaciją ir atlieka kitas su civilinės saugos sistemos uždavinių įgyvendinimu susijusias funkcijas⁹⁷.

Savivaldybės 2014 metais gavo 4 663 tūkst. Lt, panaudojo 4 387,4 tūkst. Lt ir grąžino į valstybės biudžetą 275,6 tūkst. Lt nepanaudotų civilinei saugai skirtų specialiosios tikslinės dotacijos lėšų.

Vertinome, ar savivaldybėse visais atvejais yra užtikrinama, kad būtų pasiekti civilinei saugai keliami tikslai⁹⁸ ir būtų tinkamai pasirengta valdyti gresiančias ar susidariusias ekstremaliąsias situacijas, apsaugoti gyventojus pavojaus atveju.

Ne visos savivaldybės turi parengtus ekstremaliųjų situacijų valdymo planus, todėl galima rizika, kad jose nebus tinkamai organizuojamas ir koordinuojamas gresiančių ar susidariusių ekstremaliųjų situacijų likvidavimas ir jų padarinių šalinimas, gyventojų perspėjimas, informavimas ir evakavimas.

Ekstremaliųjų situacijų valdymo planas – tai svarbus dokumentas, kuriame, atlikus galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizę, prioriteto tvarka išvardijami visi galimi pavojai, aprašomas ūkio subjekto, kitos įstaigos darbuotojų perspėjimo ir informavimo organizavimas, darbuotojų apsauga gresiant ar susidarius įvykiui, evakavimo organizavimas, būtini materialiniai išteklių ir pan.

Trijose savivaldybėse (*Trakų, Šalčininkų ir Švenčionių rajonų*) nėra tinkamai parengtų ir patvirtintų ekstremaliųjų situacijų valdymo planų⁹⁹, o planų projektai iki šiol nesuderinti ir nepatvirtinti, nes neatitiko dokumentų turiniui keliamų reikalavimų.

Savivaldybėse nėra įrengtų keliamus reikalavimus atitinkančių slėptuvių. Todėl nebus užtikrintas darbuotojų, vykdančių jiems pavestus uždavinius ir funkcijas ekstremaliųjų situacijų metu, apsaugojimas nuo pavojingų veiksnių.

Ekstremaliųjų situacijų ar karo metu valstybės tarnautojai ir darbuotojai, vykdančios valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms nustatytus uždavinius ir funkcijas, nuo gyvybei ar sveikatai gresiančių pavojingų veiksnių apsaugomi slėptuvėse, kurios gali būti įrengtos specialiosios paskirties statiniuose arba specialiai įrengtose patalpose¹⁰⁰.

Kiekviena savivaldybė privalo turėti slėptuvę¹⁰¹. Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento duomenimis, savivaldybėse nėra įrengtų slėptuvių, atitinkančių joms keliamus reikalavimus¹⁰². Kai kurios slėptuvės įrengtos rūsiuose ar cokoliniuose aukštuose; prireikus būtų galimybė jas užsandarinti. Dauguma savivaldybių yra parinkusios tokias patalpas, kurios neatitinka daugumos nustatytų teisės aktuose reikalavimų. Tokia situacija susiklostė, nes slėptuvių įrengimui neskiriama

⁹⁶ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas (2008-09-15 Nr. X-1722 redakcija, su vėlesniais pakeitimais), 7 str. 3 p.

⁹⁷ Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymas (2009-12-22 Nr. XI-635 redakcija), 14 str.

⁹⁸ Ten pat, 4 str.

⁹⁹ Ten pat, 14 str. 4 p.

¹⁰⁰ Ten pat, 2 str. 28 p. ir 24 str.

¹⁰¹ Ten pat, 2 str. 28 p. ir 24 str.; Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-09-22 nutarimas Nr. 1368 „Dėl slėptuvių poreikio nustatymo“.

¹⁰² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-09-22 nutarimas Nr. 1368 „Dėl slėptuvių poreikio nustatymo“, 1.3 p.; Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2011-02-08 įsakymu Nr.1-52 patvirtintas Slėptuvių parinkimo ir įrengimo reikalavimų aprašas.

valstybės biudžeto lėšų, nors Vyriausybės nutarime¹⁰³ numatyta, kad jos įrengiamos Civilinės saugos ir gelbėjimo sistemos plėtotės programoje nustatytais terminais iš valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų asignavimų valdytojams atitinkamais biudžetinėmis metais patvirtintų asignavimų.

Pažymėtina, kad Valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti lėšų apskaičiavimo metodika¹⁰⁴ nenumato valstybės biudžeto lėšų planavimo ir skyrimo savivaldybėms ilgalaikio turto įsigijimui, slėptuvių įrengimui ir eksploatavimui.

Netinkamai veikiant perspėjimo sistemai visuomenė (jos dalis) gali būti laiku neperspėta ir neinformuota apie gresiančią arba susidariusią ekstremalią situaciją, todėl nebus galima laiku imtis priemonių, kurios padėtų išvengti galimos žalos arba ją sušvelninti.

Gresiant ar susidarius tokiai situacijai, kyla didelis pavojus gyventojų saugumui, todėl svarbu operatyviai perspėti ir informuoti gyventojus, įstaigas ir ūkio subjektus, teikti jiems rekomendacijas.

Vienas civilinės saugos sistemos uždavinių pagal Civilinės saugos įstatymą – perspėti gyventojus, valstybės ir savivaldybių institucijas ir įstaigas, kitas įstaigas ir ūkio subjektus apie gresiančią ar susidariusią ekstremalią situaciją, išplatinti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų turimą arba joms skirtą informaciją, kuri leistų imtis priemonių, siekiant išvengti galimos žalos arba ją sušvelninti¹⁰⁵.

Gyventojus, valstybės ir savivaldybių institucijas ir įstaigas, kitas įstaigas, ūkio subjektus perspėja:

- valstybės lygiu – Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – PAGD);
- savivaldybės lygiu – savivaldybės administracijos direktorius ar jo įgaliotas asmuo.
- PAGD direktoriaus nustatytuose ūkio subjektuose, įregistruotuose Valstybinės reikšmės ir pavojingų objektų registre (toliau – Sąrašo subjektai) darbuotojus bei gyventojus, valstybės ir savivaldybių institucijas ir įstaigas, kitas įstaigas, ūkio subjektus, patenkančius į Sąrašo subjekto galimos taršos ar pavojaus zoną, perspėja ir informuoja Sąrašo subjektų vadovai ar jų įgalioti asmenys. Valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų, ūkio subjektų darbuotojus ir lankytojus perspėja ir informuoja šių institucijų, įstaigų, ūkio subjektų vadovai ar jų įgalioti asmenys¹⁰⁶.

Gyventojams, valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms, kitoms įstaigoms ir ūkio subjektams perspėti apie gresiančią ar susidariusią ekstremalią situaciją naudojama perspėjimo sistema, kurią sudaro:

- perspėjimo sirenomis sistema (toliau – PSS), kuri yra dažnai naudojama pasaulinėje praktikoje ir turi didžiausią psichologinį poveikį gyventojams;
- gyventojų perspėjimo ir informavimo, naudojant viešųjų judriojo telefono ryšio paslaugų teikėjų tinklų infrastruktūrą, informacinė sistema (toliau – GPIIS), įdiegta pasinaudojus korinio transliavimo (angl. *CellBroadcast*) technologija viešųjų judriojo ryšio paslaugų teikėjų tinklų infrastruktūroje. Sistema užtikrina trumpųjų perspėjimo pranešimų perdavimą iš karto vienu metu visiems pasirinktoje teritorijoje esantiems ir savo mobiliajame telefone korinio transliavimo funkciją aktyviusiems

¹⁰³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-09-22 nutarimas Nr. 1368, 1.3 p.

¹⁰⁴ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2006-06-09 įsakymu Nr. 1V-218 pavirtinta Valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti lėšų apskaičiavimo metodika (su vėlesniais pakeitimais).

¹⁰⁵ Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymas (2009-12-22 Nr. XI-635 redakcija su vėlesniais pakeitimais), 5 str. 2 p.

¹⁰⁶ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2010-06-28 įsakymu Nr. 1-191 patvirtinto Perspėjimo sistemai keliamų reikalavimų aprašo 8, 9 ir 10 p. (galiojo iki 2015-08-15); 2015-08-14 įsakymu Nr. 1-229 patvirtinto Techninėms perspėjimo sistemos priemonėms keliamų reikalavimų aprašo 3 p. (galioja nuo 2015-08-15).

gyventojams, neatsižvelgiant į gyventojų skaičių ir neapkraunant viešojo judriojo telefono ryšio operatorių tinklą. Pranešimai perduodami nemokamai tiesiogiai į gyventojų mobiliuosius telefonus. Ši sistema įdiegta visų trijų Lietuvoje veikiančių viešojo judriojo telefono ryšio paslaugų teikėjų – UAB „Bitė Lietuva“, UAB „Tele2“ ir UAB „Omnitel“ – 2G (GSM) ir 3G (UMTS) tinklų infrastruktūroje. GPIS efektyvumas didžiąja dalimi priklauso nuo žmogaus subjektyvaus apsisprendimo norėti ar nenorėti būti perspėtam. Atkreiptinas dėmesys, kad ši sistema nepakeičia PSS, bet ją papildo ir išplečia gyventojų perspėjimo ir informavimo galimybes.

Šiuo metu eksploatuojama PSS gali perspėti tik dalį Lietuvos gyventojų (51,5 proc.). Nors 2015 m. balandžio 15 d. PAGD atliekamo patikrinimo metu PSS visose savivaldybėse veikė, tačiau PSS techninė būklė yra bloga:

- įranga nusidėvėjusi, didesnė dalis eksploatuojama 30–40 m. (iš viso: 868 sirenos, 49 elektromechaninės, kurioms mažiau nei 20 m., ir 49 naujos elektroninės sirenos). Dėl fizinio nusidėvėjimo sirenų skaičius kasmet mažėja;
- sirenų nepakanka, nes jos išdėstytos ne visose teritorijose, taigi nepaisoma teisės aktų reikalavimų¹⁰⁷. PAGD duomenimis, kaimo vietovėse sirenų perspėtų tik 3 proc. gyventojų;
- elektromechaninių sirenų garso sklidimo spindulys yra mažesnis, nei turėtų būti pagal technines charakteristikas¹⁰⁸;
- sirenų valdymas yra decentralizuotas, t. y. sirenų įjungimo pultai yra tik savivaldybių centruose, todėl yra rizika, kad, susidarius valstybės lygio ekstremaliajai situacijai, PSS įjungimas šalies mastu gali užtrukti;
- daugeliu atvejų prie sistemų nėra papildomo maitinimo šaltinio, kuris užtikrintų veikimą nutrūkus elektros energijos tiekimui, kaip nustatyta minėtame apraše¹⁰⁹. Todėl, nutrūkus elektros energijos tiekimui, galima rizika, kad perspėjimo sistemos gali būti neįjungtos ir neužtikrinamas gyventojų informavimas apie gresiančią ar susidariusią ekstremaliąją situaciją;
- ne visos esamos sirenos apskaitytos ir naudojamos. Blogiausia situacija yra Vilniaus miesto savivaldybėje, kur ši sistema perspėtų tik 7,8 proc. gyventojų.

Perspėjimo sirenomis sistema Vilniaus mieste

Vilniaus miesto savivaldybėje 2014 metais veikė tik 3 naujos modernios garsinės perspėjimo sirenos (įrengtos kartu su valdymo įranga 2013 m. gruodžio mėn.), kurios apima tik Vilniaus centro teritoriją, todėl, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento pateiktais duomenimis, būtų perspėta tik 7,8 proc. visų miesto gyventojų.

Vilniaus mieste esančios kitos 69 garsinės perspėjimo sirenos nuo 2012 m. pabaigos iki šiol neeksploatuojamos ir prižiūrimos, nes pasibaigę sutarčių galiojimo terminai su šias paslaugas atlikusia viešąja įstaiga, kuri savo lėšomis įrengė signalų perdavimo ir valdymo įrangą. Savivaldybė iki šiol nesurado kito paslaugų tiekėjo ir neužtikino gyventojų perspėjimo garsinėmis sirenomis apie gresiančią ir susidariusią ekstremaliąją situaciją.

Jos neinventorizuotos, neaišku, kam jos priklauso nuosavybės teise. Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas rekomendavo viešajai įstaigai kartu su savivaldybės administracijos atstovais atlikti 69 elektros sirenų inventorizavimą ir abipusiu sutarimu nustatyti, kam jos priklauso. Iki šiol rekomendacijos neįgyvendintos.

¹⁰⁷ Perspėjimo sistemai keliamų reikalavimų aprašo 6 p. (iki 2015-08-15), Techninėms perspėjimo sistemos priemonėms keliamų reikalavimų aprašo 4 p. (nuo 2015-08-15).

¹⁰⁸ Perspėjimo sistemai keliamų reikalavimų aprašo 17 p. (iki 2015-08-15), Techninėms perspėjimo sistemos priemonėms keliamų reikalavimų aprašo 5.5 p. (nuo 2015-08-15).

¹⁰⁹ Perspėjimo sistemai keliamų reikalavimų aprašo 14 p. (iki 2015-08-15), Techninėms perspėjimo sistemos priemonėms keliamų reikalavimų aprašo 5.2 p. (nuo 2015-08-15).

Vilniaus miesto savivaldybei pateikėme rekomendaciją atlikti šiuo metu savivaldybės civilinės saugos funkcijai nenaudojamų garsinių perspėjimo sirenų inventorizaciją, nustatyti jų savininką, įvertinti jų panaudojimo technines galimybes ir tolimesnio eksploatavimo tikslingumą.

Pažymėtina, kad PAGD ėmėsi iniciatyvos modernizuoti PSS.

PAGD pastangos siekiant modernizuoti ir išplėsti PSS

2006 metais buvo atlikta šios sistemos modernizavimo galimybių studija ir parengtas investicinis projektas, bet lėšų iš valstybės biudžeto nebuvo skirta. 2014 metais pateiktos dvi paraiškos finansavimui iš Europos struktūrinių fondų gauti. 2015 m. poreikis modernizuoti PSS įtrauktas į Viešojo saugumo plėtros 2015–2025 m. programą, tačiau 2015 m. Viešojo saugumo plėtros 2015–2025 m. programos įgyvendinimo tarpinstitucinio veiklos plano projekte iki 2018 m. lėšų PSS modernizavimui nenumatoma. Finansų ministerija raštu informavo, kad pagal 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programą Vidaus reikalų ministerijos kompetencijos srityje numatoma finansuoti veiklas, susijusias su gyventojų perspėjimo apie pavojus ir gelbėjimo sistemų tobulinimas ir plėtra.

Buvo inicijuotas metodikos¹¹⁰ patikslinimas, leidžiantis atnaujinti esamas sirenas, neviršijant civilinės saugos funkcijai skirtų lėšų, tačiau Finansų ministerija šiam siūlymui nepritarė.

GPIIS paslaugos gavėjai yra Lietuvos gyventojai ir užsienio valstybių piliečiai, esantys Lietuvos teritorijoje, turintys viešojo judriojo telefono ryšio telefonus, kuriuose įjungta korinio transliavimo funkcija, ir besinaudojantys viešojo judriojo telefono ryšio tinklu¹¹¹.

GPIIS neturi atgalinio ryšio, todėl neįmanoma tiksliai nustatyti, kokia dalis gyventojų gauna trumpuosius perspėjimo pranešimus. Apklausų rezultatai rodo (4 lentelė), kad GPIIS trumpuosius perspėjimo pranešimus išsiunčia, bet ne visi asmenys (paslaugos gavėjai), tyrimo metu buvę Lietuvos teritorijoje, turintys viešojo judriojo telefono ryšio telefonus, kuriuose įjungta korinio transliavimo funkcija, ir besinaudojantys viešojo judriojo telefono ryšio tinklu juos gauna. Be to, kai kurie mobiliojo ryšio telefonai trumpuosius perspėjimo pranešimus kartais gauna, o kartais ne.

4 lentelė. Apklausų dėl trumpųjų perspėjimo pranešimų rezultatai.

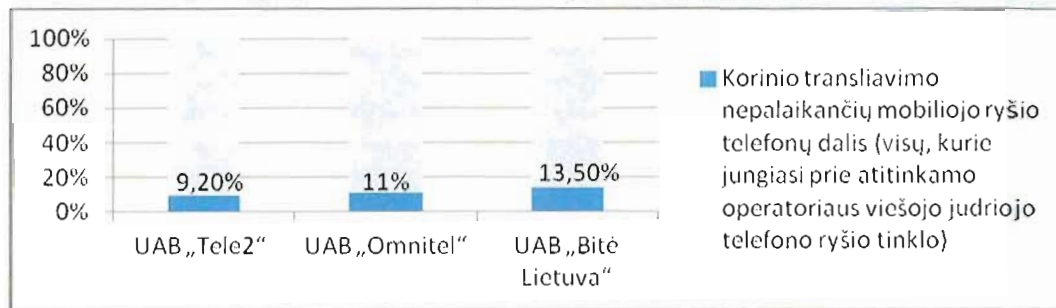
Eil. Nr.	Apklausą atliko	Data	Trumpuosius perspėjimo pranešimus gavo
1.	PAGD	2013 m.	31 %
2.	PAGD samdyta kompanija apklausų	2014 m.	83 %
3.	Valstybės kontrolė	2015 m.	53 %

Šaltinis – Valstybės kontrolė.

Ne visi Lietuvos gyventojų naudojami mobiliojo ryšio telefonai turi galimybę gauti perspėjimo pranešimus, nes juose nėra galimybės aktyvuoti perspėjimo pranešimų gavimo (žr. 1 pav.).

¹¹⁰ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2006-06-09 įsakymu Nr. 1V-218 pavirtinta Valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti lėšų apskaičiavimo metodika (su vėlesniais pakeitimais).

¹¹¹ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2011-12-05 įsakymu Nr. 1-342 patvirtinti Gyventojų perspėjimo ir informavimo informacinės sistemos nuostatai, 5.1 p.

1 pav. Mobiliojo ryšio telefonai, nepalaikantys korinio transliavimo.

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal PAGD internetinėje svetainėje www.gpis.vpgt.lt ir mobiliojo ryšio operatorių pateiktus duomenis.

PAGD paaiškino, kad problemos dėl GPIIS pranešimų susijusios su mobiliojo ryšio telefonų ypatybėmis, nes pasitaiko atvejų, kai nepakanka vien tik įjungti korinio transliavimo funkciją, reikia atlikti daugiau nustatymų¹¹². Mobiliojo ryšio ir informacinės technologijos sparčiai keičiasi ir didėja visuomenės dalis, kuri naudojami išmaniaisiais telefonais, todėl departamentas, siekdamas šią paslaugą padaryti prieinamą visiems gyventojams, bando spręsti problemą dėl mobiliojo ryšio telefonų, kurie nepalaiko korinio transliavimo:

- planuoja pasirašyti susitarimą su mobiliojo ryšio operatoriais, kad gyventojams, perkantiems naują mobilųjį telefoną, būtų iškart nustatyta trumpųjų perspėjimo pranešimų gavimo funkcija;
- nuo 2015 m. į išmaniuosius telefonus, nepalaikančius korinio transliavimo, leidžiama įsidiegti papildomą programinę įrangą;
- svarstoma galimybė išplėsti GPIIS į internetinę erdvę.

Savivaldybėms tapti GPIS naudotojomis galimybė buvo 2012 metais¹¹³, dauguma audituotų savivaldybių iki šiol neprijungusios prie šios sistemos ir tik 2014–2015 metais ėmėsi iniciatyvos, tad šiuo metu vyksta paruošiamieji darbai¹¹⁴. Kadangi PSS galima perspėti tik apie 51,5 proc. gyventojų, savivaldybės turi būti suinteresuotos kuo skubiau turėti šią papildomą perspėjimo galimybę.

Savivaldybėms delsiant pasinaudoti šia papildoma gyventojų perspėjimo ir informavimo priemone, rekomendavome užtikrinti kuo spartesnę prisijungimą prie GPIS.

Siekiant geriau informuoti gyventojus ir palengvinti korinio transliavimo funkcijos nustatymą telefonuose, departamentas 2014 m. vasario mėn. sukūrė interneto svetainę www.gpis.vpgt.lt. Joje trimis kalbomis (lietuvių, anglų, rusų) pateikiamos pagrindiniams mobiliojo ryšio telefonų modelių korinio transliavimo funkcijos nustatymui skirtos instrukcijos. www.gpis.vpgt.lt pateikiama nepakankamai išsami informacija apie mobiliojo ryšio telefonų nustatymą, o nuo 2015 m. pradžios instrukcijos naujiems mobiliojo ryšio telefonų modeliams nerengiamos.

¹¹² Kai kurie mobiliojo ryšio telefono modeliai negauna trumpųjų perspėjimo pranešimų lietuvių kalba arba priimami tik specialiais simboliais, todėl juos reikia nustatyti perspėjimo pranešimus gauti anglų kalba; trumpieji perspėjimo pranešimai priimami tik 2G arba 3G tinkle, todėl reikia pasirinkti vieną šių tinklų; trumpieji perspėjimo pranešimai nepriimami 4G tinkle, todėl reikia pasirinkti 3G arba 2G tinklą; Kai kuriuos mobiliojo ryšio telefonus, atlikus juose nustatymus, reikia išjungti ir vėl įjungti ir kt.

¹¹³ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento direktoriaus 2011-12-05 įsakymu Nr. 1-342 patvirtinti Gyventojų perspėjimo ir informavimo informacinės sistemos ir Gyventojų perspėjimo ir informavimo informacinės sistemos duomenų saugos nuostatai.

¹¹⁴ Iš 19 savivaldybių 14 tik 2014–2015 m. ėmėsi iniciatyvos, o keturios iki šiol nesiėmė jokių priemonių.

Pastebėjome, kad informacija apie civilinę saugą savivaldybių interneto puslapiuose yra sunkiai surandama. Informacija turėtų būti pateikta taip, kad atkreiptų puslapio skaitytojų dėmesį ir, prireikus, būtų lengvai ir greitai pasiekiami. Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas yra atkreipęs savivaldybių dėmesį dėl gyventojų švietimo apie grėsmes ir apsaugojimo būdus gerinimo, kad savivaldybės neapsiribotų medžiagos, propaguojančios civilinę ir priešgaisrinę saugą, rengimu ir platinimu, o ieškotų galimybių dalyvauti televizijos ir radijo laidose šviečiant gyventojus aktualiais civilinės saugos klausimais ir mokant juos pasirengti galimiems pavojams, rengti susitikimus su bendruomenėmis, planuojant švietimo priemones bendradarbiauti su valstybės institucijomis ir įstaigomis, ūkio subjektais ir kitomis įstaigomis.

Savivaldybėse neužtikrinamas privalomų civilinės saugos pratybų ir mokymų vykdymas. Neorganizuojant civilinės saugos pratybų ir mokymų, savivaldybės neturės reikiamų įgūdžių ir negalės užtikrinti tinkamą parengtą reaguoti į ekstremaliąsias situacijas ir šalinti jų padarinius, nustatyti ir įvertinti civilinės saugos sistemos trūkumus, numatyti priemones pasirengimui gerinti. Tačiau savivaldybės vengia organizuoti civilinės saugos pratybas. Kasmet pratybų nerengia apie trečdajį savivaldybių. Pavyzdžiui, 2014 metais daugiau kaip 31 proc. audituotų savivaldybių¹¹⁵ neorganizavo¹¹⁶ savivaldybės lygio civilinės saugos pratybų arba valstybės tarnautojų ir darbuotojų, ekstremaliųjų situacijų komisijos narių civilinės saugos mokymų, nors šios priemonės buvo numatytos savivaldybių planuose. Priešgaisrinės apsaugos departamento duomenimis 2013 m. tokių savivaldybių taip pat buvo trečdalis.

Taigi, ne visos savivaldybės tinkamai vykdo joms pavestą civilinės saugos funkciją ir įgyvendina planuose numatytas priemones - ne visos savivaldybės organizavo pratybas, mokymus, ne visi kolektyvinės apsaugos statiniai pažymėti specialiuoju ženklu. Taip nesilaikoma teisės akto reikalavimų ir neužtikrinama, kad būtų tinkamai pasirengta valdyti grėšiančias ar susidariusias ekstremaliąsias situacijas.

Norime pažymėti, kad Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas yra sukūręs savivaldybėms perduotas valstybinės civilinės saugos funkcijos vykdymo kontrolės mechanizmą – apskričių priešgaisrinės gelbėjimo valdybos kasmet savivaldybėse atlieka patikrinimus ir teikia siūlymus trūkumams šalinti. Todėl savivaldybėse, įgyvendinus joms pateiktas rekomendacijas, civilinės saugos funkcijos vykdyme pastebima pažanga, bet nustatyti dalykai rodo, kad savivaldybėse iki šiol neužtikrinamas tinkamas šios funkcijos uždavinių vykdymas.

Ne visos savivaldybės tinkamai vykdo joms pavestą civilinės saugos funkciją, nes: kai kurios neturi parengtų ekstremaliųjų situacijų valdymo planų, neįrengė keliamus reikalavimus atitinkančių slėptuvių, neužtikrina visų gyventojų perspėjimo ir informavimo apie gresiančią ar susidariusią ekstremaliąją situaciją, informacija apie civilinę saugą interneto puslapiuose yra sunkiai surandama, neužtikrinamas privalomų civilinės saugos pratybų ir mokymų vykdymas.

Savivaldybėms pateikėme rekomendacijas apsvastyti veiklos trūkumus ir numatyti priemones jų pašalinimui. Jos geranoriškai reagavo į rekomendacijas ir numatė atitinkamas priemones dėl papildomų gyventojų perspėjimo galimybių, civilinės saugos pratybų ir mokymų vykdymo.

Vidaus reikalų ministerija kaip institucija, atsakinga už valstybės politikos formavimą, turėtų imtis priemonių, siekdama spręsti problemas ir užtikrinti tinkamą civilinės saugos sistemos veikimą:

¹¹⁵ 6 savivaldybės iš 19 audituotų (Panevėžio miesto, Švenčionių, Šalčininkų, Vilniaus, Šakių, Varėnos rajonų).

¹¹⁶ Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymas (2009-11-22 Nr. XI-635 redakcija), 14 str. 8 p. ir 23 p., Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-09-08 nutarimu Nr. 1295 patvirtintas Civilinės saugos pratybų organizavimo tvarkos aprašas, 9.3 p.

- kompleksiškai spręsti slėptuvių įrengimo poreikio savivaldybėse klausimą – svarstyti, ar yra būtinybė įrengti slėptuves visose savivaldybėse, spręsti jų optimizavimo ar galimų alternatyvų klausimus, esant būtinumui inicijuoti teisės aktų patikslinimus. Esant poreikiui, ministerija taip pat turėtų užtikrinti slėptuvių įrengimo finansavimą;
- siekiant užtikrinti teisės aktų reikalavimus atitinkantį valstybinės (savivaldybėms perduotos) civilinės saugos funkcijos vykdymą, būtų tikslinga ministerijai kartu su Finansų ministerija pakartotinai apsvarstyti Valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti lėšų apskaičiavimo metodikos¹¹⁷ pakeitimus, įvertinant valstybės biudžeto lėšų poreikį ilgalaikio turto įsigijimo, sirenų bei slėptuvių įrengimo ir eksploatavimo išlaidoms savivaldybėse padengti.

PAGD siekdamas pašalinti naudojamų perspėjimo priemonių trūkumus turėtų:

- prieš vykdant GPIIS plėtrą nustatyti, dėl kokių priežasčių perspėjimo pranešimai nepasiekia paslaugos gavėjų (asmenų, kurie teisingai aktyvavo šią paslaugą mobiliojo ryšio telefonose);
- atsižvelgiant į tai, kad gyventojų perspėjimas naudojant PSS nepriklauso nuo žmogaus apsisprendimo, įvertinti galimybes dažniau (numatyti, kokiais atvejais) naudoti šią perspėjimo priemonę.

4.3. Lėšų vietinės reikšmės keliams ir gatvėms prižiūrėti ir modernizuoti planavimas ir naudojimas

Gerai vietinės reikšmės keliai skatina savivaldybių ekonomikos ir investicijų augimą, o šių kelių modernizavimas ir plėtra yra vienas iš svarbiausių valstybės uždavinių, nurodytų 2014–2020 m. Nacionalinės pažangos programoje¹¹⁸. Vietinės reikšmės keliai ir gatvės nuosavybės teise priklauso savivaldybėms, šių kelių ir gatvių, kurios nėra valstybinės reikšmės kelių tąsa, projektavimo, tiesimo, statybos, rekonstravimo, taisymo (remonto) ir priežiūros užsakovo funkcijas vykdo savivaldybės¹¹⁹, įgyvendindamos savarankiškąją funkciją „Savivaldybių vietinės reikšmės kelių ir gatvių priežiūra, taisymas, tiesimas ir saugaus eismo organizavimas“.

Susisiekimo ministerija formuoja Kelių priežiūros ir plėtros valstybės politiką ir kontroliuoja jos įgyvendinimą. Lietuvos automobilių kelių direkcija atrenka savivaldybių teikiamus investicijų projektus, koordinuoja ir kontroliuoja vietinės reikšmės kelių ir gatvių finansavimą Kelių priežiūros ir plėtros programos lėšomis (toliau – KPPP).

2014 metais savivaldybės vietinės reikšmės keliams ir gatvėms prižiūrėti ir modernizuoti panaudojo iš viso 273 550,8 tūkst. Lt joms skirtų programos lėšų: 24 306,9 tūkst. Lt valstybės reikmėms, susijusioms su keliais, finansuoti (rezervas, paskirstytas savivaldybių vykdomiems projektams Vyriausybės nutarimu¹²⁰); 52 092,6 tūkst. Lt tiksliniam vietinės reikšmės kelių ir gatvių

¹¹⁷ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2006-06-09 įsakymu Nr. 1V-218 pavirtinta Valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti lėšų apskaičiavimo metodika (su vėlesniais pakeitimais).

¹¹⁸ 2014–2020 metų nacionalinė pažangos programa, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012-11-28 nutarimas Nr. 1482, 7 prioritetas, 7.1.2 uždavinys.

¹¹⁹ Lietuvos Respublikos kelių įstatymas, 1995-05-11 Nr. I-891 (2002-10-03 įstatymo Nr. IX-1113 redakcija), 4 str. 3 d., 5 str. 4 ir 7 d.

¹²⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014-04-16 nutarimas Nr. 359 (2014-11-12 nutarimo Nr. 1253 redakcija).

investicijų projektų finansavimui (lėšos pagal projektus ir savivaldybes paskirstytos Susisiekimo ministro įsakymu¹²¹) ir 197 151,3 tūkst. Lt miestų ir kitų savivaldybių vietinės reikšmės keliams (35 proc. – miestų, 65 proc. – kitoms savivaldybėms, lėšos skirtos pagal finansavimo sutartis su direkcija¹²², vadovaujantis minėtu aprašu¹²³).

Praėjusio audito metu¹²⁴ pateikėme pastebėjimus, kad valstybės investicijų projektų planavimui pakankamai dėmesio neskiria tiek valstybės politiką formuojančios valstybės institucijos ir įstaigos, tiek ir savivaldybės. Dėl tos pačios priežasties neužtikrintas nuoseklus ir kryptingas ilgalaikės vietinės reikšmės kelių ir gatvių plėtros planavimas.

Direkcija kaip minėtos programos finansavimo ir administravimo vykdytoja 2013–2015 m. laikotarpiu teikė Susisiekimo ministerijai iš programos tikslinio finansavimo ir rezervo lėšų finansuoti investicijų projektus, vertinimo metu nesurinkusius daugiausiai balų (kasmet daugiau kaip 20 proc. savivaldybių) arba tuos projektus, kuriems lėšų poreikio savivaldybės neteikė. Ne visais atvejais aiškios priežastys, kodėl buvo atrinkti būtent tokie projektai ir kodėl buvo nuspręsta neteikti finansuoti tęstinių investicijų projektų, nors juos atrenkant į tai turėjo būti atsižvelgiama kaip į papildomą vertinimo kriterijų¹²⁵.

Projektų atrankos pavyzdžiai Lietuvos automobilių kelių direkcijoje

Vilniaus miesto savivaldybei – 2013–2014 m. neatrinktas Minsko plento rekonstravimo projektas, nors jis 2013 m. buvo pirmas pagal surinktą balų skaičių (83 balai), tačiau buvo atrinkti ketvirtas ir penktas pagal surinktą balų skaičių, 2014 m. šis projektas buvo penktas pagal surinktą balų skaičių (70 balų) ir nebuvo atrinktas, o atrinktas devintas pagal surinktą balų skaičių projektas.

Telšių rajono savivaldybei – 2013 m. atrinktas projektas S. Nėries, Šviesos, Pasvaigės, Ragainės ir Klaipėdos gatvėms taisyti (remontuoti), nors nebuvo vertintas balais.

Direkcijos paprašė nurodyti, dėl kokių priežasčių buvo atrinkti savivaldybių investicijų projektai, netaikant nustatytų vertinimo kriterijų.

Direkcijos paaiškinimas

Direkcija paaiškino, kad kai kurie projektai buvo atrinkti ne pagal surinktą balų skaičių, bet atsižvelgiant į esamas aplinkybes, pavyzdžiui, dėl kultūros renginių: Telšių rajono savivaldybė 2013 m. rengėsi paminėti Žemaičių krikšto ir Žemaičių vyskupystės 600 metų jubiliejų, todėl dalis KPPP lėšų buvo skirta ne projektams, surinkusiems daugiausiai balų, bet miesto gatvėms, susijusioms su vykstančiais renginiais, rekonstruoti. Vilniaus miesto savivaldybei lėšos 2014 m. Erfurto-Oslo viaduko kapitaliniam remontui dėl suintensyvėjusio eismo, pabaigus Vakarinio aplinkkelio II etapą ir pan.

¹²¹ Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro įsakymai: 2014-04-16 Nr. 3-156-(E); 2014-11-27 Nr. 3-455-(E), 2014-12-16 Nr. 3-511-(E).

¹²² Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos direktoriaus 2014-03-17 įsakymas Nr. V-85.

¹²³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005-04-21 nutarimu Nr. 447 (2014-03-05 nutarimo Nr. 222 redakcija) patvirtintas Kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo lėšų naudojimo tvarkos aprašas.

¹²⁴ Valstybinio audito ataskaita „Dėl Lietuvos Respublikos savivaldybėse atlikto finansinio (teisėtumo) audito rezultatų“, 2014-09-01 Nr. FA-P-30-1-48.

¹²⁵ Lietuvos automobilių kelių direkcijos direktoriaus 2012-03-26 įsakymu Nr. V-68 patvirtinto Kelių priežiūros ir plėtros programos lėšų, skirtų kapitalo investicijoms į vietinės reikšmės kelių (gatvių) tiesimą ir taisymą (remontą), planavimo, naudojimo, apskaitos ir kontrolės tvarkos aprašo 18 p. (iki 2014-10-31), Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2014-10-20 įsakymu Nr. 3-395-(E) patvirtintas Valstybės ir savivaldybių institucijų, įstaigų, įmonių, kitų juridinių asmenų prašymų skirti Kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo lėšų rezervo valstybės reikmėms, susijusioms su keliais, lėšų, taip pat lėšų pagal savivaldybių kelių reikmėms finansuoti patvirtintas programos ir nenumatytais vietinės reikšmės kelių (gatvių) tinklo plėtojimo ir funkcionavimo užtikrinimo atvejais teikimo ir vertinimo tvarkos aprašas (nuo 2014-10-22).

Direkcijoje taikoma investicijų projektų atrankos praktika rodo, kad dalis projektų atrankami, neatsižvelgiant į nustatytus atrankos kriterijus. Kadangi savivaldybės dažniausiai nenumato kitų finansavimo šaltinių, pradėti investicijų projektai suplanuotu laiku gali būti nebaigti ir neduoti ekonominės naudos. Taigi direkcija turėtų užtikrinti investicijų projektų atranką nustatyta tvarka.

Savivaldybėse investicijų projektų planavimas ir jų atranka iš KPPP tikslinio finansavimo ir rezervo lėšų taip pat nenuosekli, todėl neaišku, ar savivaldybėms svarbūs visi investicijų projektai, dėl kurių finansavimo jos kreipiasi į Lietuvos automobilių kelių direkciją:

- nėra investicijų projektų atrankos kriterijų, nors 2010–2020 m. strateginiuose ir 2014–2016 m. veiklos planuose numatyta ilgalaikė vietinės reikšmės kelių plėtra;
- dalies audituotų savivaldybių (*Šiaulių ir Vilniaus miestų, Jurbarko, Prienų, Šalčininkų, Šilutės ir Trakų rajonų savivaldybės*) veiklos planuose detalai išskirti tik investicijų projektai, finansuojami Europos Sąjungos paramos fondų lėšomis, o iš valstybės ar savivaldybės biudžeto lėšų konkretūs projektai neplanuojami;
- kasmet keičiami investicijų projektų prioritetai, svarbiausiais nurodant vis kitus. Projektai pateikiami direkcijai kaip būtini finansuoti, arba iš veiklos planų išbraukiami tie projektai (*Panėvėžio ir Vilniaus miestų, Trakų rajono savivaldybės*), dėl kurių finansavimo buvo kreiptasi, bet valstybės biudžeto lėšų jiems įgyvendinti nebuvo skirta.

Kadangi savivaldybėse nėra konkrečių investicijų projektų prioritetų ir atrankos kriterijų, dažni atvejai, kai planuoti įgyvendinti investicijų projektai atidedami, nors jiems yra parengti techniniai projektai. Techniniai projektai praranda aktualumą, pasikeitus projektavimo, statybos, statinių naudojimo sąlygoms, tenka juos koreguoti, atnaujinti ar rengti naujus. Dėl to užtrunka vietinės reikšmės kelių ir gatvių investicijų projektų įgyvendinimas, padidėja jų įgyvendinimo išlaidos, o valstybės lėšos panaudojamos ne pačiu racionaliausiu būdu.

Atidėjus investicinių projektų įgyvendinimą, savivaldybės patyrė papildomų išlaidų

Šiaulių miesto savivaldybė 2008 m. pirkė Dvaro g. (tarp Vytauto g. ir Aušros al.) rekonstrukcijos techninį projektą, bet darbų nepradėjo vykdyti. Dėl finansavimo į direkciją kreipėsi tik 2013 m. Minėtas techninis projektas neatitiko Kelių techninio reglamento, todėl įsigytas naujas ir nurašyti du projektai, kurių vertė 227,0 tūkst. Lt.

Vilniaus miesto savivaldybėje teikiant lėšų poreikį 2014 m. įtrauktas naujas investicijų projektas „Erfurto-Oslo viaduko kapitalinis remontas“, kurio techninis projektas parengtas 2010 m. Jis nebaigtas vykdyti dėl techniniame projekte numatytų neaktualių darbų, kurie pakeisti kitais darbais, dėl kurių projektas pabrango.

Dėl ydingos praktikos, kai iš rangovų priimami papildomai atlikti darbai, neturint skirto finansavimo, savivaldybėse (*Kauno miesto ir Biržų, Jurbarko, Kupiškio, Pakruojo ir Rokiškio rajonų*) 2014 metų pabaigoje liko kreditinis įsiskolinimas. Valstybei neskyrus trūkstančių lėšų, jis turės būti apmokėtas iš savivaldybės biudžeto. Jame nesant numatytų tokių išlaidų, gali didėti savivaldybių biudžetų skoliniai įsipareigojimai.

Nesant finansavimo priėmus iš rangovo papildomus darbus, didėja skoliniai įsipareigojimai

Kauno miesto savivaldybė – investicijų projekto „Tiltas per Nemuną tarp A. Juozapavičiaus pr. ir Tiltų g.“ 2014-12-31 likęs kreditinis įsiskolinimas – 45 854,0 tūkst. Lt. Savivaldybės administracijai gali nepakakti lėšų atsiskaityti su rangovu iš 2015 metais skirto finansavimo, nes iš valstybės biudžeto skirtų ir paskolų lėšų neužtenka susidariusiam įsiskolinimui rangovams padengti. Todėl savivaldybė dar turės ieškoti papildomo finansavimo šaltinio arba skolintis. Dėl to išaugs jos skoliniai įsipareigojimai.

Toks investicinių projektų finansavimo modelis neatitinka ir biudžetinės drausmės laikymosi, nes vykdydamos programas biudžetinės įstaigos turi naudoti joms skirtus asignavimus (piniginius

ištekliais), neviršydamas joms skirtų asignavimų (piniginių išteklių)¹²⁶. Tai vienas iš pagrindinių biudžetinių įstaigų finansavimo principų, kurio laikymasis užtikrina tinkamą Biudžeto sandaros įstatymo keliamų tikslų įgyvendinimą.

Lietuvos automobilių kelių direkcija savivaldybių vietinės reikšmės keliams, kuriems reikalingos kapitalo investicijos, remontas, priežiūra ir priemonės saugaus eismo sąlygoms užtikrinti, pagal finansavimo sutartis skiria KPPP lėšų (35 proc. – miestų, 65 proc. – kitoms savivaldybėms)¹²⁷. Šių vietinės reikšmės kelių objektų sąrašus savivaldybės sudaro ir tvirtina savo nuožiūra.

Direkcija pagal nustatytas formules apskaičiuodama visiems kelių objektams – kapitalo investicijoms, kelių remontui, priežiūrai, priemonėms eismo saugumo sąlygoms užtikrinti – planuojamas KPPP lėšas kiekvienai savivaldybei naudoja rodiklį – savivaldybės vietinės reikšmės kelių (gatvių) ilgį. Kaip minėta ataskaitos 1 dalyje, šis rodiklis nepatikimas, nes daugumoje audituotų savivaldybių vietinės reikšmės keliai neinventorizuoti, o duomenys, nurodyti statistinėse ataskaitose, pateiktose Lietuvos statistikos departamentui, skiriasi nuo duomenų, nurodytų buhalterinės apskaitos ar kituose savivaldybių dokumentuose. Dėl nepatikimų vietinės reikšmės kelių duomenų kai kurioms savivaldybėms planuojamos ir skirtos KPPP lėšos kelių objektams finansuoti gali būti padidintos, kitoms – sumažintos.

Savivaldybės dalį KPPP lėšų, gautų iš direkcijos, sąrašuose nurodytiems vietinės reikšmės kelių objektams finansuoti¹²⁸, turi panaudoti kapitalo investicijoms į vietinės reikšmės kelių (gatvių) tiesimą, rekonstravimą ir kapitalinį remontą: 2014 m. ne mažiau kaip 30 proc., 2015 m. – ne mažiau kaip 40 proc., nuo 2016 m. – ne mažiau kaip 50 proc.

Įvertinę objektų, kuriems reikalingos kapitalo investicijos, planavimą ir jų atranką¹²⁹, nustatėme, kad savivaldybių 2014–2016 m. veiklos planuose (*Panevėžio, Šiaulių ir Vilniaus miestų, Jurbarko, Kupiškio, Pakruojo, Prienų, Šalčininkų, Šilutės ir Trakų rajonų savivaldybės*) jie nedetalizuojami ir nurodomi viena eilute. Savivaldybių patvirtinti objektų sąrašai metų eigoje keičiami, numatytos remontuoti ar rekonstruoti gatvės išbraukiamos, į sąrašus įtraukiamos kitos gatvės. Savivaldybėse nenustatyti objektų atrankos prioritetai, nėra tikslios informacijos apie kelių būklę ir poreikį bei prioritetus juos renovuoti ar taisyti, todėl nėra aišku, ar lėšos planuojamos ir paskirstomos būtiniausiems objektams renovuoti ar taisyti.

Nustatėme, kad šioms investicijoms netaikomi investicijų projektų rengimo reikalavimai ir jos yra finansuojamos, nerengiant investicinių projektų. Todėl toks programos lėšų skyrimas savivaldybėms kelių objektams (kapitalo investicijoms) finansuoti neatitinka Vyriausybės nustatytos ir viešajame sektoriuje taikomos valstybės lėšų, skirtų valstybės investicijoms, planavimo ir naudojimo tvarkos.

Vadovaujantis įstatymu¹³⁰, ilgalaikio turto sukūrimas, įsigijimas arba jo vertės padidinimas valstybės biudžeto lėšomis laikomas valstybės kapitalo investicijomis, kurioms Vyriausybės

¹²⁶ Biudžeto sandaros įstatymas (2003-12-23 Nr. IX-1946 redakcija su vėlesniais pakeitimais), 7 str.

¹²⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005-04-21 nutarimu Nr. 447 patvirtintas Kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo lėšų naudojimo tvarkos aprašas (2014-03-05 nutarimo Nr. 222 redakcija), 6.3 p.

¹²⁸ Ten pat, 7 p.

¹²⁹ Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos direktoriaus 2014-03-17 įsakymas Nr. V-85. Lėšos skirtos pagal finansavimo sutartis su Kelių direkcija.

¹³⁰ Lietuvos Respublikos investicijų įstatymas, 1999-07-07 Nr. VIII-1312 (su vėlesniais pakeitimais), 3 str. 3 d. 1 p., 4 d. 1 p., 4 str. ir 14 str.

nustatyta tvarka¹³¹ turi būti rengiami investicijų projektai. Lietuvos automobilių kelių direkcijos pateiktais duomenimis, į Valstybės investicijų 2015–2017 m. programą¹³² yra įtrauktos ir 2015 m. KPPP lėšos (40 proc.), kurias savivaldybės turi panaudoti kelių objektams finansuoti.

Ilgalaikė vietinės reikšmės kelių ir gatvių plėtra planuojama nenuosekliai ir netinkamai, nes:

- direkcija finansuotinus savivaldybių investicijų projektus atranka ne pagal nustatytus kriterijus, o apskaičiuodama KPPP lėšas kelių objektams finansuoti, taiko nepatikimą rodiklį – vietinės reikšmės kelių (gatvių) ilgį. Todėl kai kurioms savivaldybėms planuojamos ir skirtos KPPP lėšos kelių objektams finansuoti padidintos, kitoms – sumažintos.
- Savivaldybėse nėra aiškiai nustatytų investicijų projektų ir vietinės reikšmės kelių, kuriems reikalingos kapitalo investicijos, prioritetų ir atrankos kriterijų, tikslios informacijos apie kelių būklę ir poreikį juos renovuoti ir taisyti, todėl neaišku, ar KPPP lėšos planuojamos ir paskirstomos būtiniausiems vietinės reikšmės keliams finansuoti.

Dalis KPPP lėšų skiriama savivaldybėms investicijoms į vietinės reikšmės kelius ne pagal investicijų projektams nustatytą ir viešajame sektoriuje taikomą valstybės lėšų, skirtų valstybės investicijoms, planavimo ir naudojimo tvarką, todėl neaišku, ar parenkama geriausia investicija, ar ji turi ryšį su įgyvendinamų programų uždaviniais ir kokį poveikį savivaldybės veiklai turės.

Savivaldybės nesilaikė biudžetinės drausmės, nes prisiėmė įsipareigojimus už atliktus darbus ir suteiktas paslaugas, neturėdamos jiems patvirtinto finansavimo, dėl to didėjo savivaldybių biudžetų skoliniai įsipareigojimai.

Strateginio planavimo savivaldybėse rekomendacijose¹³³ efektyvumas yra vienas iš strateginio planavimo dokumentų rengimo principų. Siekiant užtikrinti strategišką ir kryptingą vietinės reikšmės kelių ir gatvių plėtros planavimą, audito metu savivaldybėms rekomendavome patikslinti strateginio planavimo dokumentus, susijusius su savivaldybių vietinės reikšmės kelių ir gatvių plėtra, atsižvelgiant į Strateginio planavimo savivaldybėse rekomendacijas ir patvirtinti investicijų projektų planavimo tvarkas, numatančias aiškų vietinės reikšmės kelių ir gatvių taisymo, remonto, tiesimo planavimą, prioritetų nustatymą ar jų keitimą, neprisiimti įsipareigojimų dėl apmokėjimo už darbus ir paslaugas, kol nepatvirtintas jų finansavimo šaltinis.

Siekiant vienodo valstybės kapitalo investicijų finansavimo ir nuoseklesnio KPPP lėšų planavimo bei naudojimo, Susisiekimo ministerija, atsakinga už kelių priežiūros ir plėtros politikos formavimą, turėtų įvertinti būtinumą rengti investicijų projektus visiems savivaldybių kelių objektams finansuoti, kurie yra įtraukiami į tam tikrų metų Valstybės investicijų programą.

4.4. Mokinio krepšeliui finansuoti skirtos lėšos naudotos ne pagal paskirtį, nėra aiškaus reglamentavimo

Pagal 2014 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymą¹³⁴ ir Mokinio krepšelio lėšų apskaičiavimo ir paskirstymo metodiką¹³⁵, mokinio krepšelio

¹³¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-04-26 nutarimas Nr. 478 „Dėl valstybės lėšų, skirtų valstybės kapitalo investicijoms, planavimo, tikslinimo, naudojimo, apskaitos ir kontrolės taisyklių patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais).

¹³² Lietuvos Respublikos 2015 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2014-12-11 Nr. XII-1408, 5 priedas.

¹³³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014-12-15 nutarimas Nr. 1435, 4.3 p.

¹³⁴ Lietuvos Respublikos 2014 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2013-12-12 Nr. XII-659, 4 str. 1 d.

lėšos turi būti naudojamos metodikoje numatytoms mokymo reikmėms tenkinti. Tuo tarpu netiesiogiai su švietimo procesu susijusios lėšos mokyklos ūkiui valdyti ir naudoti, mokiniams vežioti ir kitoms ūkio išlaidoms finansuojamos steigėjo (mokyklos savininko teisės ir pareigas įgyvendinančios institucijos) lėšomis, t. y. iš savivaldybės biudžeto¹³⁶.

2014 metais savivaldybės gavo 1 938 271 tūkst. Lt, panaudojo 1 937 797,48 tūkst. Lt ir grąžino į valstybės biudžetą 473,52 tūkst. Lt nepanaudotų valstybės biudžeto specialiosios tikslinės dotacijos, skirtos mokinio krepšeliui finansuoti, lėšų.

Nustatėme, kad Vilniaus miesto savivaldybėje mokinio krepšelio lėšos panaudotos netinkamai. Atliekant ankstesnius auditus¹³⁷ Vilniaus miesto savivaldybėje buvo nustatyti pasikartojantys teisės aktų pažeidimai, kai mokinio krepšelio lėšos buvo panaudotos ne pagal paskirtį arba ateinančių biudžetinių metų išlaidoms finansuoti. Atkreiptinas dėmesys, kad savivaldybė nesiėmė tinkamų priemonių, kad minėti pažeidimai nesikartotų, nes tokių pačių nustatyta ir 2014 metais. Taigi, Vilniaus miesto savivaldybė, skirstydama ir naudodama viešuosius finansus, ir toliau ignoruoja teisės aktų reikalavimus, neužtikrina įstatymo viršenybės principo laikymosi, nors tai yra vienas pagrindinių principų, kuriuo grindžiama vietos savivalda¹³⁸.

Vilniaus miesto savivaldybė 6 031,1 tūkst. Lt mokinio krepšelio lėšų, skirtų savivaldybei naudoti savo nustatyta tvarka mokymo reikmėms, panaudojo, pažeisdama teisės aktus, nes:

- 6 000 tūkst. Lt mokinio krepšelio lėšų panaudota ne pagal tikslinę paskirtį – savivaldybės švietimo įstaigų ūkio išlaidoms (turimiems įsiskolinimams) padengti: savivaldybės biudžetinė įstaiga „Biudžetinių įstaigų buhalterinė apskaita“ mokinio krepšelio lėšas 2014 m. lapkričio–gruodžio mėn. panaudojo savivaldybės švietimo įstaigų, kurių apskaitą tvarko centralizuotai, turimiems skoliniamis įsipareigojimams tiekėjams sumažinti – 5 mln. Lt už šildymo paslaugas ir 931 tūkst. Lt už maisto produktų mokinių maitinimui tiekimą, ir savarankiškai apskaitą vedančios savivaldybės švietimo įstaigos¹³⁹ – 69 tūkst. Lt turimiems skoliniamis įsipareigojimams už maisto produktų tiekimą padengti.

Taip mokinio krepšelio lėšos buvo panaudotos pažeidžiant 2014 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymą¹⁴⁰, Biudžeto sandaros įstatymą¹⁴¹, Švietimo įstatymą¹⁴² ir Mokinio krepšelio lėšų apskaičiavimo ir paskirstymo metodiką¹⁴³.

Šis pažeidimas padarytas, nes asignavimų valdytojas Švietimo, kultūros ir sporto departamento direktorius, įgyvendindamas savivaldybės mero protokolinius nutarimus¹⁴⁴, priimtus dėl įsiskolinimų tiekėjams padengimo mokinio krepšelio lėšomis už šildymo paslaugas ir maisto produktų tiekimą, 2014 m. lapkričio–gruodžio mėn. asignavimų tikslinimo pažymomis pakeitė 6 000 tūkst. Lt mokinio krepšelio lėšų ekonominės klasifikacijos paskirtį, skirdamas mokinio krepšelio lėšas savivaldybės švietimo įstaigų ūkio išlaidoms padengti.

¹³⁵ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-06-27 nutarimu Nr. 785 (2014-08-20 nutarimo Nr. 812 redakcija), 9 ir 12 p.

¹³⁶ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 1991-06-25 Nr. I-1489 (2011-03-17 Nr. XI-1281 redakcija), 2 str. 12 d. ir 57 str. 3 d.

¹³⁷ Valstybinių auditų ataskaitos: 2009-06-19 Nr. FA-P-30-11-75, 2010-06-01 Nr. FA-P-34-18-64, 2011-05-31 Nr. FA-P-34-1-48, 2012-05-28 Nr. FA-P-34-2-22, 2013-05-20 Nr. FA-P-30-1-58.

¹³⁸ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas (2018-09-15 Nr. X-1722 redakcija), 4 str. 6 p.

¹³⁹ Darželis-mokykla „Vilija“, lopšeliai-darželiai „Žilvinėlis“, „Žilvitis“ ir „Rytas“.

¹⁴⁰ Lietuvos Respublikos 2014 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 4 str. 1 d.

¹⁴¹ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas (2003-12-23 Nr. IX-1946 redakcija), 5 str. 1 d. 1 ir 7 p. (2010-12-09 Nr. XI-1209 redakcija).

¹⁴² Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (2011-03-17 Nr. XI-1281 redakcija), 2 str. 13 d.

¹⁴³ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-06-27 nutarimu Nr. 785 (2014-08-20 nutarimo Nr. 812 redakcija), 9 p.

¹⁴⁴ 2014-10-02 ir 2014-12-09.

▪ 31,1 tūkst. Lt mokinio krepšelio lėšų BĮ „Biudžetinių įstaigų buhalterinė apskaita“ 2014 m. pabaigoje teisės aktų nustatyta tvarka negrąžino į savivaldybės biudžetą, o panaudojo ateinančių metų (t. y. 2015 metų mokymo reikmių) išlaidoms apmokėti. Taip ši įstaiga pažeidė Biudžeto sandaros įstatymą¹⁴⁵ ir Mokinio krepšelio lėšų apskaičiavimo ir paskirstymo metodiką¹⁴⁶, neįgyvendino 2014 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo¹⁴⁷ nuostatų. Įstaiga, mokinio krepšelio lėšomis avansu apmokėdama ateinančių metų mokymo reikmių išlaidas (gyventojų pajamų mokesčio, gyventojų socialinio draudimo ir darbdavio socialinio draudimo įmokų mokėjimus) ir šių išlaidų nepagrindusi apskaitos dokumentais, pažeidė ir Buhalterinės apskaitos įstatymą¹⁴⁸. Audito metu įstaigai rekomendavome numatyti konkrečias kontrolės priemones, kad lėšos nebūtų naudojamos ateinančių metų išlaidoms apmokėti.

Vilniaus miesto savivaldybė nesiima priemonių finansų valdymui gerinti: turėdama lėšų padengti mokinio krepšelio kreditinį įsiskolinimą, jas panaudojo ne pagal paskirtį.

Atliekant 2012 m. auditą savivaldybėje buvo nustatytas 9 064,9 tūkst. Lt mokinio krepšelio kreditinis įsiskolinimas, rekomenduota jį padengti. Valstybinio audito rekomendacija nebuvo įgyvendinta, todėl 2014-12-31 šis įsiskolinimas sudarė 6 879,2 tūkst. Lt. Jį savivaldybė 2014 metais galėjo padengti nepanaudotomis mokinio krepšelio lėšomis, tačiau, kaip minėta, 6 031,1 tūkst. Lt šio krepšelio lėšų panaudojo ne pagal paskirtį, o švietimo įstaigų ūkio ir ateinančių laikotarpių išlaidoms finansuoti.

Vilniaus miesto savivaldybė, skirstydama ir naudodama viešuosius finansus, pastaraisiais metais ignoruoja teisės aktų reikalavimus ir taip nesilaiko įstatymo viršenybės principo, kuris yra vienas iš pagrindinių vietos savivaldos veiklos principų 2014 metų pabaigoje susidariusį mokinio krepšelio kreditinį įsiskolinimą savivaldybė galėjo padengti nepanaudotomis mokinio krepšelio lėšomis, tačiau 6 031,1 tūkst. Lt šių lėšų panaudojo ne pagal paskirtį, švietimo įstaigų ūkio išlaidoms. Tokie patys atvejai buvo nustatyti ir ankstesnių auditų metu.

Vadovaujantis įstatymu¹⁴⁹ metų pabaigoje likusios nepanaudotos tikslinės paskirties lėšos ir ne pagal savo tikslinę paskirtį panaudotos lėšos turi būti grąžinamos į valstybės biudžetą. Atsižvelgę į tai, Vilniaus miesto savivaldybei rekomendavome panaudotas ne pagal paskirtį mokinio krepšelio lėšas (6 031,1 tūkst. Lt) grąžinti į valstybės biudžetą (pervesti į Švietimo ir mokslo ministerijos, skyrusios asignavimus, sąskaitą). Tačiau savivaldybė privalo priimti sprendimus, kurie užtikrintų pakankamą savivaldybės švietimo įstaigų ūkio išlaidų finansavimą iš savivaldybės biudžeto, o ne mokinio krepšelio lėšomis, taigi turi laikytis Švietimo įstatymo¹⁵⁰ reikalavimų.

Švietimo ir mokslo ministerija, skyrusi savivaldybėms mokinio krepšelio lėšas ir būdama valstybės biudžeto asignavimų valdytoja, turėtų užtikrinti, kad būtų įgyvendintas Biudžeto sandaros įstatymas, Vilniaus miesto savivaldybei grąžinant ne pagal tikslinę paskirtį panaudotas mokinio krepšelio lėšas.

Ministerijai rekomendacija pareikalauti iš savivaldybės grąžinti ne pagal paskirtį panaudotas mokinio krepšelio lėšas pateikta 2015-07-28 valstybinio audito ataskaitoje „Dėl Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijoje atlikto finansinio (teisėtumo) audito rezultatų“ Nr. FA-P-50-5-13-1.

¹⁴⁵ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas (2013-11-26 Nr. XII-616 redakcija), 32 str. 1 d. 2 p.

¹⁴⁶ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-06-27 nutarimu Nr. 785 (2014-08-20 nutarimo Nr. 812 redakcija), 16 p.

¹⁴⁷ Lietuvos Respublikos 2014 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 5 str. 4 d.

¹⁴⁸ Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymas, 2001-11-06 Nr. IX-574, 12 str. 1 d.

¹⁴⁹ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas (2003-12-23 Nr. IX-1946 redakcija), 32 str. 3 d.

¹⁵⁰ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (2011-03-17 Nr. XI-1281 redakcija), 2 str. 12 d., 67 str. 4 d. 1 p.

Nustatėme, kad neaiškiai reglamentuojamas mokinio krepšelio lėšų naudojimas mokymo priemonėms įsigyti. Savivaldybių švietimo įstaigos nevienodai supranta, kokiems mokykliniams baldams įsigyti gali būti naudojamos šio krepšelio lėšos, todėl net ir turėdamos pakankamai jo lėšų mokymo priemonėms įsigyti, atsargiai vertina įvairių baldų įsigijimo galimybes, o kitos priešingai – mano, kad visi mokykliniai baldai yra susiję su ugdymo proceso organizavimu, todėl jiems įsigyti naudoja mokinio krepšelio (valstybės), o ne mokyklų steigėjo skiriamas ūkio (savivaldybės biudžeto) lėšas.

Švietimo įstaigų nuomonė dėl įsigytų baldų

Šalčininkų Jano Sniadeckio gimnazija 2014 m. iš mokinio krepšelio lėšų pirkė minkštasuolių, kurie yra pastatyti ir naudojami mokytojų kambaryje, gimnazijos koridoriuose ir valgyklos maitinimo salėje, konferencinį stalą mokytojų kambariui. Gimnazijos direktoriaus paaiškinimu, koridoriuose esantys minkštasuoliai įsigyti iš mokinio krepšelio lėšų, nes yra priemonė individualiam savarankiškam mokinių darbui ir poilsiui užtikrinti.

Vilniaus rajono Marijampolio Meilės Lukšienės gimnazija 2014 m. iš mokinio krepšelio lėšų pirkė minkštasuolių gimnazijos direktoriaus ir mokytojų poilsio kabinetams, drabužių spintas mokytojų poilsio ir raštinės kabinetams. Gimnazijos direktoriaus paaiškinimu, minkštasuoliai naudojami Mokinių tarybos susirinkimų, individualių pokalbių su mokiniais metu, o drabužių spintos laikomi mokinių asmeniniai daiktai, tautiniai kostiumai ir kiti drabužiai.

Nevienodą švietimo įstaigų praktiką naudojant mokinio krepšelio lėšas lėmė ne visiškai aiškus teisinis reglamentavimas.

Mokinio krepšelio lėšų apskaičiavimo ir paskirstymo metodikoje¹⁵¹ nustatyta, kad mokinio krepšelio lėšos gali būti naudojamos vadovėliams ir kitoms mokymo priemonėms pirkti.

Pagal Bendrojo ugdymo dalykų vadovėlių ir mokymo priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos aprašą¹⁵², mokymo priemonės – tiesiogiai mokymui(si) ir ugdymui(si) reikalingos spausdintos ar skaitmeninės priemonės, daiktai, medžiagos ir įranga, *mokinio darbo vietai įrengti* bei mokymo priemonėms laikyti reikalingi baldai ir laboratoriniai baldai. Švietimo aprūpinimo standartuose¹⁵³ plačiau nepaaiškinta, kokių baldų grupės galėtų būti priskiriamos *baldams, reikalingiems mokinio darbo vietai įrengti*, nors standartuose detaliau aprašyta kitų mokymo priemonių (pvz.: vadovėlių papildančios mokymo priemonės, daiktai, medžiagos ir įranga) paskirtis ir grupės.

Atsižvelgdama į nustatytus dalykus, Valstybės kontrolė paprašė¹⁵⁴ Švietimo ir mokslo ministerijos pateikti nuomonę, kokie baldai galėtų būti priskiriami baldams mokinio darbo vietai įrengti. Valstybės kontrolė atkreipė ministerijos dėmesį, kad būtų tikslinga ir savivaldybių švietimo įstaigoms pateikti nuomonę šiuo klausimu.

Švietimo ir mokslo ministerijos nuomonė dėl mokinio krepšelio lėšų naudojimo mokymo priemonėms

Ministerijos nuomone¹⁵⁵, pagal Švietimo aprūpinimo standartus baldams mokinio darbo vietai įrengti priskirtini suolai, kėdės ir kt., tačiau išsamesnis paaiškinimas nebuvo pateiktas. Ministerija pateikė atsakymą dėl Valstybės kontrolės nurodytų konkrečių mokinio krepšelio lėšų naudojimo

¹⁵¹ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-06-27 nutarimu Nr. 785 (2014-08-20 nutarimo Nr. 812 redakcija), 12.2 p.

¹⁵² Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011-11-30 įsakymas Nr. V-2310, 2 p.

¹⁵³ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011-12-12 įsakymas Nr. V-2368.

¹⁵⁴ 2015-04-24 raštas Nr. S-(30-3919)-754 „Dėl ministerijos nuomonės dėl mokinio krepšelio lėšų naudojimo“.

¹⁵⁵ 2015-05-20 raštas Nr. SR-2288 (atsakymas) Valstybės kontrolei.

pavyzdžių, kad šios lėšos negali būti naudojamos baldams valgyklų maitinimo salėse, mokytojų kabinetuose, skalbinių spintoms pirkti. Iš pateikto atsakymo neaišku, kodėl mokinio krepšelio lėšos, skirtos mokymo priemonėms įsigyti, negali būti naudojamos baldams valgyklų maitinimo salėse ir mokytojų kabinetuose, tačiau gali būti naudojamos koridoriuose naudojamiems baldams, nors šie baldai taip pat tiesiogiai nesusiję su mokymu(s).

Atsižvelgiant į tai, kad teisės aktuose nėra aiškiai apibrėžta, kokios mokymo priemonės, finansuojamos mokinio krepšelio lėšomis, priskirtinos baldams mokinio darbo vietai įrengti, Švietimo ir mokslo ministerija turėtų pateikti aiškesnę mokymo priemonių – baldų mokinio darbo vietai įrengti, sampratą ir užtikrinti šios informacijos sklaidą tarp švietimo įstaigų

4.5. Lėšos socialinės globos įstaigoms išlaikyti paskirstytos netinkamai

Lėšų poreikio savivaldybėms apskaičiavimą reglamentuoja Specialių tikslinių dotacijų savivaldybių biudžetams lėšų apskaičiavimo metodika¹⁵⁶, pagal kurią dotacijos lėšos planuojamos ir skiriamos socialinei globai teikti suaugusiųjų socialinės globos namuose ir vaikų globos namuose esantiems asmenims, iki 2007 m. sausio 1 d. pradėjusiems ją gauti apskrities viršininko biudžetinėse socialinės globos įstaigose, kurių teises ir pareigas perėmė savivaldybės, taip pat apskrities viršininko įsteigtose ir valstybės biudžeto lėšomis finansuojamose viešosiose socialinės globos įstaigose. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija 2014 m. savivaldybėms paskirstė iš viso 23 900 tūkst. Lt specialiosios tikslinės dotacijos lėšų pagal teisės aktus savivaldybėms perduotoms įstaigoms išlaikyti, iš jų savivaldybės panaudojo 23 892,5 tūkst. Lt.

Audito metu siekėme įsitikinti, ar valstybės biudžeto specialiosios tikslinės dotacijos lėšos skiriamos socialinės globos įstaigų išlaikymui atsižvelgiant į globotinių skaičių.

Nustatėme, kad Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, planuodama ir skirdama valstybės biudžeto lėšas, neužtikrino, kad Trakų rajono savivaldybei specialiosios tikslinės dotacijos lėšos globos namų išlaikymui būtų skirtos pagal faktiškai globos namuose esančių vaikų skaičių.

Ministerija 2014 metams Trakų rajono savivaldybei apskaičiavo ir skyrė 1 224 tūkst. Lt specialiosios tikslinės dotacijos lėšų Lentvario vaikų globos namams išlaikyti. Ministerija dotacijos lėšas apskaičiavo vadovaudamasi savivaldybės pateiktais duomenimis. Savivaldybės administracija ministerijai nurodė¹⁵⁷, kad 2013-04-01 Lentvario vaikų globos namuose yra 37 vaikai, pradėję gauti globą iki 2007-01-01. Nustatėme, kad pateikti duomenys yra neteisingi, nes globos namuose 2013-04-01 buvo 10 vaikų, pradėjusių gauti globą iki 2007-01-01, t. y. ministerijai nurodyta 27 vaikais daugiau. Taigi, dėl Trakų rajono savivaldybės pateiktų neteisingų duomenų apie globotinių skaičių ministerija savivaldybei 2014 metams apskaičiavo ir skyrė 864 tūkst. Lt daugiau¹⁵⁸, negu numato metodika. Pažymėtina, kad 2014 metais savivaldybės administracija ministerijai pateikė teisingus duomenis apie Lentvario vaikų globos namuose esančius vaikus, pradėjusius gauti globą iki 2007-01-01, todėl lėšos 2015 metams suplanuotos pagal faktiškai globos namuose esančių vaikų skaičių. Atkreipiame dėmesį, kad Socialinės apsaugos ir darbo ministerija yra atsakinga už teisingą specialiosios tikslinės dotacijos lėšų

¹⁵⁶ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006-07-13 įsakymas Nr. A1-193 (2013-07-26 įsakymo Nr. A1-441 redakcija), 28¹ p.

¹⁵⁷ 2013-04-18 raštu Nr. SD-356.

¹⁵⁸ Turėjo būti skirta pagal metodiką 360 tūkst. Lt.

poreikio savivaldybėms nustatymą, todėl turėtų užtikrinti, kad dotacijos lėšos būtų skiriamos vadovaujantis teisingais ir patikimais duomenimis.

Atsižvelgę į nustatytus dalykus, ministerijai rekomendavome numatyti kontrolės priemones, kad dotacijos lėšos socialinės globos įstaigoms būtų planuojamos ir skiriamos vadovaujantis teisingais ir patikimais duomenimis, atsižvelgiant į esamą globotinių skaičių. Ministerijai 2015-07-22 valstybinio audito ataskaitoje Nr. FA-P-10-5-11-1 taip pat pateikta rekomendacija spręsti klausimą ir imtis priemonių, kad būtų pašalintos Trakų rajono savivaldybės administracijos neteisėto dotacijos globos namams išlaikyti panaudojimo pasekmės.

Vilniaus miesto savivaldybėje lėšos socialinės globos įstaigoms skirstomos nesivadovaujant Specialiųjų tikslinių dotacijų savivaldybių biudžetams lėšų apskaičiavimo metodika ir Biudžeto sandaros įstatymu.

Vilniaus miesto savivaldybė iš Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2014 metams gavo 3 337 tūkst. Lt valstybės biudžeto specialiosios tikslinės dotacijos lėšų perduotoms socialinės globos įstaigoms išlaikyti. Savivaldybės biudžeto asignavimų valdytojas Vilniaus miesto savivaldybės Socialinių reikalų ir sveikatos departamentas lėšas, skirtas 2014 metams socialinės globos įstaigoms, paskirstė neatsižvelgęs į esantį globotinių (iki 2007 m. sausio 1 d. pradėjusių gauti globą) skaičių įstaigose. Todėl departamentas VŠĮ Antavilių pensionato globotiniams išlaikyti skyrė 491 tūkst. Lt dotacijos lėšų mažiau, o savivaldybės biudžetinių įstaigų vaikų globos įstaigų globotiniams išlaikyti skyrė 491 tūkst. Lt daugiau (t. y. BĮ Vilniaus Žolyno vaikų socialinės globos namai – 113 tūkst. Lt, BĮ Vilniaus Antakalnio vaikų socialinės globos namai 234 tūkst. Lt, BĮ Vilniaus „Minties“ vaikų socialinės globos namai – 85 tūkst. Lt, BĮ Vilniaus vaikų globos namai „Gilė“ – 58 tūkst. Lt daugiau) nei priklausytų pagal metodiką. Taip nesivadovauta ir Biudžeto sandaros įstatymu¹⁵⁹, pagal kurį biudžeto asignavimų valdytojai privalo užtikrinti paskirtų asignavimų naudojimo teisėtumą. Atkreiptinas dėmesys, kad savivaldybės biudžeto asignavimų valdytojas ir 2015 metais specialiosios tikslinės dotacijos lėšas socialinės globos įstaigoms paskirstė neatsižvelgdamas į metodikos nuostatas, todėl Valstybės kontrolė rekomendavo¹⁶⁰ perskirstyti šias dotacijas pagal įstaigų globojamų asmenų skaičių.

Trakų rajono savivaldybei valstybės biudžeto specialiosios tikslinės dotacijos lėšos socialinės globos įstaigų išlaikymui skirtos, o Vilniaus miesto savivaldybėje įstaigoms paskirstytos neatsižvelgiant į asmenų, iki 2007 m. sausio 1 d. pradėjusių gauti globą, skaičių socialinės globos įstaigose. Taip nesivadovauta Biudžeto sandaros įstatymu ir Specialiųjų tikslinių dotacijų savivaldybių biudžetams lėšų apskaičiavimo metodika.

4.6. Vidaus sandorių vertinimas

Viešųjų pirkimų įstatyme¹⁶¹ nuo 2010 m. įtvirtinta Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktikoje suformuota „vidaus sandorio“ išimtis: jeigu perkančioji organizacija sudaro sutartį su juridiniu asmeniu, kurį ji kontroliuoja kaip savo pačios tarnybą ar struktūrinį padalinį, ir jeigu kontroliuojamas subjektas daugiau kaip 80 proc. pardavimo pajamų per paskutinius finansinius metus gauna iš

¹⁵⁹ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas (2010-12-09 Nr. XI-1209 redakcija), 5 str. 1 d. 7 p.

¹⁶⁰ 2015-05-20 raštas Nr. S-(34-3919)-899 Vilniaus miesto savivaldybei.

¹⁶¹ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas, (2010-03-02 Nr. XI-678 redakcija) 10 str. 5 d., ir (2013-10-22 redakcija Nr. XII-569) 10 str. 5 d.

veiklos, skirtos perkančiosios organizacijos poreikiams tenkinti, tokiu atveju ji sutartį gali sudaryti, netaikydama Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimų. Be to, toks prekių, paslaugų ar darbų (toliau – paslaugos) pirkimas gali būti pradedamas tik gavus Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimą. Nuo 2014 m. vidaus sandoriai buvo reglamentuoti ir Europos Sąjungos teisės aktais¹⁶².

Pažymėtina, kad vidaus sandorių instituto įteisinimas Lietuvos teisinėje sistemoje sulaukė nemažai kritikos – viešojo erdvėje vidaus sandoriai kritikuojami dėl to, kad juos sudarant mažėja viešųjų pirkimų skaidrumas, yra sudaromos prielaidos monopolijoms ir konkurencijos teisės pažeidimams, šiais susitarimais gali būti dirbtinai palaikomas neefektyviai veikiančių kontroliuojamų įmonių egzistavimas ir pan.

Vidaus sandoriai vis dažniau naudojami įsigyjant savivaldybių valdomų įmonių paslaugas.

Įvertinę 2011–2014 m. atsirinktose 27 savivaldybėse sudarytus vidaus sandorius ir jiems panaudotas lėšas nustatėme, kad poreikis įsigyti paslaugas pagal vidaus sandorius savivaldybėse tendencingai didėja, o vidaus sandoriai vis dažniau naudojami įsigyti paslaugas iš savivaldybių valdomų įmonių, netaikant pirkimo procedūrų (žr. 11 priedą).

Savivaldybės vidaus sandorius su valdomomis įmonėmis dažniausiai sudarė 1–3 metams, dalis vidaus sandorių buvo sudaryta 5, 10, 15 metams ar neterminuotam laikotarpiui.

Per 2011–2014 m. laikotarpį sudarytų vidaus sandorių skaičius buvo didžiausias 2011 m., tačiau savivaldybių valdomų įmonių suteiktų paslaugų mastai savivaldybėms kiekvienais metais nuosekliai augo ir 2014 m. jų buvo suteikta tris kartus daugiau, nei 2011 m. (nuo 48 671,02 tūkst. Lt iki 141 250,14 tūkst. Lt). Išaugusį vidaus sandorių skaičių 2011 m. lėmė tai, kad sudaryti vidaus sandoriai galiojo ir velesniais laikotarpiais. Dideliu augimu išsiskyrė ir savivaldybių įsiskolinimai valdomoms įmonėms už suteiktas paslaugas, kurie 2011–2014 m. išaugo net keturis kartus. Pavyzdžiui, 2011-12-31 savivaldybės įsiskolinimų turėjo už 31 776,90 tūkst. Lt, o 2014-12-31 įsiskolinimai įmonėms siekė 141 831,94 tūkst. Lt. Informacija pateikiama lentelėje.

2 pav. Informacija apie vidaus sandorius audituotose savivaldybėse

* 67 proc. sudarytų vidaus sandorių 2011 m. sudaro Vilniaus miesto savivaldybės vidaus sandoriai.

Šaltinis – Valstybės kontrolės duomenys.

¹⁶² 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB. Direktyvos nuostatos turi būti perkeltos į nacionalinę teisę iki 2016-04-18.

Savivaldybių įsiskolinimų augimas rodo, kad, analizuojant suteiktų paslaugų pagal vidaus sandorius mastą, reikia įvertinti ne tik savivaldybių išleistas lėšas, bet ir biudžetinių metų pabaigoje susidariusį įsiskolinimus valdomoms įmonėms už suteiktas, bet neapmokėtas, paslaugas.

Palyginę 2011–2014 metais įsigytų paslaugų mastą pagal savivaldybes, nustatėme, kad daugiausia lėšų vidaus sandoriams išleido Vilniaus miesto savivaldybė – iš viso 179 302,10 tūkst. Lt, o 2014-12-31 įsiskolinimų savo įmonėms turėjo 131 959,10 tūkst. Lt. Pateikiame ir kitų savivaldybių išleistų lėšų ir biudžetinių metų pabaigoje susidariusių įsiskolinimų pagal vidaus sandorius dinamiką. Pavyzdys pateikiamas lentelėje.

5 lentelė. Savivaldybių išleistos lėšos ir įsiskolinimai valdomoms įmonėms pagal vidaus sandorius

Savivaldybė	2011–2014 sumokėta už suteiktas paslaugas, tūkst. Lt	2014-12-31 įsiskolinimai už suteiktas paslaugas, tūkst. Lt
Palangos miesto	35 370,30	209,30
Raseinių rajono	29 706,90	400,40
Vilniaus rajono	23 747,90	2 754,10
Kauno miesto	19 189,00	440,00
Utenos rajono	18 674,20	424,60
Jonavos rajono	13 445,10	92,50
Kupiškio rajono	10 484,00	431,00
Švenčionių rajono	8 218,80	854,10
Kitos savivaldybės	< 8 000,00	-

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Augančias paslaugų pagal vidaus sandorius apimtis ir išaugusius įsiskolinimus savivaldybių valdomoms įmonėms galėjo lemti tai, kad kai kurios savivaldybės vidaus sandorius pradėjo naudoti kaip alternatyvią finansavimo priemonę, kuri suteikia galimybę įsigyti paslaugas iš valdomų įmonių, atidedant suteiktų paslaugų apmokėjimą vėlesniam laikotarpiui. Tokiu būdu savivaldybės išvengia ir teisės aktuose nustatytų joms skolinimosi procedūrų. Praktika rodo, kad, jeigu savivaldybės kreditoriais būtų privatūs paslaugų tiekėjai, jie griežčiau reikalautų įvykdyti nustatytais terminais piniginius mokėjimus, todėl savivaldybėms parankiau turėti įsiskolinimus už paslaugas valdomoms įmonėms.

Kaip savivaldybės nustato kainą paslaugoms pagal vidaus sandorius įsigyti?

Pagal Viešųjų pirkimų įstatymą¹⁶³ šiais pirkimais siekiama užtikrinti racionalų valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšų panaudojimą. Įvertinę, kaip nustatoma ir apskaičiuojama pagal vidaus sandorius įsigyjamų paslaugų kaina, nustatėme skirtingą savivaldybių praktiką. Vienos jų vidaus sandoriams sudaryti ir paslaugų kainodarai nustatyti turi pasitvirtinusios tvarkas (Vilniaus miesto savivaldybė, Utenos rajono ir Širvintų rajono savivaldybės), kitos – neturi.

Ištrauka iš Vilniaus miesto savivaldybės vidaus sandorių sudarymo taisyklių

Vilniaus miesto savivaldybėje¹⁶⁴ vidaus sandorio kaina nustatoma vadovaujantis šiais kriterijais:

- jeigu einamaisiais metais buvo pirktos tos pačios paslaugos, prekės ar darbai, paskelbiant viešųjų pirkimų konkursą arba kitu būdu, sandorio kaina nustatoma pagal to konkurso metu viešųjų pirkimų komisijos pripažintą ar kitu būdu nustatytą pagrįstą kainą;
- jeigu einamaisiais metais tokie patys darbai, paslaugos nebuvo pirkti, sandorio kaina

¹⁶³ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas, 3 str. 2 d.

¹⁶⁴ Vilniaus miesto savivaldybės tarybos 2010-12-22 sprendimu Nr. 1-1849 patvirtintos Vilniaus miesto savivaldybės vidaus sandorių taisyklės, 6 p.

nustatoma remiantis darbo, medžiagų bei mechanizmų sąnaudų statybose normatyvais ir statybos resursų vidutinėmis rinkos kainomis, registruotomis ir paskelbtomis VĮ Statybos produktų sertifikavimo centro; nesant galimybės jų pritaikyti, – šalių tarpusavio susitarimu, kuris turi būti pagrįstas atlikta nepriklausoma ekspertize;

- jeigu vidaus sandorio kainai nustatyti nėra galimybės pritaikyti aukščiau nurodytų kriterijų, kaina nustatoma apklausus galimus paslaugos, prekių ar darbų tiekėjus. Apklausą atlieka pirkimą organizuojantis savivaldybės administracijos struktūrinis padalinys. Apklausos rezultatai pridedami ir saugomi kartu su visa pirkimo medžiaga.

Savivaldybių parengtos ir patvirtintos tvarkos padeda objektyviau nustatyti teikiamų paslaugų pagal vidaus sandorius kainą ir yra naudingos savivaldybėms (ypači didžiųjų miestų ir toms, kurios įsigyja didelius kiekius paslaugų pagal vidaus sandorius). Pažymime, kad tokiu būdu nustatyta kaina negali prilygti tiekėjų pasiūlytai kainai viešojo konkurso metu, kai tiekėjai veikia konkurencinėmis sąlygomis.

Savivaldybės (Palangos miesto, Kretingos, Švenčionių, Trakų rajonų ir kt.), kurios tvarkų vidaus sandoriams sudaryti ir kainai nustatyti neturi, taiko nusistovėjusią kainų nustatymo praktiką. Paslaugų kainai nustatyti jos naudoja įvairių įmonių statybos darbų įkainių nustatymo programas, apklausia keletą galimų tiekėjų, svarsto ir derasi su valdomomis įmonėmis dėl pasiūlytų kainų. Šioms savivaldybės būtų tikslinga parengti ir turėti vidaus sandorių sudarymo, paslaugų kainos apskaičiavimo tvarkas.

Vidaus sandoriai ne visais atvejais suderinami su Konkurencijos įstatymo keliamais reikalavimais.

Šiuo metu Viešųjų pirkimų įstatyme numatytas vidaus sandorių kontrolės mechanizmas, kai Viešųjų pirkimų tarnyba duoda sutikimą perkančiosioms organizacijoms sudaryti vidaus sandorius, nėra efektyvus. Pastebėjome, kad Konkurencijos taryba vėliau gali nustatyti, kad toks vidaus sandoris prieštarauja Konkurencijos įstatymui ir pareikalauti vidaus sandorį nutraukti ar pakeisti. Tokia situacija susidaro todėl, kad vidaus sandorio atitiktis yra vertina tik Viešųjų pirkimo įstatymo nustatytiems reikalavimams, todėl Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimas neduoda pagrindo teigti, kad tokiu būdu sudarytas vidaus sandoris bus teisėtas.

Per 2011–2014 m. Konkurencijos taryba yra priėmusi šešis nutarimus¹⁶⁵, kuriais buvo pripažinta, kad Vilniaus, Joniškio, Pakruojo, Šalčininkų ir Kaišiadorių rajonų savivaldybių sudaryti sandoriai buvo sudaryti pažeidžiant Konkurencijos įstatymo reikalavimus. Konkurencijos taryba viename iš nutarimų¹⁶⁶ yra pažymėjusi, kad savivaldybės spręsdamos dėl vidaus sandorio sudarymo galimybės privalo įvertinti ir tokio sandorio įtaką konkurencijos sąlygoms. Pavyzdžiui, ar dėl jo nebus eliminuota konkurencija, ir tik nustačiusi, kad konkurencijos apsaugos reikalavimai nebus pažeisti, imtis veiksmų sudarant vidaus sandorį Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka.

Vidaus sandorių sudarymo tendencijos rodo, kad savivaldybės 2011–2014 m. vis daugiau paslaugų įsigijo iš valdomų įmonių be viešojo konkurso. Pavyzdžiui, 2014 m. savivaldybės paslaugų įsigijo tris kartus daugiau, nei 2011 m.: nuo 48 671,02 tūkst. Lt iki 141 250,14 tūkst. Lt.

Savivaldybių sprendimai įsigyti vis daugiau paslaugų be konkurso iš valdomų įmonių daro įtaką viešųjų pirkimų skaidrumui, konkurencijai; tai gali turėti įtakos viešųjų finansų panaudojimo

¹⁶⁵ Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos nutarimai: 2011-09-15 Nr. 25-20, 2012-04-26 Nr. 25-7, 2012-04-19 Nr. 25-6, 2013-03-07 Nr. 25-1, 2014-12-18 Nr. 25-15/2014, 2014-06-26 Nr. 25-6/2014.

¹⁶⁶ Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2013-03-07 nutarimas Nr. 25-1.

racionalumui, ypač tais atvejais, kai šiuo institutu piktnaudžiaujama. Todėl sudarytų vidaus sandorių efektyvumas priklauso nuo priimtų sprendimų skaidrumo.

Augančias paslaugų pagal vidaus sandorius apimtis lėmė ir tai, kad dalis savivaldybių (Vilniaus miesto, Vilniaus, Švenčionių, Kupiškio rajonų ir kt.) vidaus sandorius pradėjo naudoti kaip alternatyvią finansavimo priemonę, kuri suteikia galimybę įsigyti paslaugas iš valdomų įmonių, atidedant suteiktų paslaugų apmokėjimą vėlesniam laikotarpiui. Savivaldybės 2014-12-31 kontroliuojamoms įmonėms buvo skolingos iš viso 141 831,94 tūkst. Lt.

Viešųjų pirkimų įstatyme numatytas vidaus sandorių kontrolės mechanizmas, kai perkančiosios organizacijos gali sudaryti vidaus sandorius tik gavusios Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimą, nėra efektyvus, kadangi Konkurencijos taryba gali nustatyti, kad toks sandoris neatitinka Konkurencijos įstatymo ir pareikalauti jį nutraukti ar pakeisti. Tokia situacija susidaro todėl, kad Viešųjų pirkimų tarnyba vertina tik vidaus sandorio atitiktį Viešųjų pirkimo įstatymo nustatytiems reikalavimams.

Siekiant viešųjų finansinių išteklių panaudojimo racionalumo ir vidaus sandorių sudarymo efektyvumo, turėtų būti peržiūrimos Viešųjų pirkimų įstatyme nustatytos šių sandorių sudarymo kontrolės priemonės.

Kadangi Ūkio ministerija, būdama atsakinga už valstybės politikos formavimą viešųjų pirkimų srityje, derina su kitomis valstybės institucijomis parengtą Viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimo projektą¹⁶⁷, perdavėme jai įvertinti audito rezultatus ir pateikėme rekomendacijas¹⁶⁸.

Ūkio ministerijos atsakymas dėl rekomendacijų įgyvendinimo

Viešųjų pirkimų įstatymo projekte siūloma, kad vidaus sandorį būtų galima sudaryti tik tuo atveju, jeigu jį sudarius prekės, paslaugos ar darbai bus įsigijami efektyviau, nei sudarius pirkimo sutartį pagal Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimus. Bus siūloma atsisakyti ir Viešųjų pirkimų tarnybos duodamo sutikimo vidaus sandoriams sudaryti, tačiau, siekiant užtikrinti šių sandorių kontrolę, perkančiosios organizacijos bus įpareigosotos juos viešinti, skelbti dokumentą, pagrindžiantį sprendimą sudaryti vidaus sandorį ir kitą informaciją. Tokiu būdu bus sudaryta galimybė ne tik kontroliuojančioms institucijoms, bet ir suinteresuotiems ūkio subjektams stebėti vidaus sandorio sudarymo aplinkybes, sąlygas ir teikti pretenziją perkančiajai organizacijai ar teismui (pvz., tiekėjui manant, kad jis galėtų paslaugas suteikti efektyvesniu būdu). Siekiant išvengti Konkurencijos įstatymo pažeidimų, projekte siūloma nustatyti, kad vidaus sandorį galima sudaryti tais atvejais, jeigu jį sudarius nebus pažeidžiamos Konkurencijos įstatymo nuostatos¹⁶⁹.

4.7. Lėšų, gautų už parduotą valstybinę žemę, administravimas ir panaudojimas

Atsižvelgę į Seimo Kaimo reikalų komiteto prašymą, savivaldybėse įvertinome, kaip naudojamos tikslinės paskirties lėšos, gautos už parduotą valstybinę žemę, įgyvendinant Vietos savivaldos įstatymu priskirtą teritorijų ir detaliųjų planų sprendinių planavimo funkciją. Savivaldybės, įgyvendindamos šią funkciją, prisideda prie piliečių nuosavybės teisių atkūrimo, rengdamos detaliuosius planus, žemės sklypų projektus ir kitus dokumentus bei teikdamos juos Nacionalinei

¹⁶⁷ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimo įstatymo projektas (Nr. 15-4666, 2015-04-29). Prieiga per internetą: http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=1028033&p_org=&p_fix=n&p_gov=n

¹⁶⁸ Valstybės kontrolės 2015-06-19 raštas Nr. S-(30-3919)-1133 Ūkio ministerijai „Dėl audito metu savivaldybėse nustatytų pastebėjimų viešųjų pirkimų srityje“.

¹⁶⁹ Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos 2015-07-13 raštas Nr. (14.4-183)-3-3536.

žemės tarnybai prie Žemės ūkio ministerijos. Ši tarnyba teisės aktų nustatyta tvarka priima sprendimus dėl nuosavybės teisių atkūrimo prašymus pateikusiems piliečiams.

Pagal teisės aktus 50 proc. lėšų, gautų už parduotus valstybinės žemės sklypus, pervedama į savivaldybės, kurios teritorijoje parduotas žemės sklypas, biudžetą. Savivaldybės atsakingos už šių lėšų panaudojimą pagal paskirtį, o gautoms lėšoms administruoti privalo turėti atskirą sąskaitą ir atskirai tvarkyti jų apskaitą. Pagal Vyriausybės nustatytą tvarką¹⁷⁰ savivaldybės gautas lėšas už parduotus valstybinės žemės sklypus naudoja, vadovaudamosios šiais prioritetais:

- pirmiausiai privalo naudoti gražinamų natūra, perduodamų (suteikiamų) nuosavybėn neatlygintinai, parduodamų ar išnuomojamų žemės sklypų detaliesiems planams, žemės valdos projektams, žemės sklypų planams rengti ir kitoms, pirminės paskirties išlaidoms, nurodytoms minėtuose teisės aktuose, apmokėti;
- jeigu nereikia mokėti už atitinkamus darbus ar paslaugas, lėšos gali būti naudojamos plėtoti ir renovuoti savivaldybių inžinerinę infrastruktūrą.

Nacionalinės žemės tarnybos duomenimis, iki 2015 m. sausio 1 d. piliečių nuosavybės teisės atkurtos prašymuose nurodytam plotui miestuose siekia apie 82 proc., o kaikiuriuose miestuose sudaro: Alytaus – 91,32 proc., Kauno – 86,15 proc., Klaipėdos – 100 proc., Palangos – 74,21 proc., Panevėžio – 84,82 proc., Šiaulių – 93,9 proc., Vilniaus – 45,02 proc. (žr. 12 priedą).

Audito metu vertinome, kaip savivaldybės panaudojo joms skirtas lėšas už parduotą valstybinę žemę, ar šios lėšos buvo apskaitomos ir administruojamos teisės aktų nustatyta tvarka, šių lėšų panaudojimo teisinį reguliavimą.

Audituotos Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Panevėžio, Šiaulių, Alytaus, Palangos miestų ir Telšių rajono savivaldybės 2012–2014 m. iš Nacionalinės žemės tarnybos ir VĮ Turto fondo¹⁷¹ iš viso gavo 52 992,2 tūkst. Lt valstybės biudžeto lėšų už parduotus valstybinės žemės sklypus (žr. 13 priedą).

Vilniaus, Palangos, Panevėžio miestų ir Telšių rajono savivaldybėse nustatėme netinkamą tikslinių lėšų už parduotus valstybinės žemės sklypus administravimą. 2009 metais, Valstybės kontrolei atlikus valstybinį veiklos auditą¹⁷², buvo nustatyta tikslinių lėšų už parduotus valstybinės žemės sklypus administravimo trūkumų. Vyriausybė, įgyvendindama audito rekomendacijas, 2011 m. pakeitė teisės aktus¹⁷³, kuriais savivaldybėms buvo detalizuotos funkcijos, administruojant lėšas už parduotą valstybinę žemę. Nustatėme, kad dalis savivaldybių 2012–2014 m. ir toliau neskyrė pakankamai dėmesio pajamų ir išlaidų už parduotą valstybinę žemę apskaitai ir lėšų panaudojimo pagal paskirtį kontrolei, nes nebuvo įgyvendinusios teisės aktų¹⁷⁴ reikalavimų turėti atskirą sąskaitą lėšoms už parduodamus žemės sklypus ir atskirai tvarkyti jų apskaitą. Iš aštuonių audituotų savivaldybių atskirų sąskaitų lėšoms neturėjo arba atskirai netvarkė lėšų apskaitos: Vilniaus, Palangos, Panevėžio miestų ir Telšių rajono savivaldybės. Telšių rajono savivaldybė lėšų apskaitą pradėjo tvarkyti nuo 2013-01-01, o Panevėžio miesto savivaldybė nuo 2015-01-01.

¹⁷⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai: 1999-06-02 Nr. 692 (2011-03-27 ir 2014-03-28 redakcijos), 2.12 p.; 1999-03-09 Nr. 260 (2011-05-05 ir 2014-02-25 redakcijos), 2.10 p.; 2005-09-16 Nr. 1023 (2011-03-27 ir 2014-01-28 redakcijos), 2.5.3 p.

¹⁷¹ VĮ Turto fondas nuo 2014-09-30 reorganizuotas į VĮ Turto bankas.

¹⁷² Valstybės kontrolės 2009-11-24 veiklos audito ataskaita „Lėšų, gautų už parduotus valstybės žemės sklypus, panaudojimas“ Nr. VA-P-30-2-21.

¹⁷³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai: 1999-06-02 Nr. 692 (2011-03-27 redakcija); 1999-03-09 Nr. 260 (2011-05-05 redakcija) ir 2005-09-16 Nr. 1023 (2011-03-27 redakcija).

¹⁷⁴ 1999-06-02 Nr. 692 (2011-03-27 ir 2014-03-28 redakcijos), 2.12 p.; 1999-03-09 Nr. 260 (2011-05-05 ir 2014-02-25 redakcijos), 2.10 p.; 2005-09-16 Nr. 1023 (2011-03-27 ir 2014-01-28 redakcijos), 2.5.3 p.

Vilniaus miesto savivaldybės pavyzdys

Vilniaus miesto savivaldybės administracija neturi atskiros sąskaitos iš Nacionalinės žemės tarnybos pervedamoms lėšoms už parduodamus žemės sklypus ir atskirai netvarko jų apskaitos. Kadangi savivaldybės administracija atskirai netvarko lėšų už parduotus žemės sklypus apskaitos, todėl asignavimus, skirtus detaliesiems ir žemės sklypų planams rengti ir kitiems darbams, susijusiems su žemės nuosavybės atkūrimu piliečiams (t. y. pirminės paskirties išlaidoms), naudoja pagal bendrą sąmatą¹⁷⁵ kartu su kitomis savivaldybės biudžeto lėšomis. Ji skirta ir išlaidoms už specialiųjų planų, schemų rengimą ir kitoms miesto infrastruktūros plėtros reikmėms, nesusijusioms su žemės nuosavybės atkūrimu piliečiams.

Siekdami, kad Vilniaus ir Palangos miestų savivaldybės užtikrintų tinkamą lėšų už parduotus valstybinius žemės sklypus apskaitą, pateikėme rekomendacijas savivaldybių administracijoms lėšų administravimo trūkumams pašalinti ir lėšų kontrolės sistemai patobulinti.

Dėl to, kad dalis savivaldybių neturėjo atskirų sąskaitų lėšoms, gautoms už parduotą valstybinę žemę, arba atskirai netvarkė šių lėšų apskaitos, negalėjome įsitikinti 26,886 tūkst. Lt lėšų panaudojimo 2012–2014 metais teisingumu ir teisėtumu: Vilniaus miesto savivaldybėje – 24 741,4 tūkst. Lt, Palangos miesto savivaldybėje –1 831,4 tūkst. Lt, Telšių r. savivaldybėje – 35,8 tūkst. Lt, Panevėžio miesto savivaldybėje – 344,7 tūkst. Lt (žr. 12 priedą).

Gerosios praktikos administruojant lėšas už parduotą valstybinę žemę pavyzdžiu galėtų būti Klaipėdos miesto savivaldybė, kuri turi ne tik atskiras sąskaitas lėšoms už parduodamus žemės sklypus kausti ir tvarko panaudotų lėšų apskaitą, bet ir turi pasitvirtinusi lėšų, gautų už parduotus valstybinės žemės sklypus, poreikio nustatymo, paskirstymo, naudojimo aprašą¹⁷⁶. Šiame apraše aiškiau ir detaliau sureglamentuotas lėšų poreikio planavimas pirminės paskirties darbams vykdyti, inžinerinei infrastruktūrai plėtoti atitinkamiems biudžetiniams metams, nustatyti reikalavimai lėšų apskaitai, išlaidų sąmatų ataskaitų sudarymui ir teikimui. Mūsų nuomone, toks aprašas ir kitoms savivaldybėms padėtų efektyviau užtikrinti lėšų, gautų už parduotą valstybinę žemę, panaudojimo kontrolę.

Savivaldybėse įvertinę lėšų, gautų už parduotą valstybinę žemę, panaudojimo teisėtumą, reikšmingų neatitikčių teisės aktų reikalavimams nenustatėme (t. y., kad lėšos būtų panaudotos ne pagal paskirtį – visai kitoms reikmėms, nei leidžia teisės aktai).

Vilniaus miesto savivaldybei turėjome pastebėjimų, nes ji nesilaikė teisės aktuose nustatytų lėšų panaudojimo prioritetų.

Vilniaus miesto savivaldybės pavyzdys

Nustatėme, kad Vilniaus miesto savivaldybės administracija 2012–2014 metais naudodama šias lėšas nesivadovavo Vyriausybės nutarimais¹⁷⁷, nes neužtikrino, jog lėšos pirmiausiai būtų naudojamos pirminės paskirties paslaugoms ir darbams ir tik nesant tokio poreikio, šios lėšos būtų naudojamos miesto inžinerinei infrastruktūrai plėtoti ir renovuoti. Kad nebuvo patenkintas visas lėšų poreikis rodo tai, jog biudžetinių metų pabaigoje už detaliųjų, specialiųjų, žemės sklypų ribų ir kitų planų, programų, schemų rengimą pagal bendrą sąmatą¹⁷⁸ buvo susidarę kreditiniai įsiskolinimai paslaugų

¹⁷⁵ Vilniaus miesto savivaldybės programos sąmata Nr. 5000190 (priemonė 13.01.02.01).

¹⁷⁶ Patvirtintas Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2011-10-13 įsakymu Nr. AD1-2076.

¹⁷⁷ 1999-06-02 Nr. 692 (2011-03-27 ir 2014-03-28 redakcijos), 2.12 p.; 1999-03-09 Nr. 260 (2011-05-05 ir 2014-02-26 redakcijos), 2.10 p.; 2005-09-16 Nr. 1023 (2011-03-27 ir 2014-01-28 redakcijos), 2.3.3 p.

¹⁷⁸ Sąmata Nr. 5000190, finansuoti priemonę Nr. 13.01.02.01.

tiekejams: 2012-12-31 – 563,7 tūkst. Lt, 2013-12-31 – 892,4 tūkst. Lt, 2014-12-31 – 677,6 tūkst. Lt.¹⁷⁹ Kadangi administracija neveda atskiros lėšų už parduotus žemės sklypus apskaitos, auditoriai apskaičiavo, kad, pvz., 2014 metų pabaigoje buvo susidarę 187,1 tūkst. Lt. kreditiniai įsiskolinimai tiekėjams už pirminės paskirties paslaugas ir darbus (detaliųjų planų rengimas, kadastriniai matavimai, susiję su žemės nuosavybės atkūrimu piliečiams).

Savivaldybės daugiausia lėšų, gautų už parduotą valstybinę žemę, išleido infrastruktūros išlaidoms finansuoti. Vilniaus*, Kauno, Klaipėdos, Panevėžio*, Šiaulių, Alytaus, Palangos* miestų ir Telšių* rajono savivaldybėse 2012–2014 m. pirminei paskirčiai buvo panaudota iš viso 9 695,9 tūkst. Lt (iš jų: 2012 m. – 3 150,7 tūkst. Lt, 2013 m. – 2 965,4 tūkst. Lt, 2014 m. – 3 579,8 tūkst. Lt), o infrastruktūros išlaidoms – iš viso 31 042,0 tūkst. Lt (iš jų: 2012 m. – 8 151,4 tūkst. Lt, 2013 m. – 10 292,0 tūkst. Lt, 2014 m. – 12 598,6 tūkst. Lt). 2014 m. gruodžio 31 d. savivaldybės turėjo iš viso 12 445,2 tūkst. Lt nepanaudotų lėšų likutį (žr. 12 priedą).

Kadangi savivaldybės neturėjo atskirų sąskaitų lėšoms, gautoms už parduotą valstybinę žemę, arba atskirai netvarkė šių lėšų apskaitos, negalėjome tiksliai įvertinti ir patvirtinti, kad savivaldybių pateikti duomenys dėl 26,886 tūkst. Lt sumos yra patikimi.

Šie duomenys rodo, kad savivaldybės panaudoja mažiau lėšų pirminei paskirčiai (t.y. grąžinamų natūra, perduodamų (suteikiamų) nuosavybėn neatlygintinai, parduodamų ar išnuomojamų žemės sklypų detaliesiems planams ir kitoms pirminės paskirties išlaidoms), palyginus su panaudotomis lėšomis infrastruktūros išlaidoms. Tai lėmė kelios priežastys: savivaldybėse buvo patenkintas pirminės paskirties lėšų poreikis atitinkamais biudžetiniais metais (Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio, Alytaus miestų); savivaldybės dėl laisvų sklypų stygiaus neturėjo galimybės parengti detaliųjų planų ar žemės valdos projektų (Kauno, Palangos miestų); savivaldybės dėl grąžintinų sklypų didelio poreikio fiziškai nesugebėjo parengti reikiamo detaliųjų planų ar žemės valdos projektų kiekio atitinkamais biudžetiniais metais (Vilniaus miesto¹⁸⁰).

Trūksta aiškesnio teisinio reguliavimo, naudojant lėšas kitai paskirčiai – infrastruktūros plėtros ar renovavimo išlaidoms. Pastebėjome, kad nei Vyriausybės nutarimuose, reglamentuojančiuose šių lėšų panaudojimą, nei kituose teisės aktuose nėra pateikta savivaldybės inžinerinės infrastruktūros sąvoka bei inžinerinės infrastruktūros plėtojimo ir renovavimo išlaidų apibrėžtis. Todėl ne visais atvejais galėjome įsitikinti, kad savivaldybių patirtos išlaidos buvo susijusios su savivaldybės infrastruktūros plėtra ar renovavimu. Pavyzdžiui, sumontuotų miesto teritorijoje vaizdo kamerų eksploatavimo ir apšvietimo tinklų priežiūros išlaidos, miesto energetikos ūkio priežiūros išlaidos (Telšių r. savivaldybėje), įvairios gatvių priežiūros ir remonto išlaidos (Kauno miesto savivaldybėje).

Naudodamos lėšas už parduotus valstybinės žemės sklypus Vilniaus miesto, Palangos, Panevėžio miestų ir Telšių rajono savivaldybės audituojamuoju laikotarpiu nebuvo įgyvendinusios teisės aktų reikalavimų: turėti atskirą sąskaitą šioms lėšoms ir atskirai tvarkyti lėšų apskaitą (Telšių rajono savivaldybė lėšų apskaitą pradėjo tvarkyti nuo 2013-01-01, o Panevėžio miesto savivaldybė nuo 2015-01-01). Tai rodo, kad jos neskira pakankamai dėmesio pajamų ir išlaidų už parduotą valstybinę žemę apskaitai ir administravimui.

Savivaldybėse, kurios neturėjo atskirų sąskaitų lėšoms, gautoms už parduotą valstybinę žemę, arba atskirai netvarkė šių lėšų apskaitos, negalėjome įvertinti pateiktų duomenų apie panaudotas lėšas teisingumo ir teisėtumo.

¹⁷⁹ Sąmata Nr. 5000190, finansuoti priemonę Nr. 13.01.02.01.

¹⁸⁰ 2014-06-11 duomenimis grąžintinų sklypų poreikis Vilniaus mieste buvo 4 868 vnt.

Įvertinę lėšų panaudojimo teisėtumą, turėjome pastebėjimų Vilniaus miesto savivaldybei, nes ji nesilaikė teisės aktuose nustatytų lėšų panaudojimo prioritetų. Kitose savivaldybėse naudojant lėšas už parduotą už valstybinę žemę reikšmingų neatitikčių teisės aktų reikalavimams nenustatėme (t.y., kad lėšos būtų panaudotos visai kitoms reikmėms, nei leidžia teisės aktai).

Šiuo metu yra parengtas ir derinamas Savivaldybių infrastruktūros plėtros įstatymo projektas¹⁸¹, kuriuo siekiama užpildyti esamas infrastruktūros teisinio reguliavimo spragas, sukurti vientisą infrastruktūros plėtros sistemą ir kt. Projektas dar nėra pateiktas svarstyti Seimui.

Manome, kad Savivaldybių infrastruktūros plėtros įstatymo priėmimas turės teigiamą poveikį ir lėšų, gautų už parduotą valstybinę žemę, panaudojimui, nes įstatymo projektu siūloma apibrėžti savivaldybių infrastruktūros plėtros sampratą, infrastruktūros plėtros išlaidas, todėl savivaldybėms bus lengviau nuspręsti, kokioms infrastruktūros plėtros reikmėms finansuoti reikėtų skirti nepanaudotas pagal pirminę paskirtį lėšas, gautas už parduotą valstybinę žemę.

3-iojo audito departamento direktorė

Rėgina Rudokienė

3-iojo audito departamento direktoriaus pavaduotoja

Rita Švedienė

Nuoroda:

Valstybinio audito ataskaitos kopija pateikta: Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui, Lietuvos Respublikos Seimo Kaimo reikalų komitetui, Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai, Finansų ministerijai, Sveikatos apsaugos ministerijai, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, Susisiekimo ministerijai, Švietimo ir mokslo ministerijai, Ūkio ministerijai, Vidaus reikalų ministerijai, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui, Viešųjų pirkimų tarnybai, Lietuvos savivaldybių asociacijai, savivaldybėms.

Auditas atliktas, vykdant 2014-09-08 pavedimą Nr. P-30-1

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:

Rita Švedienė (grupės vadovas), Aurelija Brukštutė, Aldona Dragašienė, Dalia Sakalauskienė, Rasa Rakauskienė, Virginija Balkojytė, Birutė Žilėnienė, Augustė Purlienė, Arūnas Juozas Gabrielavičius, Danutė Granickienė, Gražina Gudynienė, Kęstutis Tamulėvičius, Julius Lukošius, Tadas Čiblys, Margarita Mikalauskiėnė, Lina Nalivaikiėnė, Roma Niedvarienė, Ona Butėnaitė, Daiva Juškevičienė, Jurgita Kasparaitytė, Ramunė Simaškienė, Ramūnas Marcinkevičius, Liucija Kuncevičienė, Stasė Vosylienė, Danutė Čižauskienė, Daiva Gineikiėnė, Pranas Budvytis, Vidutė Kanapeckienė, Laimutė Švagždienė, Asta Lalienė, Inga Staškė, Inga Trepšienė, Jurgita Vilniškienė, Violeta Paškonytė, Genovaitė Kaladinskienė, Vida Tamošiūnienė, Irena Bogdelienė, Adelė Beniušytė, Daiva Gedgaudienė, Virginija Mažeikiėnė, Rėgina Urbeliėnė, Zinaida Andrusevičienė, Rita Jurčytė, Jūratė Brinienė.

¹⁸¹ Lietuvos Respublikos savivaldybių infrastruktūros plėtros įstatymo projektas (Nr. 15-1945, 2015-03-03), paskelbtas Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų projektų informacinėje sistemoje, prieiga per internetą: http://www.lrs.lt/pls/proj/dokpaieska.showdoc_l?p_id=1013941&p_org=&p_fix=&p_gov=n.

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„Dėl Lietuvos Respublikos
savivaldybėse atlikto finansinio
(teisėtumo) audito rezultatų“
1 priedas

Teisės aktai, kuriais vadovautasi atliekant savivaldybių įsiskolinimų, valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo audito procedūras ir vertinimus

1. Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas;
2. Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymas;
3. Lietuvos Respublikos savivaldybių biudžeto pajamų nustatymo metodikos įstatymas;
4. Lietuvos Respublikos 2004–2014 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymai;
5. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas;
6. Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas;
7. Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymas;
8. Lietuvos Respublikos kelių įstatymas;
9. Lietuvos Respublikos socialinės paramos mokiniams įstatymas;
10. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas;
11. Lietuvos Respublikos investicijų įstatymas
12. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas;
13. Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas;
14. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gegužės 14 d. nutarimas Nr. 543 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių patvirtinimo“;
15. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. kovo 26 d. nutarimas Nr. 345 „Dėl savivaldybių skolinimosi taisyklių patvirtinimo“;
16. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. gruodžio 15 d. nutarimas Nr. 1435 „Dėl Strateginio planavimo savivaldybėse rekomendacijų patvirtinimo“;
17. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. balandžio 26 d. nutarimas Nr. 478 „Dėl valstybės lėšų, skirtų valstybės kapitalo investicijoms, planavimo, tikslinimo, naudojimo, apskaitos ir kontrolės taisyklių patvirtinimo“;

18. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. gruodžio 23 d. nutarimas Nr. 1770 „Dėl Mokinių nemokamo maitinimo mokyklose tvarkos aprašo patvirtinimo“;
19. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 27 d. nutarimas Nr. 785 „Dėl mokinio krepšelio lėšų apskaičiavimo ir paskirstymo metodikos patvirtinimo“;
20. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugpjūčio 13 d. nutarimas Nr. 1283 „Dėl kasos aparatų diegimo ir naudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;
21. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. vasario 17 d. nutarimas Nr. 184 „Dėl Saugios savivaldybės koncepcijos patvirtinimo“;
22. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. rugsėjo 22 d. nutarimas Nr. 1368 „Dėl slėptuvių poreikio nustatymo“;
23. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. rugsėjo 8 d. nutarimas Nr. 1295 „Dėl Civilinės saugos pratybų organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;
24. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. balandžio 16 d. nutarimas Nr. 359 „Dėl 2014 metų Kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo lėšų rezervo valstybės reikmėms, susijusioms su keliais, finansuoti paskirstymo“;
25. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. balandžio 21 d. nutarimas Nr. 447 „Dėl Lietuvos Respublikos kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo įstatymo įgyvendinimo“;
26. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. birželio 2 d. nutarimas Nr. 692 „Dėl naujų kitos paskirties valstybinės žemės sklypų pardavimo ir nuomos“;
27. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. kovo 9 d. nutarimas Nr. 260 „Dėl naudojamų kitos paskirties valstybinės žemės sklypų pardavimo ir nuomos“;
28. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. rugsėjo 16 d. nutarimas Nr. 1023 „Dėl valstybinės žemės sklypų, priskirtų privatizavimo objektams, pardavimo ir nuomos“;
29. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. spalio 19 d. nutarimas Nr. 1250 „Dėl Pripažinto nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti valstybės ir savivaldybių turto nurašymo, išardymo ir likvidavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;
30. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gruodžio 3 d. nutarimas Nr. 1890 „Dėl Valstybės turto perdavimo panaudos pagrindais laikinai neatlygintinai valdyti ir naudotis tvarkos patvirtinimo“;
31. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gruodžio 14 d. nutarimas Nr. 1524 „Dėl valstybės ir savivaldybių ilgalaikio materialiojo turto nuomos“;
32. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gruodžio 3 d. nutarimas Nr. 1890 „Dėl Valstybės turto perdavimo panaudos pagrindais laikinai neatlygintinai valdyti ir naudotis tvarkos patvirtinimo“;
33. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. lapkričio 11 d. įsakymas Nr. V-964 „Dėl Maitinimo organizavimo ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokyklose ir vaikų socialinės globos įstaigose tvarkos aprašo patvirtinimo“;

34. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2006 m. birželio 9 d. įsakymas Nr. 1V-218 „Dėl Valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti lėšų apskaičiavimo metodikos patvirtinimo“;
35. Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2011 m. vasario 8 d. įsakymas Nr. 1-52 „Dėl Slėptuvių parinkimo ir įrengimo reikalavimų aprašo patvirtinimo“;
36. Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2010 m. birželio 28 d. įsakymas Nr. 1-191 „Dėl Perspėjimo sistemai keliamų reikalavimų, Civilinės saugos signalų ir jų panaudojimo tvarkos aprašų patvirtinimo“;
37. Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2011 m. gruodžio 5 d. įsakymas Nr. 1-342 „Dėl Gyventojų perspėjimo ir informavimo informacinės sistemos nuostatų ir Gyventojų perspėjimo ir informavimo informacinės sistemos duomenų saugos nuostatų patvirtinimo“;
38. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. lapkričio 30 d. įsakymas Nr. V-2310 „Dėl Bendrojo ugdymo dalykų vadovėlių ir mokymo priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos aprašo patvirtinimo“;
39. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. gruodžio 12 d. įsakymas Nr. V-2368 „Dėl Švietimo aprūpinimo standartų patvirtinimo“;
40. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. liepos 13 d. įsakymas Nr. A1-193 „Dėl Specialių tikslinių dotacijų savivaldybių biudžetams lėšų apskaičiavimo metodikos patvirtinimo“;
41. Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2010 m. rugsėjo 30 d. įsakymas Nr. 1S-139 „Dėl Smulkią ir vidutinio verslo subjektų skatinimo dalyvauti viešuosiuose pirkimuose rekomendacijų patvirtinimo“ ;
42. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. liepos 13 d. įsakymas Nr. A1-193 „Dėl Specialių tikslinių dotacijų savivaldybių biudžetams lėšų apskaičiavimo metodikos patvirtinimo“;
43. Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2014 m. balandžio 16 d. įsakymas Nr. 3-156-(E) „Dėl Vietinės reikšmės kelių (gatvių) tikslinio finansavimo 2014 metų sąrašo patvirtinimo“;
44. Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos direktoriaus 2014 m. kovo 17 d. įsakymas Nr. V-85 „Dėl Kelių priežiūros ir plėtros programos lėšų vietinės reikšmės keliams ir gatvėms tiesti, taisyti (remontuoti), prižiūrėti ir saugaus eismo sąlygoms užtikrinti paskirstymo savivaldybėms 2014 metais“;
45. Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos direktoriaus 2012 m. kovo 26 d. įsakymas Nr. V-68 „Dėl Kelių priežiūros ir plėtros programos lėšų, skirtų kapitalo investicijoms į vietinės reikšmės kelių (gatvių) tiesimą ir taisymą (remontą), planavimo, naudojimo, apskaitos ir kontrolės tvarkos aprašo patvirtinimo“;
46. Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2014 m. spalio 20 d. įsakymas Nr. 3-395-(E) „Dėl Valstybės ir savivaldybių institucijų, įstaigų, įmonių, kitų juridinių asmenų prašymų skirti Kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo lėšų rezervo valstybės reikmėms,

susijusioms su keliais, lėšų, taip pat lėšų pagal savivaldybių kelių reikmėms finansuoti patvirtintas programas ir nenumatytais vietinės reikšmės kelių (gatvių) tinklo plėtojimo ir funkcionavimo užtikrinimo atvejais teikimo ir vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

47. Savivaldybių tarybų sprendimai dėl patikėjimo teise perduoto valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo;
48. Savivaldybių tarybų sprendimai dėl paskolų ėmimo ir garantijų teikimo už ilgalaikes paskolas;
49. Savivaldybių tarybų sprendimais patvirtintos savivaldybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo taisyklės;
50. Savivaldybių tarybų sprendimai dėl 2014 m. savivaldybės biudžeto tvirtinimo.

Valstybinio audito ataskaitos
 „Dėl Lietuvos Respublikos
 savivaldybėse atlikto finansinio
 (teisėtumo) audito rezultatų“
 2 priedas

2014 m. Savivaldybių kontrolierių atliktų konsoliduotųjų finansinių ataskaitų
 rinkinių finansinių (teisėtumo) auditų duomenys

Savivaldybės pavadinimas	Nurodyti visų VSS subjektų, kurių finansinės ataskaitos konsoliduotos į audituojamą rinkinį, skaičių	Turto, nurodyto konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinyje (FBA), suma (tūkst. Eur)	2014m. pareikšta nuomonė dėl konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio teisingumo	2013 m. pareikšta nuomonė dėl konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio teisingumo
Akmenės rajono	35	52525,37	Sąlyginė	Sąlyginė
Alytaus miesto	48	185127,50	Besąlyginė	Besąlyginė
Alytaus rajono	30	63258,50	Sąlyginė	Besąlyginė
Anykščių rajono	35	77980,97	Sąlyginė	Sąlyginė
Birštono	17	58610,01	Nuomonė nepareikšta	Besąlyginė
Biržų rajono	35	68978,31	Sąlyginė	Nuomonė nepareikšta, kadangi nebuvo kontrolieriaus
Druskininkų	22	158914,32	Besąlyginė	Sąlyginė
Elektrėnų	42	69423,50	Sąlyginė	Sąlyginė
Ignalinos rajono	23	51827,36	Besąlyginė	Besąlyginė
Jonavos rajono	57	98009,38	Besąlyginė	Sąlyginė
Joniškio rajono	35	60909,33	Sąlyginė	Sąlyginė
Jurbarko rajono	45	71964,60	Sąlyginė	Sąlyginė
Kaišiadorių rajono	50	53138,07	Sąlyginė	Sąlyginė
Kalvarijos	23	23580,32	Besąlyginė	Besąlyginė
Kauno miesto	215	677143,44	Sąlyginė	Sąlyginė
Kauno rajono	79	146915,39	Sąlyginė	Sąlyginė
Kazlų Rūdos	22	29516,29	Sąlyginė	Besąlyginė
Kelmės rajono	50	72915,41	Sąlyginė	Sąlyginė
Kėdainių rajono	51	159337,70	Sąlyginė	Besąlyginė
Klaipėdos miesto	134	461866,15	sąlyginė	sąlyginė
Klaipėdos rajono	61	76961,84	sąlyginė	besąlyginė
Kretingos rajono	45	76972,48	sąlyginė	sąlyginė
Kupiškio rajono	33	56946,30	Sąlyginė	Sąlyginė
Lazdijų rajono	28	58544,02	Sąlyginė	Besąlyginė
Marijampolės	62	152595,05	Sąlyginė	Sąlyginė
Mažeikių rajono	75	105511,19	Sąlyginė	sąlyginė
Molėtų rajono	33	49245,00	besąlyginė	sąlyginė
Neringos	17	37111,72	sąlyginė	sąlyginė
Pagėgių	20	32047,01	besąlyginė	sąlyginė
Pakruojo rajono	39	189289,95	Sąlyginė	Sąlyginė
Palangos miesto	29	97157,60	sąlyginė	sąlyginė
Panevėžio miesto	85	196752,82	Sąlyginė	Sąlyginė
Panevėžio rajono	54	74629,49	Sąlyginė	Sąlyginė
Pasvalio rajono	32	78786,20	Sąlyginė	Sąlyginė
Plungės rajono	51	81061,07	sąlyginė	sąlyginė
Prienų rajono	43	60706,95	Sąlyginė	Sąlyginė
Radviliškio rajono	53	81933,03	Sąlyginė	Sąlyginė

Savivaldybės pavadinimas	Nurodyti visų VSS subjektų, kurių finansinės ataskaitos konsoliduotos į audituojamą rinkinį, skaičių	Turto, nurodyto konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinyje (FBA), suma (tūkst. Eur)	2014m. pareikšta nuomonė dėl konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio teisingumo	2013 m. pareikšta nuomonė dėl konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio teisingumo
Raseinių rajono	40	82149,83	Sąlyginė	Sąlyginė
Rietavo	15	23478,68	sąlyginė	sąlyginė
Rokiškio rajono	41	86610,59	Sąlyginė	Sąlyginė
Skundo rajono	29	51502,30	sąlyginė	sąlyginė
Šakių rajono	45	67610,87	Sąlyginė	Besąlyginė
Šalčininkų rajono	53	62849,13	sąlyginė	sąlyginė
Šiaulių miesto	101	230297,43	Sąlyginė	Sąlyginė
Šiaulių rajono	53	90578,60	Sąlyginė	Sąlyginė
Šilalės rajono	34	71820,19	besąlyginė	sąlyginė
Šilutės rajono	55	119490,59	sąlyginė	sąlyginė
Širvintų rajono	26	29355,31	sąlyginė	sąlyginė
Švenčionių rajono	34	54612,26	sąlyginė	sąlyginė
Tauragės rajono	40	107540,94	sąlyginė	sąlyginė
Telšių rajono	64	121121,45	sąlyginė	sąlyginė
Trakų rajono	51	69507,24	sąlyginė	sąlyginė
Ukmergės rajono	42	91540,55	Sąlyginė	Sąlyginė
Utenos rajono	44	87509,64	sąlyginė	besąlyginė
Varėnos rajono	40	64611,20	Neigiama	Sąlyginė
Vilkaviškio rajono	47	77590,41	Sąlyginė	Sąlyginė
Vilniaus miesto	339	1393610,07	neigiama	neigiama
Vilniaus rajono	88	102735,85	sąlyginė	sąlyginė
Visagino miesto	26	67188,81	Besąlyginė	Besąlyginė
Zarasų rajono	25	51988,22	sąlyginė	sąlyginė

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Valstybinio audito ataskaitos
„Dėl Lietuvos Respublikos savivaldybėse atlikto
finansinio (teisėtumo) audito rezultatų“
3 priedas

2014 metų savivaldybių skola ir skolinimosi limitai

Eil. Nr.	Savivaldybė	Bazinis savivaldybės prognozuojamų biudžeto pajamų dydis, nuo kurių skaičiuojami skolinimosi limitai; tūkst. Lt ¹	Savivaldybės skola ir skolinimosi limitai			Savivaldybės skolos limito laikymasis			Metinio savivaldybės grynojo skolinimosi limito laikymasis		Suteiktų garantijų limito laikymasis	
			Savivaldybės skola 2014-12-31, tūkst. Lt ²	Savivaldybės skola 2014-12-31 nuo kurios skaičiuojasi skolos limitas ³	seimo patvirtinti: 70 proc., Vilniaus m. - 135 proc.	Savivaldybės skola 2014-12-31 proc. nuo bazinio biudžeto pajamų dydžio	Savivaldybės skola 2014-12-31 proc. nuo bazinio biudžeto pajamų dydžio	Seimo patvirtinti 15 proc.	grynasis skolinimasis 2014-12-31 proc. nuo bazinio biudžeto pajamų dydžio	Seimo patvirtinti 10 proc.	suteiktos garantijos 2014-12-31 proc. nuo bazinio biudžeto pajamų dydžio ⁴	
1	Akmenės rajono	42288	7256,1	7256,1	70	17,2	-4,0	15	10	6,4		
2	Alytaus miesto	74283	67348,5	52088,5	70	70,1	7,1	15	10	0,4		
3	Alytaus rajono	36423	25029,8	20603,8	70	56,6	7,4	15	10	4,7		
4	Anykščių rajono	39787	10336,5	10336,5	70	26,0	4,5	15	10	16,7		
5	Birštono	14981	10750,4	10750,4	70	71,8	16,2	15	10	0,0		
6	Biržų rajono	33942	15155,7	15155,7	70	44,7	4,7	15	10	0,0		
7	Druskininkų	28511	23424,7	19096,7	70	67,0	-2,1	15	10	0,0		
8	Elektrėnų	29248	15922,8	15922,8	70	54,4	4,0	15	10	6,7		
9	Ignalinos rajono	26705	14121,1	14121,1	70	52,9	1,6	15	10	9,3		
10	Jonavos rajono	60621	27554,1	27554,1	70	45,5	10,0	15	10	7,8		
11	Joniškio rajono	32945	16835,8	16835,8	70	51,1	1,9	15	10	7,7		
12	Jurbarko rajono	39174	13907,9	13907,9	70	35,5	4,9	15	10	0,0		
13	Kaišiadorių rajono	44012	11508,3	11508,3	70	26,1	9,0	15	10	3,8		
14	Kalvarijos	15133	4408,3	4408,3	70	29,1	-1,0	15	10	0,0		
15	Kauno miesto	451906	171426,1	171426,1	70	37,9	-3,2	15	10	7,1		
16	Kauno rajono	87745	47700,9	43801,6	70	49,9	2,2	15	10	0,0		
17	Kazlų Rūdos	15191	7517,2	7517,2	70	49,5	11,3	15	10	3,1		
18	Kelmės rajono	44824	15345,1	15345,1	70	34,2	-0,4	15	10	2,3		
19	Kėdainių rajono	61255	17469,1	17469,1	70	28,5	-0,8	15	10	1,8		
20	Klaipėdos miesto	213553	95036,1	95036,1	70	44,5	-0,6	15	10	0,5		

Eil. Nr.	Savivaldybė	Bazinis savivaldybės prognozuojamų biudžeto pajamų dydis, nuo kurių skaičiuojami skolinimosi limitai, tūkst. Lt ¹	Savivaldybės skolos limito laikymasis			Metinio savivaldybės grynojo skolinimosi limito laikymasis		Suteiktų garantijų limito laikymasis		
			Savivaldybės skola 2014-12-31, tūkst. Lt ²	Savivaldybės skola 2014-12-31 nuo kurios skaičiuojasi skolos limitas ³	seimo patvirtinti: 70 proc., Vilniaus m. - 135 proc.	Savivaldybės skola 2014-12-31 proc. nuo bazinio biudžeto pajamų dydžio	Seimo patvirtinti 15 proc.	grynasis skolinimasis 2014-12-31 proc. nuo bazinio biudžeto pajamų dydžio	Seimo patvirtinti 10 proc.	suteiktos garantijos 2014-12-31 proc. nuo bazinio biudžeto pajamų dydžio ⁴
21	Klaipėdos rajono	54635	29951,1	29951,1	70	54,8	15	1,9	10	0,6
22	Kretingos rajono	43224	22023,5	22023,5	70	51	15	1,3	10	0,0
23	Kupiškio rajono	25224	15565,4	15565,4	70	61,7	15	7,2	10	2,0
24	Lazdijų rajono	29959	17979,8	17979,8	70	60,0	15	-20	10	9,5
25	Marijampolės	65897	30511,9	30511,9	70	46,3	15	0,8	10	0,5
26	Mažeikių rajono	67530	43305	43305	70	64,1	15	5,2	10	4,9
27	Molėtų rajono	26616	7887,9	7887,9	70	29,6	15	3,1	10	2,4
28	Neringos	15956	5986,7	5986,7	70	37,5	15	5,5	10	0,0
29	Pagėgių	13137	7572,1	6795,2	70	51,7	15	5,1	10	0,0
30	Pakruojo rajono	29958	15246	15379,2	70	51,3	15	1,2	10	7,5
31	Palangos miesto	32610	14002,1	14002,1	70	42,9	15	12,9	10	10,7
32	Panevėžio miesto	113535	43607,6	43607,6	70	38,4	15	-3,0	10	7,2
33	Panevėžio rajono	49979	18757	17196	70	34,4	15	0,2	10	0,0
34	Pasvalio rajono	36615	11608,1	11608,1	70	31,7	15	0,2	10	0,1
35	Plungės rajono	41182	19329,6	19329,6	70	46,9	15	4,0	10	9,6
36	Prienių rajono	33523	11216,3	11216,3	70	33,5	15	-2,8	10	0,3
37	Radviliškių rajono	56859	9652,7	9652,7	70	17,0	15	-4,6	10	2,4
38	Raseinių rajono	48897	28723,3	26173,3	70	53,5	15	13,5	10	0,5
39	Rietavo	10768	5316,6	5316,6	70	49,4	15	-1,2	10	6,0
40	Rokiškio rajono	42138	28405,3	28405,3	70	67,4	15	5,0	10	0,0
41	Skuodo rajono	25601	13118,6	13118,6	70	51,2	15	9,3	10	7,6
42	Šakių rajono	38706	11708,1	11708,1	70	30,2	15	7,9	10	8,6
43	Šalčininkų rajono	41804	20498,1	20498,1	70	49,0	15	7,0	10	0,0
44	Šiaulių miesto	131668	49764	49764	70	37,8	15	-4,7	10	7,3
45	Šiaulių rajono	50708	15415	15415	70	30,4	15	1,1	10	1,4
46	Šilalės rajono	35303	16733,7	16733,7	70	47,4	15	3,0	10	3,5
47	Šilutės rajono	54274	34520,4	34060,4	70	62,8	15	4,8	10	4,7

Eil. Nr.	Savivaldybė	Bazinis savivaldybės prognozuojamų biudžeto pajamų dydis, nuo kurių skaičiuojami skolinimosi limitai, tūkst. Lt ¹	Savivaldybės skolos limito laikymasis			Metinio savivaldybės grynojo skolinimosi limito laikymasis		Suteiktų garantijų limito laikymasis		
			Savivaldybės skola 2014-12-31, tūkst. Lt ²	Savivaldybės skola 2014-12-31 nuo kurios skaičiuojasi skolos limitas ³	seimo patvirtinti: 70 proc., Vilniaus m. - 135 proc.	Savivaldybės skola 2014-12-31 proc. nuo bazinio biudžeto pajamų dydžio	Seimo patvirtinti 15 proc.	grynasis skolinimasis 2014-12-31 proc. nuo bazinio biudžeto pajamų dydžio	Seimo patvirtinti 10 proc.	suteiktos garantijos 2014-12-31 proc. nuo bazinio biudžeto pajamų dydžio ⁴
48	Širvintų rajono	19759	7015,4	7015,4	70	35,5	15	7,0	10	6,7
49	Švenčionių rajono	31435	15741,3	14778,3	70	47,0	15	4,9	10	0,0
50	Tauragės rajono	53106	19554,4	19554,4	70	36,8	15	3,6	10	6,5
51	Teišių rajono	55011	34143,8	34143,8	70	62,1	15	7,7	10	5,5
52	Trakų rajono	39060	16908,7	16908,7	70	43,3	15	3,4	10	8,0
53	Ukmergės rajono	48175	34367,2	29946,8	70	62,2	15	-1,4	10	7,0
54	Utenos rajono	49956	30632,5	30632,5	70	61,3	15	2,4	10	2,9
55	Varenos rajono	32490	16995,2	16995,2	70	52,3	15	6,4	10	7,5
56	Vilkaviškio rajono	50194	17212,1	16304,1	70	32,5	15	-0,5	10	1,3
57	Vilniaus miesto	670897	605942,3	882882,4	135	131,6	15	-9,2	10	7,7
58	Vilniaus rajono	104691	24576,4	24576,4	70	23,5	15	9,0	10	0,6
59	Visagino	32404	6723,2	6723,2	70	20,7	15	10,1	10	1,0
60	Zarasų rajono	27720	11710,1	11710,1	70	42,2	15	4,7	10	4,2
	Viso:	3823731	2007983	2245503,7						

¹ Lietuvos Respublikos 2014 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 6 priedėlyje prognozuojamų savivaldybės biudžeto pajamų ir 5 priedėlyje nurodytų valstybės biudžeto bendrosios dotacijos kompensacijų savivaldybės biudžetui pajamų mažėjimui kompensuoti suma.

² Skolinių įsipareigojimų ir suteiktų garantijų bei paskolų statistinių 2014-12-31 ataskaitų (forma Nr. 3-sav.) duomenimis.

³ Į skolinimosi limitus neįskaitomos iš valstybės biudžeto suteiktos trumpalaikės paskolos laikinam pajamų trūkumui padengti ir trumpalaikės arba ilgalaikės paskolos, kai dėl kredito įstaigų veiklos apribojimo ir (arba) jų licencijų atšaukimo savivaldybės negali disponuoti savo lėšomis ir dėl to trūksta apyvartos lėšų. Vilniaus miesto savivaldybės skola, nuo kurios skaičiuojasi skolos limitas, sudaro skolos finansų institucijoms ir mokėtinų sumų, kurių įvykdymo terminas praleistas daugiau kaip 10 ir 45 dienas, suma. Savivaldybių skola, nuo kurios skaičiuojami limitai, nurodyta įvertinus audito metu nustatytas klaidas, dėl kurių skolos duomenys ataskaitose (forma Nr. 3-sav.) atvaizduoti neteisingai: Vilniaus miesto, Pakruojo r., Panevėžio r., Ukmergės r.

⁴ Suteiktų garantijų limitai nurodyti pagal audito metu nustatytus duomenis. Duomenys, skelbiami Finansų ministerijos tinklalapyje gali skirtis dėl audito metu savivaldybėse nustatytų klaidų http://www.finmin.lt/web/finmin/auktualus_duomenys/biudzeto_pajamos/savivaldybiu_biudzetai/savivaldybiu_skolinimosi_limitai?erp_item=aktualus_duomenys_000333.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Valstybinio audito ataskaitos
 „Dėl Lietuvos Respublikos savivaldybėse atlikto
 finansinio (teisėtumo) audito rezultatų“
 4 priedas

Savivaldybių skolos ir jų pokytis per 2013–2014 m.

Eil. Nr.	Savivaldybė	Savivaldybės skola 2013-12-31 (3-sav. formos duomenys)			Savivaldybės skola 2014-12-31 (3-sav. formos duomenys)			Savivaldybės skolos pokytis, 2014-12-31 palyginus su 2013-12-31	
		Iš viso, tūkst. Lt:	iš jos projektams, finansuojamiems iš ES ir kt. tarpt. paramos, tūkst. Lt	proc. ES projektams nuo bendros skolos	Iš viso, tūkst. Lt:	iš jos projektams, finansuojamiems iš ES ir kt. tarpt. paramos, tūkst. Lt	proc. ES projektams nuo bendros skolos	Iš viso, tūkst. Lt:	iš jos projektams, finansuojamiems iš ES ir kt. tarpt. paramos, tūkst. Lt
1	Akmenės rajono	8966	2793,7	31,2	7256,1	2793,7	38,5	-1709,9	0
2	Alytaus miesto	58386,1	46746,2	80,1	67348,5	55698,1	82,7	8962,4	8951,9
3	Alytaus rajono	22317,1	17471,9	78,3	25029,8	20403,3	81,5	2712,7	2931,4
4	Anykščių rajono	8550,7	7937,8	92,8	10336,5	10112,9	97,8	1785,8	2175,1
5	Birštono	8329,1	6182,5	74,2	10750,4	8603,8	80	2421,3	2421,3
6	Biržų rajono	13575,5	8089,8	59,6	15155,7	10164,3	67,1	1580,2	2074,5
7	Druskininkų	24994,1	17939	71,8	23424,7	18458,2	78,8	-1569,4	519,2
8	Elektrėnų	14758	13235,7	89,7	15922,8	13248,4	83,2	1164,8	12,7
9	Ignalinos rajono	13683,7	10918,2	79,8	14121,1	11938,2	84,5	437,4	1020
10	Jonavos rajono	21515,4	10103,3	47,0	27554,1	12680,4	46	6038,7	2577,1
11	Joniškio rajono	16226,1	10680,4	65,8	16835,8	12766,5*	80,3	609,7	2086,1
12	Jurbarko rajono	12003,8	7202,5	60,0	13907,9	9486,5	68,2	1904,1	2284
13	Kaišiadorių rajono	7562,7	6452,9	85,3	11508,3	9421,2*	81,9	3945,6	2968,3
14	Kalvarijos	4553,5	4182,5	91,9	4408,3	4222,8	95,8	-145,2	40,3
15	Kauno miesto	185782,7	45452,4	24,5	171426,1	57221,4	33,4	-14356,6	11769
16	Kauno rajono	46229,3	36889	79,8	47700,9	39263,1	82,3	1471,6	2374,1
17	Kazlų Rūdos	5807,3	4705,3	81,0	7517,2	6601	87,8	1709,9	1895,7
18	Kelmės rajono	15528	10767,3	69,3	15345,1	11137,1	72,6	-182,9	369,8
19	Kėdainių rajono	17985,8	4982,9	27,7	17469,1	5693,0*	32,6	-516,7	710,1
20	Klaipėdos miesto	96266,2	58228,3	60,5	95036,1	62401,4	65,7	-1230,1	4173,1
21	Klaipėdos rajono	28888,2	21925,5	75,9	29951,1	24087	80,4	1062,9	2161,5
22	Kretingos rajono	21453,5	10929,3	50,9	22023,5	11623,2	52,8	570	693,9
23	Kupiškio rajono	13759,7	13709,8	99,6	15565,4	12918,4	83	1805,7	-791,4
24	Lazdijų rajono	23963,6	13420,6	56,0	17979,8	16050,4	89,3	-5983,8	2629,8

Eil. Nr.	Savivaldybė	Savivaldybės skola 2013-12-31 (3-sav. formos duomenys)			Savivaldybės skola 2014-12-31 (3-sav. formos duomenys)			Savivaldybės skolos pokytis, 2014-12-31 palyginus su 2013-12-31	
		Iš viso, tūkst. Lt.	iš jos projektams, finansuojamiems iš ES ir kt. tarpt. paramos, tūkst. Lt	proc. ES projektams nuo bendros skolos	Iš viso, tūkst. Lt.	iš jos projektams, finansuojamiems iš ES ir kt. tarpt. paramos, tūkst. Lt	proc. ES projektams nuo bendros skolos	Iš viso, tūkst. Lt.	iš jos projektams, finansuojamiems iš ES ir kt. tarpt. paramos, tūkst. Lt
25	Marijampolės	29977,9	20092	67,0	30511,9	22687,3	74,4	534	2595,3
26	Mažeikių rajono	39779,8	16827,1	42,3	43305	20418,7	47,2	3525,2	3591,6
27	Molėtų rajonas	7069,4	5967,7	84,4	7887,9	6264,7	79,4	818,5	297
28	Neringos	5112,7	2040,2	39,9	5986,7	1464,1	24,5	874	-576,1
29	Pagėgių	7013,7	6121,8	87,3	7572,1	6795,2	89,7	558,4	673,4
30	Pakruojo rajono	14889,5	10360,9	69,6	15246	10742,7*	70,5	356,5	381,8
31	Palangos miesto	9781,3	4555,6	46,6	14002,1	8072,3	57,7	4220,8	3516,7
32	Panevėžio miesto	47048,5	39825,4	84,6	43607,6	17635,9	40,4	-3440,9	-22189,5
33	Panevėžio rajono	18662,2	6840,9	36,7	18757	8426,3	44,9	94,8	1585,4
34	Pasvalio rajono	11537,5	11537,5	100,0	11608,1	11485,3	98,9	70,6	-52,2
35	Plungės rajono	17667,6	15646,1	88,6	19329,6	17536,2	90,7	1662	1890,1
36	Prienų rajono	12148,9	5712,5	47,0	11216,3	5786,7	51,6	-932,6	74,2
37	Radviškio rajono	12279,5	5965,8	48,6	9652,7	4735	49,1	-2626,8	-1230,8
38	Raseinių rajono	22125,6	7466,7	33,7	28723,3	15276,2	53,2	6597,7	7809,5
39	Rietavo	5442,4	5164,4	94,9	5316,6	5316,6	100	-125,8	152,2
40	Rokiškio rajono	26278,7	14424,6	54,9	28405,3	16551,2	58,3	2126,6	2126,6
41	Skuodo rajono	10726,4	10078,9	94,0	13118,6	12471,1	95,1	2392,2	2392,2
42	Šakių rajono	8642	8642	100,0	11708,1	11708,1	100	3066,1	3066,1
43	Šalčininkų rajono	17564,8	7475,8	42,6	20498,1	10933,3	53,3	2933,3	3457,5
44	Šiaulių miesto	55916,8	22620,1	40,5	49764	26146,2	52,5	-6152,8	3526,1
45	Šiaulių rajono	14860,6	7395,1	49,8	15415	7143,6	46,3	554,4	-251,5
46	Šilalės rajonas	15683,7	12883,7	82,1	16733,7	16733,7	100	1050	3850
47	Šilutės rajono	31931,4	8157,9	25,5	34520,4	12762,9	37	2589	4605
48	Širvintų rajono	5637,7	4094,2	72,6	7015,4	4415,6	63	1377,7	321,4
49	Švenčionių rajono	14306,8	7766,3	54,3	15741,3	9913,6	63	1434,5	2147,3
50	Tauragės rajono	17625,2	15656	88,8	19554,4	17169,7	87,8	1929,2	1513,7
51	Telšių rajono	29889,8	18048,6	60,4	34143,8	28218,8	82,6	4254	10170,2
52	Trakų rajono	17119,4	15578,4	91,0	16908,7	16908,7	100	-210,7	1330,3
53	Ukmergės rajono	35023,6	24790,9	70,8	34367,2	24351,3	70,9	-656,4	-439,6
54	Utenos rajono	29414,9	19020,1	64,7	30632,5	22736,1	74,2	1217,6	3716
55	Varėnos rajono	14904,8	8572,8	57,5	16995,2	11227,2	66,1	2090,4	2654,4

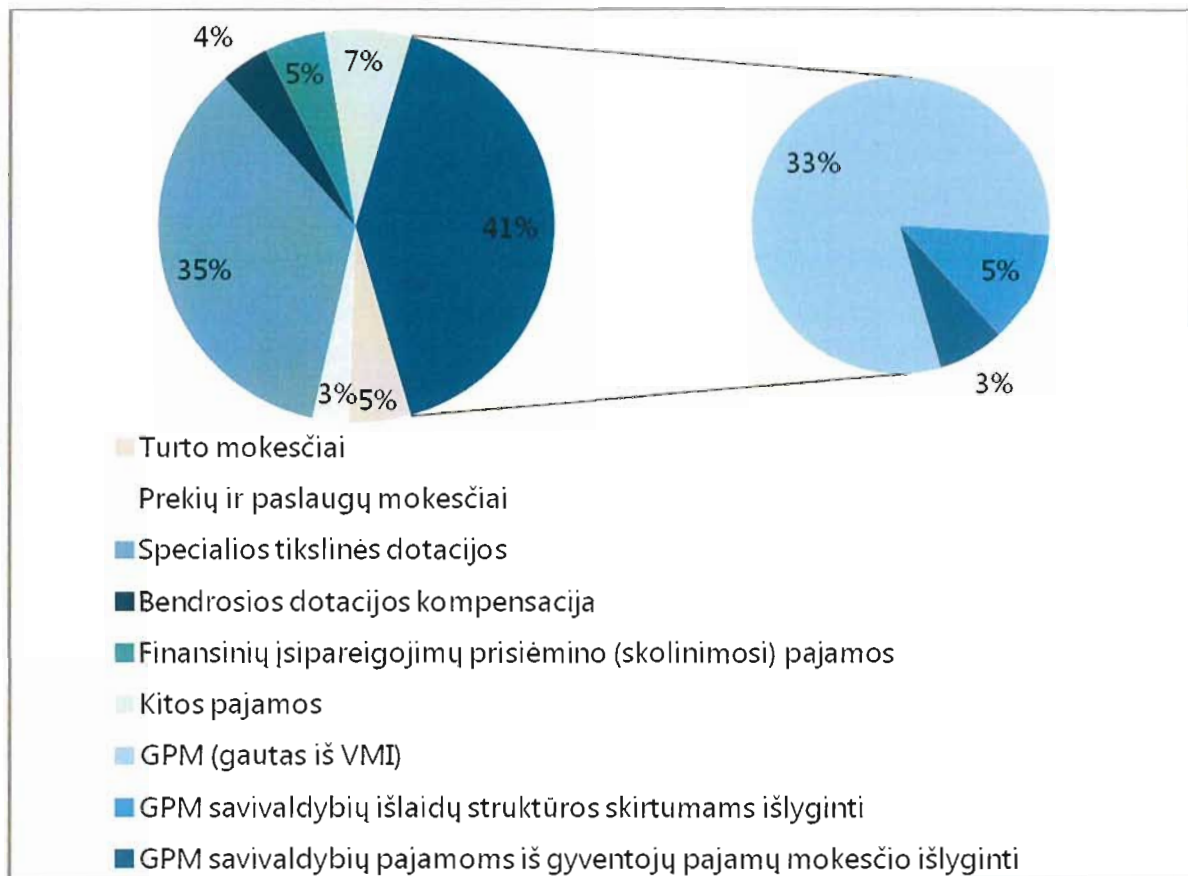
Eil. Nr.	Savivaldybė	Savivaldybės skola 2013-12-31 (3-sav. formos duomenys)			Savivaldybės skola 2014-12-31 (3-sav. formos duomenys)			Savivaldybės skolos pokytis, 2014-12-31 palyginus su 2013-12-31	
		Iš viso, tūkst. Lt:	iš jos projektams, finansuojamiems iš ES ir kt. tarpt. paramos, tūkst. Lt	proc. ES projektams nuo bendros skolos	Iš viso, tūkst. Lt:	iš jos projektams, finansuojamiems iš ES ir kt. tarpt. paramos, tūkst. Lt	proc. ES projektams nuo bendros skolos	Iš viso, tūkst. Lt:	iš jos projektams, finansuojamiems iš ES ir kt. tarpt. paramos, tūkst. Lt
56	Vilkaviškio rajono	16580	8581,8	51,8	17212,1	9286,6	54	632,1	704,8
57	Vilniaus miesto	667407,1	208818,6	31,3	605942,3	235598,2	38,9	-61464,8	26779,6
58	Vilniaus rajonas	15178,8	6139,4	40,4	24576,4	10334,4	42,1	9397,6	4195
59	Visagino	3455,6	3215,7	93,1	6723,2	6386,2	95	3267,6	3170,5
60	Zarasų rajono	10406,7	7130,3	68,5	11710,1	10007,7	85,5	1303,4	2877,4
	Iš viso	2010177,4	994162,6		2007983	1130641,7		-2194,4	136479,1

*Duomenys naudoti iš patikslintos 3-sav. formos po audito metu nustatytų neatitikimų

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Valstybinio audito ataskaitos
„Dėl Lietuvos Respublikos
savivaldybėse atlikto finansinio
(teisėtumo) audito rezultatų“
5 priedas

Savivaldybių biudžetų pajamų šaltiniai

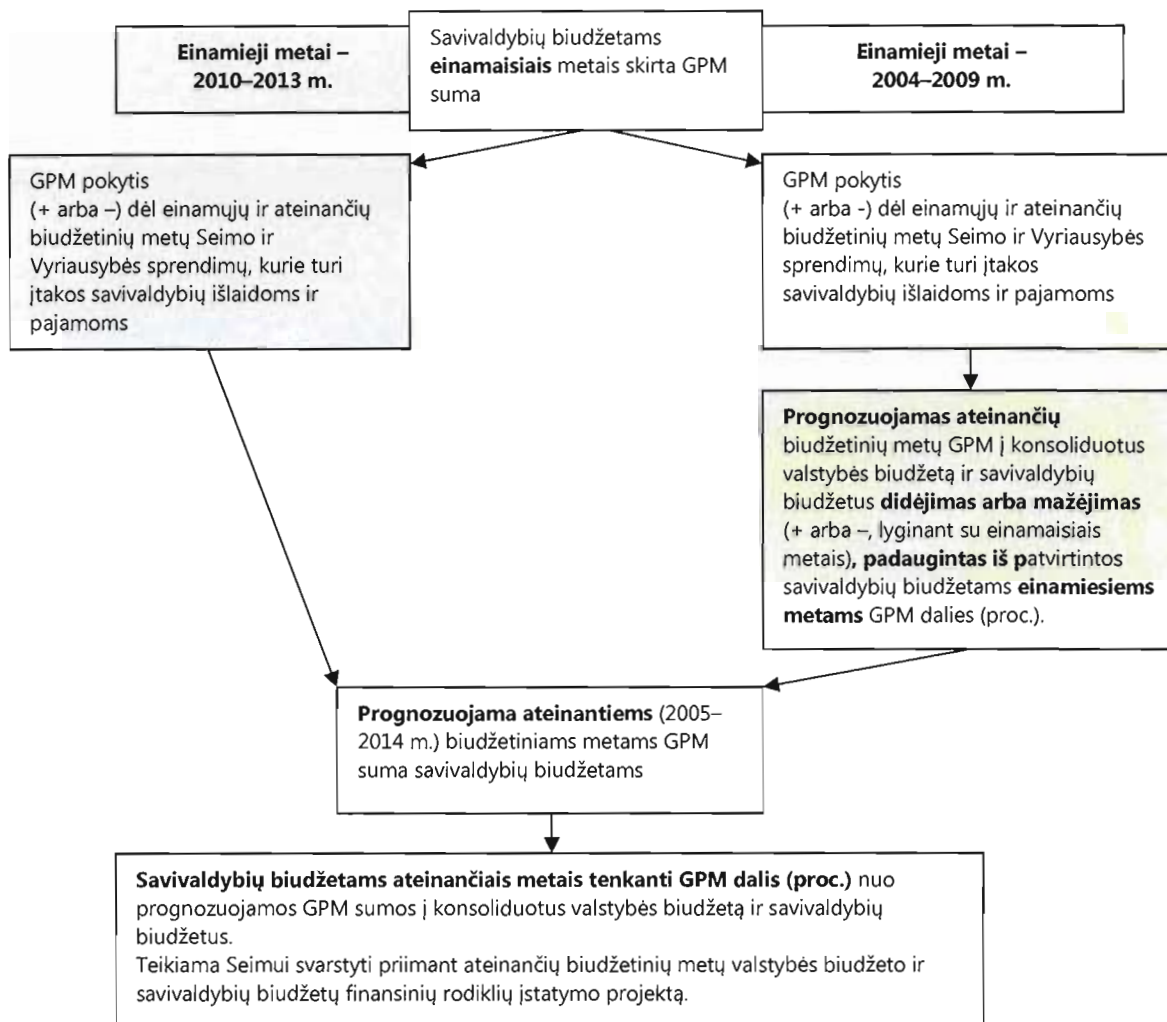

Pajamų pavadinimas	Patikslintas ataskaitinio laikotarpio planas, tūkt. Lt	Įvykdyta, tūkt. Lt	Pajamų plano įvykdymo struktūra
1	2	3	4
Turto mokesčiai	342627,4	368111,4	5%
Prekių ir paslaugų mokesčiai	213319,9	212929,8	3%
Specialios tikslinės dotacijos	2766247,2	2744615,3	35%
Bendrosios dotacijos kompensacija	343352,0	343352,0	4%
Finansinių įsipareigojimų prisiėmimo (skolinimosi) pajamos	491879,5	370335,7	5%
Kitos pajamos	511856,2	529365,7	7%
Gyventojų pajamų mokestis	3102206,4	3137206,4	41%
- GPM (gautas iš VMI)	2476193,4	2525377,7	
- GPM savivaldybių išlaidų struktūros skirtumams išlyginti	334753,0	360662,7	
- GPM savivaldybių pajamoms iš gyventojų pajamų mokesčio išlyginti	291260,0	251166,0	
Viso pajamų	7771488,6	7705916,3	100%

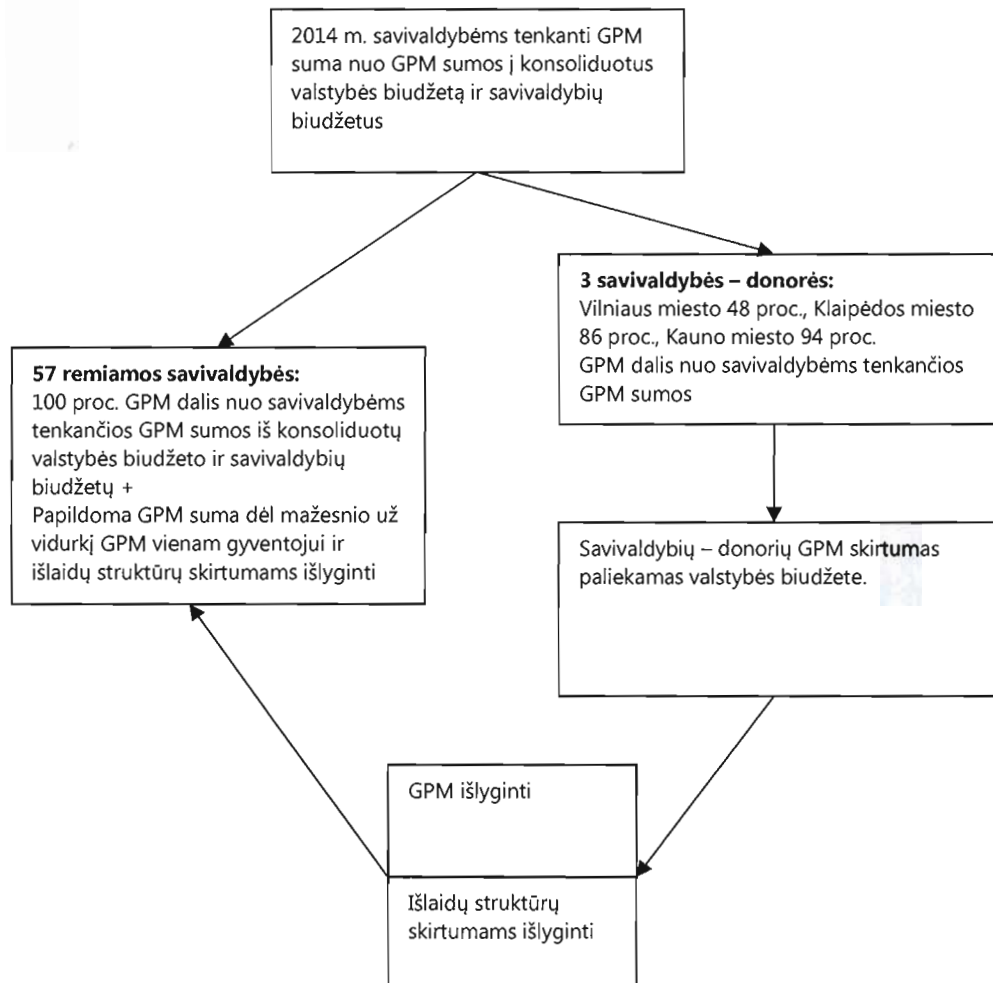
Šaltinis – Valstybės kontrolė

Valstybinio audito ataskaitos
„Dėl Lietuvos Respublikos
savivaldybėse atlikto finansinio
(teisėtumo) audito rezultatų“
6 priedas

Gyventojų pajamų mokesčio paskirstymo tarp valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų schema

Gyventojų pajamų mokesčio paskirstymas tarp savivaldybių biudžetų

Valstybinio audito ataskaitos
 „Dėl Lietuvos Respublikos
 savivaldybėse atlikto finansinio
 (teisėtumo) audito rezultatų“
 8 priedas

Savivaldybių-donorių sąrašo ir joms nustatytos GPM dalies (proc.) pokyčiai
 2005–2014 m.

Eil. Nr.	Savivaldybė	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Vilniaus miesto	40	40	40	40	40	40	40	40	42	48
2.	Kauno miesto	74	74	74	74	74	94	94	94	94	94
3.	Klaipėdos miesto	64	64	64	64	64	86	86	86	86	86
4.	Panevėžio miesto	84	84	84	84	84	100	100	100	100	100
5.	Šiaulių miesto	96	96	96	96	96	100	100	100	100	100
6.	Palangos miesto	70	100	100	100	100	100	100	100	100	100
7.	Mažeikių rajono	55	90	90	90	90	95	95	95	99	100

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Valstybinio audito ataskaitos
„Dėl Lietuvos Respublikos
savivaldybėse atlikto finansinio
(teisėtumo) audito rezultatų“
9 priedas

Demografiniai, socialiniai ir kiti rodikliai, kurie turi įtakos savivaldybių išlaidų struktūrų skirtumų pasikeitimams

R₁ – vietinių kelių ir gatvių ilgis;

R₂ – savivaldybės teritorijos plotas;

R₃ – pensinio amžiaus gyventojų skaičius;

R₄ – vaikų nuo 7 iki 17 metų skaičius;

R₅ – vaikų nuo 0 iki 6 metų skaičius;

R₆ – savivaldybei priklausančių (iš jos biudžeto finansuojamų) švietimo įstaigų patalpų naudingas plotas;

R₇ – savivaldybės teritorijos užstatytas plotas;

R₈ – teritorijoje esančių gyvenamųjų vietovių, kurioms suteiktas kurorto statusas, bendras plotas;

R₉ – teritorijoje esančių gyvenamųjų vietovių, kurioms suteiktas kurortinės teritorijos statusas.

Valstybinio audito ataskaitos
 „Dėl Lietuvos Respublikos savivaldybėse atlikto
 finansinio (teisėtumo) audito rezultatų“
 10 priedas

Savivaldybėse nustatyti teisės aktų pažeidimai vaikų maitinimo organizavimo srityje

Eil. Nr.	Savivaldybė, švietimo įstaiga	2014 m. panaudoto s valstybės lėšos, tūkst. Lt	Teisės aktas	Teisės aktų pažeidimai	
				Suma, tūkst. Lt	Aprašymas
Vaikų maitinimo organizavimas.					
Finansuojanti institucija – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (lėšos skirtos valstybinei socialinės paramos mokiniams funkcijai vykdyti – maisto produktams įsigyti).					
1.	Vilniaus miesto savivaldybė ir ikimokyklinės švietimo įstaigos	103,3	Viešųjų pirkimų įstatymo 18 str. 8 d.	X	Pakeistos sutarties sąlygas negavus Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimo. Tiekėjas tiekė maisto produktus 125 ikimokyklinio švietimo įstaigoms pagal negaliojančią sutartį.
2.	Vilniaus rajono savivaldybės švietimo įstaigos: Nemenčinės Konstanto Parčevskio, Nemėžio šv. Rapolo Kalinausko ir Rukainių gimnazijos, Eitminiškių pagrindinė mokykla, Visalaukės mokykla-daugiafunkcinis centras	441,3	Viešųjų pirkimų įstatymo 3 str. 1 ir 2 d., 85 str. 2 d. Įstaigų supaprastintos viešųjų pirkimų taisyklės.	X	115 savivaldybės ikimokyklinio švietimo įstaigų nepagrįstai nusprendė mažos vertės pirkimus atlikti skubos tvarka, formaliai apklause vienintelį tiekėją.
			Viešųjų pirkimų įstatymo 3 str. 1 ir 2 d., 18 str. 7 d. 85 str. 2 d. ir 88 str. Įstaigų supaprastintos viešųjų pirkimų taisyklės.	X	Savivaldybės 5 švietimo įstaigos pasirinko netinkamus maisto produktų/paslaugų pirkimo būdus; netinkamai, netiksliai ir neaiškiai parengė pirkimo sąlygas; neatmetė tiekėjo pasiūlymo, kuris neatitiko nustatytų reikalavimų; sudarė sutartį ar pirkto dalį produktų be viešųjų pirkimų procedūrų.
3.	Nemėžio šv. Rapolo Kalinausko gimnazija	281,1	Socialinės paramos mokiniams įstatymo 4 str. 5 d.	X	Valstybės biudžeto lėšos naudojamos ne tik maisto produktams įsigyti, bet ir padengti gamybos išlaidas, nes apmokama tiekėjui už visas suteiktas paslaugas.
			Viešųjų pirkimų įstatymo 3 str. 1 ir 2 d., 85 str. 2d.	X	Maitinimo paslaugų teikėjams leidžiama neatlygintinai naudotis gimnazijų patikėjimo teise valdomomis savivaldybės patalpomis ir savivaldybės ilgalaikiu turtu – virtuvine įranga.
	Nemėžio šv. Rapolo Kalinausko gimnazija	165,0	Biudžeto sandaros įstatymo 5 str. 1 d. 7 p.	X	Iš savivaldybės biudžeto lėšų apmokėtos išlaidos už tiekėjo veikloje naudojamas komunalines paslaugas.
	Anykščių rajono savivaldybė	628,4	Viešųjų pirkimų įstatymo 3 str. 1 ir 2 d., 85 str. 2d.	X	Netinkamai nurodytas pirkimo objektas, nes nereikalauta pateikti ir nevertintos

Eil. Nr.	Savivaldybės švietimo įstaiga	2014 m. panaudoto s valstybės lėšos, tūkst. Lt	Teisės aktų pažeidimai	
			Teisės aktas	Suma, tūkst. Lt
			Administracijos supaprastintos viešųjų pirkimų taisyklės. Viešųjų pirkimų įstatymo 3 str. 1 ir 2 d., 88 ir 25 str. Administracijos supaprastintos viešųjų pirkimų taisyklės.	X
			Viešųjų pirkimų įstatymo 3 str. 1 d., 32 str. 2 d.	X
			Viešųjų pirkimų įstatymo 18 str. 3 d. Administracijos supaprastintos viešųjų pirkimų taisyklės. Viešųjų pirkimų įstatymo 18 str. 8 d.	X
4.	Alytaus rajono savivaldybė	991,3	Viešųjų pirkimų įstatymo 3 str. 1 ir 2 d., 85 str. 2 d. Administracijos supaprastintos viešųjų pirkimų taisyklės. Viešųjų pirkimų įstatymo 3 str. 1 ir 2 d. 32 str. 2 d. ir 33 str. 3 d.	X
		X	Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 9 str. (iki 2014-10-01 įstatymo 8 ¹ straipsnyje, 2006-07-18 įstatymo Nr. X-771 redakcija) Savivaldybės tarybos 2013-04-25 sprendimu Nr. K-119 patvirtinto aprašo 3.1-3.4 p.	X
5.	Kretingos r. savivaldybė	958,0	Viešųjų pirkimų įstatymo 3 str. 2 d.	X
			Viešųjų pirkimų įstatymo 3 str. 1 ir 2 d.	X
6.	Plungės r. savivaldybė	1 097,4	Viešųjų pirkimų įstatymo 3 str. 1 ir 2 d., 85 str. 2 d. Administracijos supaprastintos viešųjų pirkimų taisyklės, 18 p. Administracijos supaprastintos viešųjų pirkimų taisyklės, 18 p. Viešąjo pirkimo-pardavimo sutarčių kainos ir kainodaros taisyklių	X

Eil. Nr.	Savivaldybė švietimo įstaiga	2014 m. panaudoto s valstybės lėšos, tūkst. Lt	Teisės aktų pažeidimai	
			Teisės aktas	Suma, tūkst. Lt
				Aprašymas
			nustatymo metodikos 36.5.2 p. (Viešųjų pirkimų tarybos direktoriaus 2003-02-25 įsakymas Nr. 15-21 (2011-08-01 įsakymo Nr. 15-105 redakcija). Viešųjų pirkimų įstatymo 3 str. 1 ir 2 d., 88 ir 25 str. Administracijos supaprastintos viešųjų pirkimų taisyklės, 33 p.	vertinant tiekėjų pasiūlymus, maitinimo paslaugų įkainiai (už maisto produktus ir gamybos paslaugas) nepadauginti iš preliminaraus kiekio. X Pirkimo sąlygų techninės specifikacijos neišsamios ir abstrakčios - nenurodyta perkamų paslaugų (pvz., pietų) sudėtis, jų išėiga, energetinė vertė ir kiti kriterijai, pagal kuriuos tiekėjai galėtų pateikti pasiūlymus, atitinkančius pirkimo sąlygas.
			Viešųjų pirkimų įstatymo 3 str. 1 ir 2 d., 18 str. 3 d.	X Sutarties sudarymo metu pakeista maisto produktų įsigijimo kaina: nemokamo mokinių maitinimo iš valstybės biudžeto lėšų kainos produktams įsigyti nustatomos vadovaujantis valstybės skiriamais lėšų dydžiais ir tarybos sprendimais, nors paslaugos tiekėjas įsipareigojo maisto produktus tiekti už mažesnę kainą.
		X	Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 9 str. (iki 2014-10-01 įstatymo 8 ¹ straipsnis, 2006-07-18 įstatymo Nr. X-771 redakcija) Savivaldybės tarybos 2012-11-29 sprendimas Nr. T1-270), patvirtinto aprašo VI skyrius	X Leidžiama neatlygintinai naudotis švietimo įstaigų patikėjimo teise valdomomis patalpomis ir savivaldybės ilgalaikiu turtu - pirkimo sąlygose ir maitinimo paslaugų pirkimo sutartyje nustatyta, kad paslaugos tiekėjui pagal panaudos sutartį maisto ruošimui perduodamos virtuvės, pagalbinės, valgyklos patalpos ir įranga. Švietimo įstaigos (Plungės r. Kulių gimnazija, Plungės Senamiesčio mokykla ir „Ryto“ pagrindinė mokykla) nepagrįstai leido paslaugos tiekėjui naudotis mokyklos valgyklos baldais (stalais ir kėdėmis), įrankiais (lėkštelėmis, stalo įrankiais ir kt.) ir kt.
		X	Biudžeto sandaros įstatymo 5 str. 1 d. 7 p.	X Pirkimo sąlygose nustatyta, kad tiekėjas privalo mokėti tik už dalies tiekėjo naudojamų patalpų šildymą, tiekėjas nemokejo už valgyklos patalpų šildymą, todėl švietimo įstaigų asignavimai buvo naudojami pnvataus subjekto veiklai finansuoti.
7.	Telšių r. savivaldybė	1 266,6	Viešųjų pirkimų įstatymo 3 str. 1 ir 2 d., 85 str. 2 d. Administracijos supaprastintos viešųjų pirkimų taisyklės, 18 p. Viešųjų pirkimų įstatymo 3 str. 1 ir 2 d., 88 ir 25 str. Administracijos supaprastintos viešųjų pirkimų taisyklės, 33 p.	X Pirkimo sąlygose netinkamai nurodytas pirkimo objektas, nes nereikalauta pateikti ir nevertintos mokamo ir kitų rūšių maitinimo kainos. X Pirkimo sąlygų techninės specifikacijos neišsamios ir abstrakčios - nenurodyta perkamų paslaugų (pvz., pietų) sudėtis, jų išėiga, energetinė vertė ir kiti kriterijai, pagal kuriuos tiekėjai galėtų pateikti pasiūlymus, atitinkančius pirkimo sąlygas.
			Viešųjų pirkimų įstatymo 40 str. 1 d.	X Nepareikalauta, kad dalyvis pagrįstų siūlomą neįprastai mažą 0 Lt vertės patiekalų gamybos kainą ir neįvertinta, ar pasiūlyme nurodyta patiekalų gamybos kaina bus pakankama sutarties tinkamam įvykdymui.

Eil. Nr.	Savivaldybės švietimo įstaiga	2014 m. panaudoto s valstybės lėšos, tūkst. Lt	Teisės aktų pažeidimai	
			Teisės aktas	Suma, tūkst. Lt
	Telšių raj. savivaldybė, Telšių „Džiugo“ gimnazija, „Ateities“ pagr. mokykla, Telšių r. Tryškių Lazdynų Pelėdos vid. mokykla	X	Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 9 str. (iki 2014-10-01 įstatymo 8 ¹ straipsnyje, 2006-07-18 įstatymo Nr. X-771 redakcija)	X
			Biudžeto sandaros įstatymo 5 str. 1d. 7 p.	X
	Telšių „Ateities“ pagr. mokykla, Telšių „Džiugo“ gimnazija ir Telšių rajono Tryškių Lazdynų Pelėdos vid. mokykla	X	Maitinimo organizavimo ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokyklose ir vaikų socialinės globos įstaigose tvarkos aprašas, Sveikatos apsaugos ministro 2011-11-11 įsakymas Nr. V-964-20, 20.9 ir 23.1. p.	X
8.	Skudo rajono savivaldybė	723,3	Viešųjų pirkimų įstatymo 3 str. 1 ir 2 d., 85 str. 2 d. Administracijos supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklės, 31 p. Viešųjų pirkimų įstatymo 3 str. 1 ir 2 d., 88 ir 25 str. Administracijos supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklės, 46 p. Viešųjų pirkimų įstatymo 24 str. 9 d.	X
			Viešųjų pirkimų įstatymo 18 str. 3 d. ir 7 d.	X
	Skudo rajono savivaldybė, Skudo Bartuvos	X	Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 9 str. (iki 2014-10-01 įstatymo 8 ¹	X

Eil. Nr.	Savivaldybė, švietimo įstaiga	2014 m. panaudoto s valstybės lėšos, tūkst. Lt	Teisės aktas	Teisės aktų pažeidimai	
				Suma, tūkst. Lt	Aprašymas
	progimnazija, Skuodo rajono Lenkimų Simono Daukanto pagr. mokykla-daugiafunkcinis centras ir Skuodo Pranciškaus Žadeikio gimnazija		straipsnyje, 2006-07-18 įstatymo Nr. X-771 redakcija).		patalpos (virtuvės, valgyklos ir pagalbinės patalpos). Tiekėjas Skuodo Bartuvos progimnazijoje, Skuodo rajono Lenkimų Simono Daukanto pagrindinėje mokykloje-daugiafunkciami centre ir Skuodo Pranciškaus Žadeikio gimnazijoje neatlygintinai naudojami ir kitu ilgalaikiu ir trumpalaikiu turto: valgyklos salės baldais, elektroninėmis svarstyklėmis ir kt.
			Biudžeto sandaros įstatymo 5 str. 1 d.7 p.	X	Pirkimo sąlygose nustatyta, kad tiekėjas privalo mokėti tik už dalį komunalinių paslaugų, o paslaugos teikėjo atsiskaitymas už perduotų patalpų šildymą nenumatytas, todėl švietimo įstaigų asignavimai buvo naudojami privataus subjekto veiklai finansuoti.
	Skuodo Bartuvos progimnazija ir Pranciškaus Žadeikio gimnazija	X	Maitinimo organizavimo ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokyklose ir vaikų socialinės globos įstaigose tvarkos aprašas, Sveikatos apsaugos ministro 2011-11-11 įsakymas Nr. V-964 20.3, 31, 33 ir 48 p.	X	Mokinių maitinimo kontrolė nepakankama: einamosios savaitės valgiaraščiuose nebuvo „taisojančių“ patiekalų ir galimybės pasirinkti kelių garnyrų, neatitinkamai Valgiaraščių ir vaikų maitinimo atitikties patikrinimo žurnaluose nepažymėti.
9.	Radvilišio rajono savivaldybė	X	Biudžeto sandaros įstatymo 5 str. 1 d. 1p. ir 23 str.	X	Savivaldybės taryba priėmė sprendimą, nurodantį švietimo įstaigoms asignavimus naudoti privataus subjekto veiklai finansuoti - nustatė, kad už išnuomotos virtuvės ir pagalbinių patalpų šildymą apmokama iš mokyklų ūkio lėšų.
			Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 9 str. (iki 2014-10-01 įstatymo 8 ¹ str., 2006-07-18 įstatymo Nr. X-771 redakcija) Savivaldybės tarybos 2008-05-15 sprendimu Nr. T-386 patvirtinto aprašo 1.1-1.7 p., 2014-11-20 sprendimu Nr. T-892 patvirtinto aprašo 4.1-4.8 p.	X	Savivaldybės taryba sprendimu patvirtinama maitinimo paslaugos teikėjui nuomojamo turto sąrašus, nenumatė valgyklų salių ir jose esančio inventoriaus (stalai, kėdės ir kt.) ir taip sudarė sąlygas maitinimo paslaugos teikėjui neatlygintinai naudotis savivaldybės patalpomis ir kitu ilgalaikiu turto.
	Radvilišio rajono savivaldybės švietimo ir sporto paslaugų centras	X	Viešųjų pirkimų įstatymo 3 str. 1 ir 2 d., 85 str. 2 d. Centro supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklių 28 p. Centro supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklių 28 p. Viešojo pirkimo-pardavimo sutarčių kainos ir kainodaros taisyklių nustatymo metodikos 36.5.2 p., Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2003-02-25 įsakymas Nr. 1S-21 (2011-08-01 įsakymo Nr. 1S-105 redakcija). Viešųjų pirkimų įstatymo 3 str. 2 d., 88 str. ir 25 str. Centro supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklių 44 p.	X	Pirkimo sąlygose netinkamai nurodė pirkimo objektą, nes nereikalavo pateikti ir nevertino mokamo maitinimo kainų. Pirkimo sąlygų priede nenurodyti perkamų paslaugų matavimo vienetai (preliminariūs kiekiai), pagal kuriuos lyginami tiekėjų pasiūlymai, todėl vertinant tiekėjų pasiūlymus maitinimo paslaugų įkainiai nepadauginti iš preliminarių kiekių.
				X	Pirkimo sąlygų techninės specifikacijos neišsamios ir abstrakčios - nenurodyta perkamų paslaugų sudėtis, patiekalų įveiga, energetinė vertė ir kiti kriterijai, pagal kuriuos tiekėjai galėtų pateikti pasiūlymus, atitinkančius pirkimo sąlygas.

Eil. Nr.	Savivaldybės švietimo įstaiga	2014 m. panaudoto s valstybės lėšos, tūkst. Lt	Teisės aktų pažeidimai	
			Teisės aktas	Suma, tūkst. Lt
			Viešųjų pirkimų įstatymo 24 str. 8 d. ir 32 str. 2 d.	X
			Viešųjų pirkimų įstatymo 3 str. 1 ir 2 d., 18 str. 3 d.	X
	Radviliškio rajono savivaldybės Vinco Kudirkos ir Gražinos pagrindinės mokyklos	219,2	Viešojo pirkimo dokumentuose nustatė diskriminacines sąlygas, kurios dirbtinai apribojo tiekėjų konkurenciją. Pasirašant maistinio paslaugų sutartis pakeista po derybų tiekėjo pateiktame pasiūlyme galutinė derybų kaina ir pirkimo dokumentuose bei pasiūlyme nustatytos pirkimo sąlygos.	Aprašymas

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Valstybinio audito ataskaitos
„Dėl Lietuvos Respublikos savivaldybėse atlikto
finansinio (teisėtumo) audito rezultatų“
11 priedas

2011–2014 sudaryti vidaus sandoriai ir suteiktos paslaugos tūkst. Lt

Eil. Nr.	Savivaldybė	2011 m. sudaryti vidaus sandoriai ir suteiktos paslaugos			2012 m. sudaryti vidaus sandoriai ir suteiktos paslaugos			2013 m. sudaryti vidaus sandoriai ir suteiktos paslaugos			2014 m. sudaryti vidaus sandoriai ir suteiktos paslaugos		
		Sutarčių skaičius	Sumokėta įmonėms už paslaugas	Įsiskolinimas 2011-12-31	Sutarčių skaičius	Sumokėta įmonėms už paslaugas	Įsiskolinimas 2012-12-31	Sutarčių skaičius	Sumokėta įmonėms už paslaugas	Įsiskolinimas 2013-12-31	Sutarčių skaičius	Sumokėta įmonėms už paslaugas	Įsiskolinimas 2014-12-31
1	Akmenės rajono												
2	Anykščių rajono	2	629,19		987,29								
3	Druskininkų	1	69,20										
4	Jonavos rajono	1			4224,70								
5	Joniškio rajono												
6	Kaišiadorių rajono												
7	Kauno miesto	2			3833,20	354,80							
8	Kelmės rajono				27,19	19,19							
9	Klaipėdos miesto				3153,55	382,51							
10	Kretingos rajono				2041,20								
11	Kupiškio rajono	2	2856,00	238,00	2252,00	550,00							
12	Lazdijų rajono	3	10,39										
13	Pakruojo rajono												
14	Palangos miesto	1	1788,20	519,30	9873,50	297,90							
15	Panevėžio miesto												
16	Prienu rajono												
17	Raseinių rajono	3	3708,50	805,50	4541,80	842,60							
18	Šiaulių miesto												
19	Šiaulių rajono				1618,98								
20	Širvintų rajono	3	552,30		661,80	22,40							
21	Švenčionių rajono				1269,80	1170,50							
22	Trakų rajono												
23	Telšių rajono	1		293,70	2476,70	870,00							
24	Utenos rajono	2	4320,40	243,40	4211,90	640,60							
25	Vilniaus miesto	144	32286,10	29456,70	28137,70	37725,90							
26	Vilniaus rajono	48	1336,40	56,60	4156,70	3198,10							

Eil. Nr.	Savivaldybė	2011 m. sudaryti vidaus sandoriai ir 2011 m. suteiktos paslaugos		2012 m. sudaryti vidaus sandoriai ir 2012 m. suteiktos paslaugos		2013 m. sudaryti vidaus sandoriai ir 2013 m. suteiktos paslaugos		2014 m. sudaryti vidaus sandoriai ir 2014 m. suteiktos paslaugos		
		Sutarčių skaičius	Sumokėta įmonėms už paslaugas	Sutarčių skaičius	Sumokėta įmonėms už paslaugas	Sutarčių skaičius	Sumokėta įmonėms už paslaugas	Sutarčių skaičius	Sumokėta įmonėms už paslaugas	
27	Zarasų rajono	3	1114,34	163,70	1432,11	269,40	1491,96	283,70	1654,46	65,00
	Iš viso:	216	48671,02	31776,90	74900,12	46343,90	122564,22	102216,85	141250,14	141831,94

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Valstybinio audito ataskaitos
„Dėl Lietuvos Respublikos savivaldybėse atlikto
finansinio (teisėtumo) audito rezultatų“
12 priedas

Informacija apie piliečių nuosavybės teisių atkūrimą miestų teritorijose pagal 2015-01-01 duomenis

Miestas	Pateikta prašymų (ar gauta išvadų) atkurti nuosavybės teises į žemę, mišką ir vandens telkinius		Atkurtos nuosavybės teisės		Priimta sprendimų atkurti nuosavybės teises į žemę, mišką, vandens telkinius			Neatkurtos nuosavybės teises		Atkurtos nuosavybės teises (proc.)		
	Piliečių skaičius	Plotas, ha	Piliečių skaičius	Plotas, ha	Sprendimų skaičius IŠ VISO	Plotas, ha IŠ VISO	iš jų		Plotas, į kurį neatkurtos nuosavybės teises, ha	Piliečių, kuriems neatkurtos nuosavybės teisės, skaičius procentais nuo viso pateikusių prašymus piliečių skaičiaus	Atkurtas plotas, nurodytas piliečių prašymuose, procentais	
							Sprendimų skaičius	Plotas, ha				IŠ VISO
Alytus	1642	1718	1348	1569	2476	1604	1065	297	149	82,1	91,32	
Kaunas	10021	3778	8424	3255	14205	2568	5737	730	523	84,06	86,15	
Klaipėda	268	223	268	223	418	223	84	20	0	100	100	
Palanga	2080	3176	908	2357	4455	1721	2159	1177	819	43,65	74,21	
Panevėžys	3220	2424	2459	2056	4165	1381	726	145	368	76,37	84,82	
Šiauliai	3361	2993	3156	2811	5836	2835	1846	476	182	93,9	93,9	
Vilnius	6429	5243	2531	2360	11101	2222	7722	1297	2883	39,37	45,02	

Šaltinis – Nacionalinės žemės tarnybos prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos pateikti duomenys

Valstybinio audito ataskaitos
„Dėl Lietuvos Respublikos savivaldybėse atlikto
finansinio (teisėtumo) audito rezultatų“
13 priedas

Gautos ir panaudotos lėšos už parduotus valstybinės žemės sklypus 2012–2014 metais

Savivaldybė	Lėšų likutis 2012-01-01, tūkst. Lt	Panaudota lėšų 2012 m., tūkst. Lt		Gauta lėšų 2012 m., tūkst. Lt		Panaudota lėšų 2013 m., tūkst. Lt		Gauta lėšų 2014 m., tūkst. Lt		Panaudota lėšų 2014 m., tūkst. Lt		Lėšų likutis 2014-12-31 tūkst. Lt
		Žemės sklypų planams rengti ir kitoms išlaidoms	Inžinerinei infrastruktūrai plėtoti ir renovuoti	Gauta lėšų 2013 m., tūkst. Lt	Žemės sklypų planams rengti ir kitoms išlaidoms	Inžinerinei infrastruktūrai plėtoti ir renovuoti	Žemės sklypų planams rengti ir kitoms išlaidoms	Inžinerinei infrastruktūrai plėtoti ir renovuoti	Žemės sklypų planams rengti ir kitoms išlaidoms	Inžinerinei infrastruktūrai plėtoti ir renovuoti		
											Žemės sklypų planams rengti ir kitoms išlaidoms	
Alytaus miesto	0,0	61,2	29,0	106,5	72,1	34,4	196,4	0,0	0,0	0,0	196,4	
Kauno miesto	0,0	1728,0	881,8	3526,5	1602,8	608,6	3270,6	1249,2	1262,6	1262,6	2531,8	
Klaipėdos miesto	0,0	191,9	1092,1	2070,9	255,5	1815,4	8205,1	449,6	1050,1	1050,1	6705,4	
Palangos miesto	0,0	84,0****	68,1****	723,0	49,2****	673,8****	956,3	283,1****	673,2****	673,2****	0,0	
Panevėžio miesto	0,0	30,0	113,3****	250,6	19,2	231,4****	526,6	114,6	0,0	0,0	412,0	
Šiaulių miesto	172,2	0,0	526,6	265,5	0,0	0,0	653,6	136,3	0,0	0,0	958,7	
Telšių rajono	18,7	35,8****		266,9	42,8	153,9	302,1	93,1	283,8	283,8	0,0	
Vilniaus miesto	*	1019,8**	5440,5***	7698,3	923,8**	6774,5***	12223,7	1253,9**	9328,9***	9328,9***	1640,9	
Iš viso	190,9	3150,7	8151,4	14908,2	2965,4	10292,0	26334,4	3579,8	12598,6	12598,6	12445,2	

* Nesant Vilniaus miesto savivaldybėje atskiros sąskaitos nebuvo galima nustatyti lėšų likučio.

** Šiame skaičiuje lėšos buvo panaudotos ir kitoms savivaldybės teritorijų planavimo išlaidoms. Nesant savivaldybėje atskiros sąskaitos, negalėjome įvertinti, kiek tiksliai lėšų buvo panaudota žemės sklypų planams rengti ir kitoms išlaidoms, susijusioms su žemės nuosavybės atkūrimu pliečiams.

*** Nesant atskiros lėšoms pervedti skirtos sąskaitos ir atskirai netvarkant lėšų apskaitos, lentelėje skaičiai yra apskaičiuoti aritmetiškai, t. y. iš gautų lėšų atėmus panaudotas lėšas detalijū, specialijū, žemės sklypų ribų ir kitų planų, programų, schemų rengimui.

****Savivaldybės atskirai netvarkant lėšų apskaitos, negalėjome įvertinti ir patvirtinti, kad pateikti savivaldybių duomenys yra patikimi.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Valstybinio audito ataskaitos
„Dėl Lietuvos Respublikos
savivaldybėse atlikto finansinio
(teisėtumo) audito rezultatų“
14 priedas

Rekomendacijų įgyvendinimo planas

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas/ Priemonės/ Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
1.	Siekiant, kad savivaldybių finansinės ataskaitos būtų parengtos tinkamai ir būtų naudingos vartotojams, organizuoti savivaldybės darbuotojams mokymus finansinių ataskaitų duomenų analizės ir konsolidavimo proceso klaidų taisymo klausimais.	Finansų ministerija	Organizuoti savivaldybės darbuotojams mokymus finansinių ataskaitų duomenų analizės ir konsolidavimo proceso klaidų taisymo klausimais.	2016 m. I-II ketvirtis
2.	Siekiant, kad savivaldybių skolos duomenys būtų teisingi, pateikti savivaldybėms išaiškinimą dėl ankstesnių metų įsipareigojimų duomenų Skolinių įsipareigojimų ir suteiktų garantijų bei paskolų ataskaitoje (forma Nr. 3-sav.) pateikimo.		Pateikti savivaldybėms išaiškinimą dėl ankstesnių metų įsipareigojimų duomenų Skolinių įsipareigojimų ir suteiktų garantijų bei paskolų ataskaitoje (forma Nr. 3-sav.) pateikimo.	2015 m. IV ketvirtis
3.	Siekiant, kad savivaldybių biudžetų duomenys būtų tikslūs ir juose būtų pateikta teisinga informacija, spręsti dėl ES finansinės paramos ar kitos gaunamos tarptautinės finansinės paramos lėšų įtraukimo į savivaldybių biudžetų pajamas ir išlaidas tikslingumo.		2016 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų projekte numatyti aiškų reguliavimą dėl ES finansinės paramos ar kitos gaunamos tarptautinės finansinės paramos lėšų įtraukimo į savivaldybių biudžetų pajamas ir išlaidas.	2015 m. IV ketvirtis
4.	Siekiant užtikrinti skaidrią grynųjų pinigų apskaitą, inicijuoti Kasos aparatų diegimo ir naudojimo tvarkos pakeitimą, kad ūkio subjektams teikiantiems maitinimo paslaugas švietimo įstaigose dėl kasos aparatų naudojimo nebūtų taikoma išimtis.		Parengti atitinkamo LRV nutarimo projekto pakeitimą, kad ūkio subjektams teikiantiems maitinimo paslaugas švietimo įstaigose dėl kasos aparatų naudojimo nebūtų taikoma išimtis.	2016 m. I ketvirtis
5.	Siekiant savivaldybėse užtikrinti tinkamą civilinės saugos sistemos veikimą ir teisės aktų reikalavimus atitinkančios valstybinės (savivaldybėms perduotos) civilinės saugos funkcijos vykdymą: 1. Kompleksiškai spręsti slėptuvių įrengimo poreikio savivaldybėse klausimą – apsvastyti, ar yra būtinybė įrengti slėptuves visose savivaldybėse, spręsti jų optimizavimo ar galimų alternatyvų klausimus ir esant būtinumui inicijuoti teisės aktų patikslinimus. Esant	Vidaus reikalų ministerija	Atnaujinti informaciją apie savivaldybių turimas (numatytas) slėptuves ir jų įrengimą, įvertinti grėsmes ir išanalizuoti reikalingumo kiekvienai savivaldybei turėti slėptuvę klausimą bei galimas alternatyvas. Atsižvelgiant į analizės rezultatus ir išvadas, esant poreikiui, parengti ir priimti ar pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei	2016 m. liepos 1 d. 2016 m. gruodžio 31 d.

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas/ Priemonės/ Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
	<p>poreikiui, priimti priemones, kurios leistų užtikrinti slėptuvių įrengimo finansavimą;</p> <p>2. Pakartotinai su Finansų ministerija apsvarstyti Valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti lėšų apskaičiavimo metodikos pakeitimus, įvertinant valstybės biudžeto lėšų poreikį ilgalaikio turto įsigijimo, slėptuvių įrengimo ir eksploatavimo išlaidoms savivaldybėse padengti.</p>		<p>teisės aktų projektus dėl savivaldybių slėptuvių reglamentavimo tobulinimo.</p> <p>Kartu su Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentu parengti ir pateikti pasiūlymus Finansų ministerijai.</p>	<p>2015 m. gruodžio 31 d.</p>
6.	<p>Siekiant pašalinti naudojamų perspėjimo priemonių trūkumus:</p> <p>1. Prieš vykdant GPIIS plėtrą nustatyti dėl kokių priežasčių perspėjimo pranešimai nepasiekia paslaugos gavėjų (asmenų, kurie teisingai aktyvavo šią paslaugą mobiliojo ryšio telefonuose).</p> <p>2. Kadangi gyventojų perspėjimas naudojant PSS nepriklauso nuo žmogaus apsisprendimo, įvertinti galimybes dažniau (numatyti kokiais atvejais) naudoti šią perspėjimo priemonę.</p>	<p>Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas</p>	<p>Kartu su GPIS techninį aptarnavimą vykdančiu juridiniu asmeniu atlikti GPIS veikimo analizę, siekiant nustatyti dėl kokių priežasčių perspėjimo pranešimai nepasiekia paslaugos gavėjų (asmenų, kurie teisingai aktyvavo šią paslaugą mobiliojo ryšio telefonuose).</p> <p>Kartu su mobiliojo ryšio operatoriais, GPIS techninį aptarnavimą vykdančiu juridiniu asmeniu atlikti mobiliojo ryšio tinklų, technologijų ir paslaugų vystymosi analizę ir parinkti optimaliausią GPIS plėtros variantą, užtikrinantį patį plačiausią gyventojų pasiekiamumą.</p> <p>Papildyti Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2015 m. rugpjūčio 14 d. įsakymu Nr. 1-230 patvirtintą Perspėjimo apie gresiančią ar susidariusią ekstremaliąją situaciją priemonių, gyventojų, valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų įstaigų, ūkio subjektų perspėjimo apie gresiančią ar susidariusią ekstremaliąją situaciją ir informavimo civilinės saugos klausimais tvarkos aprašą, kuriame numatyti PSS panaudojimo atvejus.</p>	<p>Per 3 mėn. po GPIS techninio aptarnavimo paslaugos pirkimo sutarties pasirašymo</p> <p>Per 3 mėn. po GPIS techninio aptarnavimo paslaugos pirkimo sutarties pasirašymo</p> <p>2016 m. I ketvirtis</p>
7.	<p>Siekiant vienodo valstybės kapitalo investicijų finansavimo ir nuoseklesnio KPPP lėšų planavimo bei naudojimo,</p>	<p>Susisiekimo ministerija</p>	<p>Išnagrinėtos ir apsvarstytos galimybės rengti investicijų projektus kelių objektams</p>	<p>2016 m. III ketvirtis</p>

Eil. Nr.	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas/ Priemonės/ Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
	įvertinti būtinumą rengti investicijų projektus visiems savivaldybėse kelių objektams finansuoti, kurie yra įtraukiami į tam tikrų metų Valstybės investicijų programą.		finansuoti. Esant poreikiui, parengti teisės aktų pakeitimai ir pateikti Vyriausybei.	2017 m. I ketvirtis
8.	Patikslinti Švietimo aprūpinimo standartus, nustatant aiškesnę mokymo priemonių – baldų mokinio darbo vietai įrengti, sampratą ir užtikrinti šios informacijos sklaidą tarp švietimo įstaigų.	Švietimo ir mokslo ministerija	Pagal rekomendaciją patikslinti Švietimo aprūpinimo standartus.	2015 m. gruodžio 31 d.
<p>Atstovai ryšiams, atsakingi už Valstybės kontrolės informavimą apie rekomendacijų įgyvendinimą plane numatytais terminais:</p> <p>Egidija Juknytė, Finansų ministerijos Turto valdymo departamento viešojo sektoriaus finansinių ataskaitų konsolidavimo skyriaus vedėja, tel.: (8 5) 205 3525, el. p. Egidija.juknyte@finmin.lt</p> <p>Česlova Bareikienė, Finansų ministerijos Biudžeto departamento savivaldybių biudžetų skyriaus vedėja, tel. (8 5) 239 0051, el. p. ceslova.bareikiene@finmin.lt</p> <p>Paulius Majauskas, Finansų ministerijos Mokesčių departamento mokesčių administravimo skyriaus vedėjas, tel. (8 5) 239 0093, el. p. paulius.majauskas@finmin.lt</p> <p>Arūnas Tamašauskas, Vidaus reikalų ministerijos Visuomenės saugumo ir viešosios tvarkos užtikrinimo skyriaus patarėjas, tel. (8 5) 271 7211, el. paštas arunas.tamasauskas@vrm.lt</p> <p>Jūris Targonskas, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Civilinės saugos valdybos viršininkas, tel. (8 5) 271 7501, el. paštas juris.targonskas@vpgt.lt</p> <p>Saulius Kerza, Susisiekimo ministerijos Biudžeto ir valstybės turto valdymo departamento direktorius, tel. (8 5) 239 3847, el. p. saulius.kerza@sumin.lt</p> <p>Rimantas Jokimaitis, Švietimo ir mokslo ministerijos Bendrojo ugdymo departamento pagrindinio ir vidurinio ugdymo skyriaus vyriausiasis specialistas, tel. (8 5) 219 1147, el. paštas rimantas.jokimaitis@smm.lt</p>				